Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu"

1-2

NR. 1-2 (214-215) • ANUL XXIII • Ianuarie-Februarie 2019
apare din anul 1996

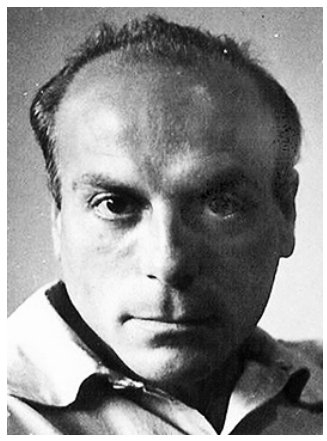
Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

La mormântul lui Mihai Eminescu, 2019

Ăia din noapte

de Gherasim Luca

Tăcere oameni buni !
azi noapte este noaptea nopților,
hoții și vagabonzii sunt atârnați de grinda caselor
și sinucigașii din mine sunt sus pe stâlpi, sus.
Ssst, tăcere ! azi e noaptea nopților,
ssst tăcere !
Lăeții cu turmele lor trec calmi și calzi
pe alee sunt brazi
și lumea-i ascunsă în cripte
ssst, tăcere !
În balonul orașului mârâie vântul
Închis și tăcut
balonul se sparge,
toți hoții se aruncă și fură cu toții
toți vagabonzii își smulg ochii și-și întorc șepcile,
sinucigașii, otrăvurile, stâlpii, etajele,
sforile și săpunurile,
cuțitele, apele, farmaciile sunt sparte,
lumea umblă nebună
se zbat și se bat
se mușcă și mârâie
Numai lăeții sunt domnii pământului
și umblă cu turmele calzi cu pletele...

OAMENI DE LÂNGĂ NOI

Cpt. av. MARIN GHICA

pag. 22

Editorial

Ateneul

Vasile GRIGORESCU

Un eveniment de mare anvergură s-a desfășurat la începutul acestui an, 2019, la Ateneul Român din București.

Așezate în fotoliile de pluș roșu, am recunoscut mai multe personalități „bolintinene", onorate cu acest adjectiv prin prisma originii, domiciliului, studiilor și a altor legături cu localitatea noastră.

La Bolintin există o legendă despre construcția acestui edificiu emblematic, ce are ca personaje principale pe arhitectul francez al clădirii și o vindecătoare din sat, al cărei soț lucra pe acel șantier.

De la una la alta, din acest vălmășag de gânduri iscate din te miri ce, mi-am amintit că Ateneul Român a fost inaugurat în 1888. Adică în același an în care s-a dezvelit, la Bolintin, monumentul creat de sculptorul Carol Storck dedicat poetului Dimitrie Bolintineanu.

Apoi am stat să mă gândesc unde s-ar fi ținut evenimentul care a consemnat preluarea de către România a președinției Consiliului Uniunii Europene dacă nu era Ateneul ? Nu știu să existe în Capitală o altă asemenea clădire. Tot așa cum la Bolintin nu s-a mai inaugurat vreun monument dedicat unei personalități, nici bucureștenii nu au simțit nevoia unui edificiu cultural adaptat modernității, după modelul altor capitale ale lumii. Dar asta-i doar o remarcă răutăcioasă, la fel cu aceea că Ateneul s-a înălțat pe locul unei foste proprietăți bisericești, faptă cu o puternică semnificație pentru românii de azi, care se declară a fi cei mai religioși dintre europeni.

Fără a urma vreo înlănțuire logică, mi-am zis că perioada de la 1859 la 1888 seamănă cumva cu cea de la 1989 la 2018. O generație, după definiția din sociologie, și-mi dau seama că aceste două răstimpuri au marcat în mod pozitiv istoria noastră mai mult decât oricare altele. Deși o comparație între ele ar fi plină de învățăminte, ceea ce doresc să scot în evidență este faptul că ambele se află sub semnul unirii, al integrării. Iar dacă urmăm criteriul demografic și ținem cont că atunci, în vechime, trăiau mai mulți români în afara țării decât înăuntru, putem afirma că ele vor semăna din ce în ce mai mult.

În ceea ce mă privește, cea mai importantă realizare românească a acestor ultimi treizeci de ani este apartenența la Uniunea Europeană, pe care ar trebui să o înțelegem precum moldovenii și muntenii Unirea din 1859, când au fost capabili să renunțe la „orgolii" pentru un țel superior. Și ce „orgolii" ! Renunțarea la domn, parlament și capitală proprii, pe care azi le-am strânge sub cuvântul suveranitate. Iar actuala opoziție externă, în special americană, la o mai profundă integrare a europenilor trebuie citită în aceași cheie cu cerințele celor șapte mari puteri în privința Micii Uniri. Nu apărarea suveranității, a independenței, a caracterului național al principatelor de atunci, al statelor europene de azi preocupă, ci aplicarea riguroasă a principiului *divide et impera*. Dorința în care președintele american și alții investesc bani și efort este ca integrarea europeană să se transforme într-una de formă și se folosesc pentru aceasta de slăbiciunile noastre: frustrările mediocrilor incapabili să progreseze (vezi „vestele galbene"), mărunte orgolii naționalist-populiste (Italia, de exemplu) etc.

Consider că pentru cei care-și doresc ca termenul european să ajungă să aibă aceeași semnificație cu cel de român pentru moldovenii și valahii secolului al XIX-lea, un argument de forță ar fi statuarea unui set de pricipii prin care un cetățean european să-și poată conserva și transmite identitatea (limbă și cultură) indiferent unde ar locui. Aceasta mi-ar fi plăcut să fie preocuparea principală a României pe timpul deținerii președinției Consiliului Uniunii Europene.

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (II)

Florentin POPESCU

Ochilor atenți ai graficienilor noștri nu le-au scăpat din vedere figurile scriitorilor importanți ai zilei. Mai ales ale condeierilor cu priză la public și cu trăsături fiziologice dătătoare de inspirație. Unora dintre graficieni și desenatori li s-au părut demne de șarjat prin imagine – mustățile, ochii, anume conformații ale feței, barba și altele.

Era firesc ca mai ales scriitorii nonconformiști să intre în raza de atenție a graficienilor și caricaturiștilor și astfel avem, alături de fotografiile îndeobște cunoscute ale prozatorilor, poeților, mai puțin ale dramaturfilor, o întreagă galerie de chipuri desenate, adesea și caricaturizate. Așijderea, conducătorii de cenacluri sau directorii de publicații, boemii și neoconformiștii, frecventatorii cafenelelor literare sau mai puțin literare și-au găsit și ei loc pe hârtia de desen sau pe pânza confraților lor creatori de opere plastice.

Fără a exagera cu nimic, putem spune că avem astăzi, alături de istoria propriu-zisă a literaturii și o alta – o istorie desenată a acesteia.

Figură proeminentă a vieții culturale de la început de secol XX, Alexandru Macedonski, poet și prozator, mentor al Cenaclului „Literatorul" și director al revistei cu același nume, i-a inspirat

(continuare în pag. 2)

Ion Andreiță
De neamul moldovenilor... din Bărăganul ialomițean
pag. 4

Florin Colonaș
Dar dumnezeiesc făcut culturii și artei românești
pag. 16-17

Nicolae Scurtu
Posteritatea lui Nichifor Crainic
pag. 10-11

Corneliu State
Nunta la Palanca
pag. 24

circumscrieri

Aici și/sau dincolo

Alexandru Cazacu

În ultimii ani, ceva ce părea a fi un fenomen firesc, corelat deschiderii și intercomunicării, de care nicio țară nu este și nici nu-i bine să fie scutită, capătă accente îngrijorătoare: migrația indiferent de profesie, migrația către oriunde în lumea occidentală, migrația la orice vârstă, migrația indiferent de nivelul educațional sau social. „Migrația de masă" este la ordinea zilei. Orice grup ai frecventa auzi vorbindu-se, dar mai ales „vezi" acționându-se în sensul părăsirii, dacă se poate cât mai rapid, a țării.

Cauzele (de altfel cunoscute de toți) țin de lipsa de performanță a statului în educație, sănătate și infrastructură. O triadă ce pare insurmontabilă pentru diriguitori, la care se mai pot adăuga forme subtile sau gregare de corupție și nepotism, care au dus la epuizarea răbdării cetățenilor onești, care se gândesc că au o singură viață și sunt responsabili pentru soarta copiilor lor.

S-a ajuns, deja, la un efect la fel de absurd: vinovăția de a nu fi plecat.

Nu puțini sunt cei care privesc ca pe o mare nereușită faptul că mai ești încă aici. Înseamnă ori că nu ai fost suficient de bun din punct de vedere profesional, ori nu ești o persoană de calitatea cerută „afară". Doar „a fi dincolo" devine un certificat de reușită, competență și curaj. Inutil de precizat că suprema izbândă este dobândirea altei cetățenii (vestice sau nord-americane). Nuanțările, desigur, sunt evitate.

A sosit poate momentul să ne oferim o clipă de răgaz, de meditație și să dedicăm timpul necesar unei explorări interioare care să prefațeze un alt drum decât cel al abandonului. Unul al asumării responsabile, mai cu seamă din partea celor care gestionează treburile statului, acompaniată de o cenzură drastică și inteligentă a acțiunilor lor din partea „gestionaților".

Revizitând două voci cu impact în cultura română, încercăm un repaos.

Ilarie Voronca (1903-1946), numit și „miliardarul de imagini", este un poet născut la Brăila, licențiat în Drept la București, care după un început simbolist bine asimilat se reinventează cu succes, mergând până la schimbarea limbii de expresie, înlocuind româna cu franceza. Un temperament elegiac, dar antitradiționalist, este unul din pilonii extrem de importanți ai avangardei (promotor al revistelor *75 HP* și *Integral*), dar în același timp un precursor al poeziei postmoderne prin exaltarea faptului cotidian, încercând un lirism care să țină pasul cu dinamismul vieții moderne.

„Iarnă, tu, soră invizibilă/ Când șoimul arată/ drumul viitor al vânătorului/ Și buchetele strânse de pe câmp izbucnesc prin lacrimă/ Mă voi prinde și eu de roțile carului tău triumfal/ .../ Pleoape, pleoape de scrum peste fotoliile de stejar/ Și tu noapte care ne amesteci obrajii în paharele somnului/ Că dimineața nu ne mai recunosc oglinzile/ Paloarea se urcă în sânge cu porumbeii aducători de vești." (*Leagăn de zăpadă*)

După o viață plină de încercări (evreu fiind, a trebuit să se ascundă mult timp, membru al rezistenței franceze, director de radio) se sinucide la Paris datorită unor dezamăgiri sentimentale nici azi pe deplin elucidate.

Vasile Voiculescu (1884-1963), poet de factură profund tradiționalistă, medic practicant și autor de articole de popularizare a medicinei, născut la Buzău, vine în literatura română odată cu „școala gândiristă" de care se demarcă, discret, prin nota personală a misticii și a miturilor. Poet prin excelență al metaforelor și autor de proză fantastică, Voiculescu propune un univers al regăsirii omului în matricea sa primordială, unde energiile spirituale se întâlnesc pentru ca totul să poată continua sub protecția creatorului suprem.

„Stă sufletul fără iubire, ca o fântână părăsită,/ C-un pic de apă-n fund, sălcie, sub năruirea de pereți.../ Stă-n marginea de drum fântâna netrebnică și oropsită,/ Căci nimeni n-o mai cercetează; găleata-i spânzură dogită/ Și-n ghizdurile putrezite cresc brusturi și-nfloresc bureți.../ Stă sufletul fără iubire cum stă o vatră ruinată,/ Ca un cuptor surpat de vremuri, fără de vad și fără foc/ La care nimeni nu duce aluatul proaspăt în covată/ Să-l rumenească pe-ndelete dogoarea jarului, uscată/ Și să-l prefacă-n dulce azimi, mirositoare, ce se coc" (*Stă sufletul fără iubire*)

Chiar preocupările sale religioase și mistice îl determină să facă parte din grupul de reflexie spirituală „Rugul Aprins" de la mănăstirea Antim, care nu e agreat de autoritățile vremii și este desființat, iar membrii săi încarcerați, inclusiv Voiculescu care la acea dată avea șaptezeci și patru de ani ! La scurt timp după ieșirea din penitenciar, încetează din viață.

Un poet care și-a făcut din adaptare și reinventare un mod de viață se sinucide în patria cea nouă a cărei limbă și-o însușise exemplar, iar altul, un tradiționalist și un intelectual de mare viziune, este practic ucis în țara natală, căreia îșI dedicase existența pentru a o cânta prin cuvânt și a o vindeca prin profesie.

Dincolo de contextele istorice și situațiile particulare, poate destinele tragice ale celor doi ar putea constitui un îndemn la unitate și la luare aminte.

pretexte

Nu vă bucurați de stele mici, căzătoare !

Gabriel Dragnea

Deoarece este primul text scris în cadrul acestei rubrici noi simt că de la distanța care ne desparte cineva îmi cere să ofer câteva explicații referitoare la apariția și numele acesteia. Rubrica vine din dorința mea de a readuce în prezent uitata scrisoare, cu tot ceea ce implica ea, nu cu foarte mulți ani în urmă. Toată atmosfera aceea intimă, cu un romantism aparte, tu învăluit cu mantia aceea a curajului pe care o dădeai jos în fața persoanei iubite, dezarmat de privirile ei, de tonul vocii care, parcă te poziționa între alte granițe... Dincolo de natura declarativ-personală a conținutului ei sau pur informativă, scrisorile de odinioară erau adevărate exerciții de respirație cu o încărcătură emoțională aparte, un colet fragil cu gânduri, sentimente, trăiri care trebuiau să ajungă în mâinile destinatarului într-o perfectă stare de lecturare.

Nu știu de ce, dar acum, mai mult decât oricând simt nevoia de a trimite scrisori, de a nu mai purta ceas la mână în plimbările mele prin parcuri, să nu mai ascult cum va fi vremea mâine. Simt nevoia să mă prindă din urmă ploile de primăvară, alături de care, cu mulți ani înapoi mergeam pe alei imaginându-mi cum sunt îmbrățișat de cele mai frumoase femei-poem venite de departe, din alte istorii, din alte vremuri. Undeva închisă între minte și suflet este dorința de a micșora oarecum importanța și eficiența instrumentelor moderne de comunicare și de a reface atmosfera minunată creată de Mihail Sebastian în *Jocul de-a vacanța*. Mi-aș dori să simțim din nou că aparținem lumii vii, nu unei glastre ciobite care nu ne poate oferi confort și perspectivă optimistă, doar resemnare și continuarea unui dans într-o horă a mulțimii amorțite și tăcute, cu zâmbetul forțat, îmbrățișată de mici ambiții și plăceri efemere.

Astfel că, periodic, vă voi trimite scrisori sub pretextul unei respirații continue în limba română, de a vorbi mereu cu cineva, chiar și atunci când sunt singur. De fapt mă voi elibera scriindu-vă despre lucruri pe care eu le consider importante de semnalat sau amintindu-vă pe scurt de oameni pierduți sau rătăciți printre anii lumii.

Și, pentru că suntem la început de an și pentru că aminteam de acea respirație în limba română, ce alt subiect este mai potrivit decât cel legat de numele lui Mihai Eminescu ? Nu știu cum se face, dar parcă undeva în noi, în mici grădini din imediata apropiere a minții și a sufletului nostru, cineva sădește semințe de indiferență și nepăsare. Iar noi acceptăm și semnăm pentru această afacere în care ne cedăm identitatea primind în schimb o haină nouă, dar falsă. O haină ori prea mare stârnind râsul lumii, asemenea clovnului în fața copiilor, ori prea strânsă pe trupul prea slăbit devenind ridicoli în lipsa oglinzii cu repere. Dragii mei, Eminescu nu mai are nevoie de noi. În schimb, noi, da. Cedăm în fiecare zi câte puțin din pământul țării, din istoria poporului român, din amintirile noastre cu bunicii care ne țineau pe genunchi și ne recitau *Somnoroase păsărele*, uităm scenetele de teatru din școala primară în care ne supăram dacă nu primeam noi rolul lui Mircea din *Scrisoarea a III-a*, vrem să uităm emoția și calmul romanțelor de altădată, ne defrișăm inclusiv trupurile de *Plopii fără soț* și tragem cortina peste Luceafărul nopții, mulțumindu-ne cu stele mici, căzătoare.

Cu fiecare an care trece, pe 15 ianuarie, la mormântul lui Mihai Eminescu apar zeci de candele și lumânări, coroane, jerbe și sute de flori, semn că oamenii nu și-au uitat cel mai important reper cultural, un simbol al românismului pur, tot mai diluat astăzi de sabotori și interesele lor meschine. Dar televiziunile tac, pentru că în timpurile consumeriste pe care le trăim cu lăcomie, în meniurile lor, zise culturale, nu este loc și nu există cerere pentru cel mai sățios și gustos fel românesc, încă din 1850.

Prof. dr. Radu Baltasiu, director al Centrului European de Studii în Probleme Etnice (CESPE) al Academiei Romane a precizat într-un amplu material publicat prin 2010 că „românii trebuie să-și asume identitatea la nivel cultural, iar să fii naționalist înseamnă să fii tu însuți."

Da, dar asumarea asta implică automat identificarea valorilor naționale, acceptarea, respectul și promovarea lor. În schimb, noi iubim părinții și bunicii altor popoare, iar pe ai noștri îi osândim la dispreț și uitare. Și televiziunile tac, pentru că în privința lui Eminescu – alături de alte valori naționale pierdute sau uitate cu voie sau fără de voie – tăcerea este lăsată moștenire, încă din contemporaneitatea lui.

„Mai potoliți-l pe Eminescu !", acesta era mesajul pe care francmasonul și junimistul P. P. Carp îl transmitea de la Viena mentorului Junimii, francmasonul și parlamentarul Titu Maiorescu. Marea doamnă a literaturii române, Zoe Dumitrescu Bușulenga – pe care am avut deosebita onoare și bucurie de a o cunoaște personal în casa domniei sale, cu prilejul unui interviu de presă – spunea astfel: „Glasul său, unic în concertul politicianismului vremii, trebuia să fie stins. Supăra mult adevărul său, al căutătorului de Absolut ! Căci pentru el, nu exista adevărul de conjunctură al partidelor, ci doar adevărul nației românești pentru care a trăit și pentru care a fost sacrificat, cu tăcuta complicitate a unor personaje malefice."

Așa l-am pierdut pe Eminescu la doar 39 de ani și fără el, fără recuperarea și păstrarea a tot ce este românesc România cred că va fi doar clovnul de serviciu în circul programat și televizat, bolnavul slăbit, alienat și tăcut, dispensabil în jocul intereselor celor care conduc teatrele, ziarele și spitalele lumii. Voi crede în continuare în versurile lui Jean Moscopol și voi spune și eu alături de el și de voi toți care mai credeți în existența voastră de români, cu absolut tot ce implică aceasta din punct de vedere cultural, moral, istoric și social: „Tot ce-i românesc nu piere și nici nu va pieri !"

Am citit despre...

Scriitori, în viziuni grafice (II)

(urmare din pag. 1)

pe desenatorii timpului, care, se pare, s-au situat pe poziția celor care înțelegeau sau nu prea înțelegeau mișcarea simbolistă de la noi și cu atât mai puțin pe promotorii lui, între care autorul *Nopților* și al *Rondelurilor* se afla printre primii.

Grafician notoriu, Nicolae Petrescu-Găină l-a văzut pe Macedonski sub chipul unui ins slăbănog, cu gât mare și lung pe care se sprijină un cap mare, cu nas coroiat și mustață, cu o câmpie largă a calviției și având către ceafă plete lăsate în neorânduială. Poetul ține mâinile încrucișate și în palma dreaptă, strecurată pe sub cea stângă, lasă să se vadă mai degrabă niște gheare decât niște degete sprijinind o pană uriașă, al cărei cap, cel pentru scris, se sprijină pe piciorul drept. Picioarele subțiri și crăcănate subliniază, dacă mai era nevoie, aspectul caricatural al desenului.

Într-un alt desen, apărut fără semnătură în ziarele timpului (fiindcă unele publicații se foloseau și de această procedură, a anonimatului, din motive lesne de înțeles) Alexandru Macedonski apare înconjurat de discipolii săi, figuri care de care mai caraghioase, graficianul voind să sugereze că aceștia n-ar fi tocmai întregi la minte (unul are capul turtit, altul are o față cadaverică, un al treilea privește extaziat către Macedonski etc.). Poetul ține mâna dreaptă, terminată cu niște degete subțiri și lungi, pe creștetul unuia dintre companioni, în timp ce dreapta, ridicată, este întinsă, cu palma deschisă către o figură din planul al doilea al imaginii. Chipul poetului e dominat de o mustață gen „coadă de rândunică", cu vârfurile exagerat de lungi. Desigur, poziția și înfățișarea personajelor lasă să se creadă că graficianul a fost inspirat de una din ședințele de la „Literatorul", unde scriitorul oficia, cum se știe, într-un chip cât se poate de original, închipuindu-se un înainte-mergător și recompensându-i ori gratulându-i pe cei de acolo cu mărgele colorate ori cu cine știe ce complimente.

Același Nicolae Petrescu-Găină, pe care l-am amintit mai sus, îl vede pe Macedonski și într-o altă postură. Într-o imagine realizată în tuș, acuarelă și cu urme de creion, intitulată „Maestrul" personajul, tot crăcănat, este îmbrăcat în smoching, cu o lavalieră largă și guler scrobit și lat. Văzut din profil, el are un nas mare, coroiat și pe cap poartă o pălărie tip țilindru, de bororile ei sprijinindu-se o creangă de lauri. Aceeași imagine este reluată și într-un portret mai colectiv în care mai apar și alte personalități proeminente ale vremii: Grigore Ventura, C.I. Stăncescu, Iancu Brezeanu, Generalul Manu, Titu Maiorescu, D.A. Sturza, Barbu Delavrancea, Alexandru Bădărău, Take Ionescu. Sugestivitatea tabloului colectiv este dată de sublinierea caracteristicilor, a particularităților fiecărui personaj: barba, silueta, pântecele proeminent, mustățile ș.a.

De remarcat că Al. Macedonski, cu figura lui atât de interesantă, i-a inspirat nu numai pe graficienii din țară, ci și de peste hotare. În a sa *O istorie a literaturii române desenată de mari graficieni ai lumii*, (Editura Muzeul Național al Literaturii Române, 2009), Nicolae Ioniță publică nu mai puțin de paisprezece portrete realizate de graficieni din Argentina, Brazilia, China, Croația, Iran, Italia, Maroc, Polonia, Ucraina și Ungaria. Portrete unul mai sugestiv decât altul, dar cel mai original dintre ele ni s-a părut a fi cel semnat de Imre Gaspar din Ungaria. El l-a imortalizat pe poet sub forma unui mic pegas, cu papion, având capul lui A. Macedonski, tușa puternică fiind pusă pe mustăți, pe sprâncene și, firește, pe chica din care răzbat câteva fire de păr și pe chelia ce acoperă mai bine de jumătate din calotă.

Șarjate, portretele scriitorilor au, între altele, și darul de a invita privitorul, implicit, la cunoașterea vieții și operei acestora. Ele se constituie, într-un anume fel, un adjuvante ale istoriei literaturii – ceea ce nu e puțin.

Boabe de piper crud

Nicolae Dan Fruntelatã

Nea Gheorghe Șișu și Zarathustra în izmene

Vine iarna, prieteni, ne scuturăm din lenea noastră levantină de vară și trecem pe sub steaua în colțuri ascuțite a pamfletului dulce.

Sunt atâtea lucruri de învelit în urzici, încât mă provoacă să le scriu.

Unul dintre consătenii mei celebri, din care eu, scribul, am făcut personaj, a fost nea Gheorghe Șișu. Vecinul burtos care stătea cam toată ziua pe banca de la poartă, cu jumătatea de țuică din recolta proprie la picior și conversa cu oricine, despre orice, oricât. Era deștept, avea umor din belșug, dar avea și un defect mare: se pricepea la toate.

Mi l-am amintit văzând la Televizoria un personaj care se pronunță despre orice, oricând, oricum, fuge de la un post la altul, nădușește, respiră greu, dar învârtește dovleacul politicii interne și internaționale cu morga unui Zarathustra în izmene.

De ce Zarathustra, nu-i nevoie să vă spun. Ăsta, se știe, grăia și așa rămânea. De ce în izmene ? Păi, vara, nea Gheorghe Șișu stătea la post (nu pe post) îmbrăcat cu un cămeșoi alb și cu niște izmene largi, cu șireturi fluturând, desculț, fericit și hotărât în tot ce spunea. Ăsta de acum, să-i spunem Zara, că tot practică nepoții noștri tefeliști prescurtările la greu, are și el cămăși albe, asudate și pantaloni deschiși la culoare, de actor în retragere, molfăie sentințele cu un aer plictisit, îl doare-n târtiță că se contrazice de la un post TV la altul. Observați că e obiectiv până-n prăsele, când Iohannis (tăcutul nostru dac de împrumut) e pe cai mari, îi trage o limbuță fină și îi dă un pic din dreptatea de care omul are nevoie ca înecatul de aer, când e la înghesuială, îl lovește ferm la lingurică, îl ironizează ușor argotic; cu Dragnea, celălalt mare actor al scenei căminului cultural din România, aplică același regim.

Fraților, dacă iese bine pentru unii, eu v-am spus, dacă iese pentru ăilalți, tot eu v-am spus !

Ferm și solemn cu limbă de lemn noi tragem la semn !

Asta înseamnă că Zara e *analist*. Țineți minte ce vă spune un bătrân filolog înnebunit după etimologii: *analist* vine de la *anal*, iar *anal* de la *canal* !

Când îi văd cum se gratulează între ei cu apelativul „maestre”, cum citează unii din alții și toți din interesul național, zău că mi se face dor de Băsescu. Pe vremea lui, toate mizeriile și poncifele se adunau într-un punct, într-o moacă de tătar aruncat la noi de epoca Hoardei de Aur, privindu-ne abulic și împrăștiat, ca să înțelegem o dată dracului că iarna nu-i ca vara, dimineața nu-i ca seara, că toți românii sunt frați, dar trei sferturi sunt legați !

Acum nu mai știu în ce parte să mă uit. Din toate părțile vin *analiști*, unii veseli, alții triști, ceața se distribuie egal în ținuturile danubiano-pontice, noi trăim tot mai mult ca într-o colonie, că gubernie nu pot să-i zic, nici pașalâc, nici protectorat, Doamne, toată istoria ne fierbe-n cap și e târziu și e păcat !

Nu apăsați butonul televizorului ! Zara poate ieși de oriunde, în izmenele lui înfoiate, cu gușa plină de sentințe, alți Zara, cu batiste în buzunarul de la piept, cu demagogia la purtător, pot otrăvi aerul, pot determina niște feisbucari nefericiți să se ducă în piețe strigând împotriva unei ciume roșii atunci când ei mor de pestă porcină.

E iarnă în Europa. Plin sezon turistic în Tennerife, la Miami unde are casă marele nostru bărbat de stat în vacanțe și de gândit mult, ca Gânditorul de la Mungia (adică de lângă Alina Mungiu), e iarnă peste tot.

În încăperile de taină ale lumii se fac din nou cărțile. Să fie poker, să fie Popa Prostu', jocul în care noi cădem etern mesa ? *Analiștii* nu ne spun. Zarathustra nu ne spune. Zara se ocupă de orice altceva. Ca un *haiduc de opinie* care golește toate pușculițele televiziunilor și depune în loc marile preziceri.

Un Zarathustra în izmene...

Cronică plastică

Păsările măiastre ale lui Tudor Meiloiu

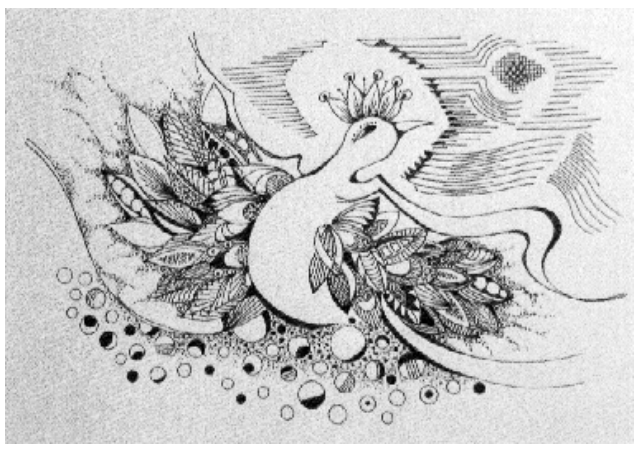
Victoria Milescu

În prima lună a lui 2019, pictorul Tudor Meiloiu oferă publicului bucureștean, și poate nu numai acestuia, la sala de la parterul Cercului Militar, o expoziție retrospectivă, bucurându-ne ochii și sufletul cu tablourile sale generoase în fantezie și inteligență, ilustrând o temă pe care puțini artiști au ocolit-o – păsările. De la intrare, ele te întâmpină prietenoase ori misterioase pe simeze, vegheate cu afecțiune de „Împăratul păsărilor”, cum mi s-a părut a fi dl Tudor Meiloiu, calm, senin și maiestuos, cum numai cei ce-și cunosc adevărata valoare pot fi. Poate și datorită lor a reușit să învingă acea boală pe care o numim „necruțătoare”. A reușit să se ridice deasupra suferinței omenești lucrând cu pasiune în atelierul său amenajat cu dragoste de soția sa, care l-a sprijinit, la fel cum au făcut-o și mulți alți prieteni, confrați, admiratori ai artei sale. Recenta retrospectivă are la bază ideea de a oferi o imagine completă a creației pictorului la cei 75 de ani ai săi, spre a se observa evoluția unor forme și motive prin ani de travaliu care, în cazul artei, are și rol taumaturgic. Fiecare tablou e altfel și altceva, și totuși, împreună vorbesc aceeași limbă, au aceeași vibrație. O vibrație benefică, contopind forța cu delicatețea, dar și cu explorarea limitelor imaginației, fără a se topi într-un absurd lipsit de sens, de umanitate. Cât de departe ar merge dorul de infinit el poartă mereu nostalgia originii, a rădăcinilor pământești. Pe cât de extravagante și fantasmagorice sunt unele păsări, ce doar printr-o convenție le-am putea numi așa, pe atât de simple sunt altele ce trimit direct la imagistica folclorului românesc: cocoșul cel rotat, păunul mândru, hieratica bufniță etc.

Tudor Meiloiu absoarbe tradiția populară, o alchimizează în formule moderne într-un mod rafinat și surprinzător. Atât cromatica picturilor cât și linia grațioasă a desenelor sugerează înrudiri și comuniuni între regnuri, întretăieri de lumi, sub volute și arcuri de timp între elemente vegetale, acvatice, minerale, la granițe de viu și neviu provocând interpretări inedite, fluxul de idei. Regnul animal se contopește uneori cu cel floral, delimitările dintre lumi dispar, la fel ca în legendele românești, unde fantasticul e firescul din fapte și întâmplări, unde prevalează cel mai înalt ideal al omului – desprinderea de pământ, de convenții, ridicarea în zbor simbolizând dorința eternă de libertate. Dacă Brâncuși a „sculptat” zborul „Măiestrei” lui, Tudor Meiloiu a pictat zborul. Ca toți marii artiști, și Tudor Meiloiu lucrează pe variantele unei teme, obsesiv, în cazul său, păsările, până la ultimele „consecințe” artistice, lucru pe care l-am întâlnit nu demult și în creația artistului plastic Silviu Oravitzan, procedând cu aceeași obstinată revenire la variante multiple ale modelului crucii.

„Creaturile” lui Tudor Meiloiu se scaldă în lumina blândă a soarelui sudic; ele nu înfricoșează, ci parcă se mândresc cu ciudățenia lor prin care sunt unice. Pentru ele există un altfel de cer, deasupra cerului pe care noi îl vedem, un cer de păsări. Ele pot fi sufletele celor plecați, pot fi prelungirea brațelor omenești în dorința lor de a se ridica deasupra condiției de om. Stând și privind îndelung aceste păsări măiestre, nu m-ar fi mirat să le aud cântând sau vorbind ca în basme, conform principiului care spune că ceea ce a fost creat se luptă să existe. Ele există și sunt, după tradiția noastră, purtătoare de noroc.

BOLINTIN - Istorie în imagini

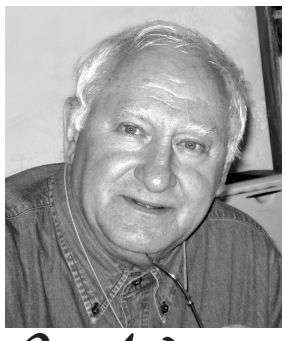
Imagini din colecțiile Dumitru Radu (Mitu lui Titie) și Tanța Ulmeanu

Locuitori de pe Str. Praporgescu la o nuntă din perioada celui de-al Doilea Război Mondial: Tite al Bălașii, Bălașa, mama lui, Ioana Dinu (zisă Lucica; copil)...

1952, la Bolintin, după o confruntare între echipele de fotbal Sadu-Sibiu și cea locală: în centru Sandu Ulmeanu și Nicușor Bonis

Don Andreiță

Jurnal pur și simplu

– *Harta* ! zise Lia, cu un glas ce amintea de o ultimă șansă, dacă nu s-ar fi insinuat în voce și un sâmbure de revelație inopinantă. *Ultima soluție* ! adăugă, de parcă victoria s-ar fi pitulat după această sintagmă finală: *Harta* !...

Harta sosi împinsă de un vânt din pupa – și se așeză cuminte pe măsuța dintre cele două fotolii, cu punctele cardinale în ordine: nordul în sus, sudul în jos, estul la dreapta, vestul la stânga, așteptând ordinul comandantului.

tradiționalele județe românești. Cu această ocazie, în fiecare capitală de județ s-a înființat câte un ziar; la început, și în multe locuri, în condiții dificile. Așa a apărut în orașul Slobozia, reședința noului județ Ialomița, cotidianul „Tribuna Ialomiței", cazat într-o clădire veche, din centrul vechi al orașului. Câțiva inimoși locali, ajutați de câțiva gazetari de la centru (București, Iași, Cluj, de la caz la caz... geografic) editau zilnic o publicație de câteva pagini, obișnuindu-și conjudețenii cu litera întâmplărilor locale. În lipsă de tipografie, ziarul ialomițean se trăgea la București, la Casa Scânteii. (Puțin mai târziu, tot politică patriotică, s-au construit sedii speciale, moderne, pentru ziare – și tipografii). O mașină a redacției venea în fiecare seară la București, cu manuscrisele și schița ziarului de a doua zi, iar noaptea târziu, pe la orele 2, 3 și făcute de *omul lui Dumnezeu*, Arsenie Boca. Spre sud, apoi: Adunații Copăceni, Comana (cu mânăstirea care o atrăgea ca un magnet pe Lia) cu abatere spre Călugăreni, Uzun, Mihai Bravul. Giurgiu cu Stăneștii răscoalei din 1907, Vieru, Hodivoaia (aceeași amintire a morții martirice pentru pământ) Gogoșari (comuna poetului Petre Ghelmez și a Castelului Noica) Găujani (baștina sopranei Mariana Nicolesco). Nimic. Am cârmit-o spre răsărit: Fundulea, cu împrejurimile ei: Ileana et Co. Aceeași poveste.

În sfârșit, abordăm și DN 2 București-Urziceni (Slobozia)-Buzău etc. Fără să vreau, îmi amintesc un cântecel auzit pe când făceam *naveta* cu Mașina Presei: „Pe Șoseaua Urziceni / Trece-o fată și-un șofer / Șoferul merge cântând / Fata mare lăcrimând"… – replică de folclor nou la mai vechiul cântec cu jandarul (mergând călare) și fata mare (pe picioare). Încerc să i-l cânt Liei,

De neamul moldovenilor... din Bărăganul ialomițean

1. Un deget pe hartă

Lia – nevasta mea de vreo 40 de ani, pe care o tot descopăr în fiecare zi – ridică degetul arătător de la mâna dreaptă și începu să-l rotească deasupra hărții, închizând ochii. Mai să mă bufnească râsul; mă fulgeră gândul ce s-ar fi întâmplat dacă în locul hărții ar fi fost un glob: cine știe în ce patagonie de loc i s-ar fi oprit degetul. Dar degetul se învârtea, se-nvârtea, ca un zbârnel, din ce în ce mai amenințător. Zâmbii fără să vreau – bine că nu mă vedea, cum stă așa, cu ochii închiși, într-o ținută de vestală surprinsă în ritualul slujirii la templu. Imaginația mea, mai modestă și mai terestră, îmi aduse în fața ochilor un joc din copilărie – „Incluș învârtecuș, ghici pe-a cui mână te-am pus ?" – când tot așa, roteam degetul cu inelul aferent, în căutarea unui loc de popas și fericire pentru cel ales. Dar degetul-fofează-cu-sfârlează al Liei se-nvârte, se-nvârte… Până, brusc, se-nfige într-un loc de pe hartă – de-mi păru că găuri masa, ieșind pe partea cealaltă a… globului pământesc.

– Uite, bărbate, aici ne așezăm !

Mă frecai la ochi și reușii să descifrez un nume: *Urziceni*.

…Urziceni. De unde cunosc eu locul acesta ? De unde și de când ?... Cum de unde ? Ai uitat ? – îmi dau o palmă peste frunte. În meseria mea de pălmaș cu condeiul – vreo 40 de ani cu acte-n regulă și de vreo 15 ani (în pensie) de bună voie și nesilit de nimeni – am trecut nu o data prin acest orășel modest de Bărăgan, al cărui nume m-a contrariat totdeauna. Urziceni – de unde să vină ? De la urzici, desigur, nu de la ceapă sau dragavei. Să fi crescut atât de multe urzici prin aceste locuri, încât să se impună în stema numelui ca un blazon de nobilă obârșie ? Lanuri de urzici, în locul tradiționalilor ciulini ?

Am discutat chestiunea cu un înalt demnitar local, care s-a simțit foarte afectat de sugestia mea. „*Toarășu*, cum vă permiteți să ne jigniți ? Numele minunatului nostru oraș provine de la un brav căpitan al lui Mihai Viteazul, pe care îl chema Urzică. Pentru noi este o cinste să…" N-am mai continuat disputa; am înclinat capul, încuviințând autocritic. Deși o întrebare îmi sta, ispititor, pe limbă: Bine, bine, așa să fie, dar numele căpitanului Urzică de unde vine ? N-am mai pus-o, iar *toarășu* înalt demnitar local m-a invitat în cămăruța din spatele primăriei (toate primăriile satelor și orășelelor patriei aveau în dotare câte un astfel de oleab „de protocol"; marile orașe aveau „case de oaspeți" cu circuit închis ori foloseau restaurantul) la un pahar de vin prietenesc; dovada clară că mult-îndrăgita licoare bahică nu putea fi stoarsă din urzici.

…Dar Urzicenii i-am cunoscut și cu alte prilejuri, dintre care unul îmi vine acum în memorie. Era prin anii '60-'70 ai veacului trecut. Avusese loc așa-zisa *noua împărțire administrativă a țării* când, dintr-un patriotism ceaușist (gustat pe atunci de popor) rusești/sovieticele/bolșevicele raioane și regiuni au fost înlocuite cu

chiar 4 (spre dimineață) se întorcea cu baloturile de ziare mirosind a cerneală proaspătă. În drum spre Slobozia, se trecea obligatoriu prin Urziceni. Ei, și la Urziceni se făcea totdeauna o haltă de vreo jumătate de ceas. Chiar într-un cot al șoselei naționale, în orașul căpitanului Urzică, exista o cofetărie deschisă non-stop, cu o *hangiță* așteptând Mașina Presei cu cafeaua pregătită și sticle de coniac surâzătoare în perete.

De multe ori, plecând pe teren în această direcție din țară, am făcut drumul acesta cu Mașina Presei ialomițene. Mă împrietenisem cu colegii gazetari locali; eram chiar invitat să colaborez la ziarul lor, prețul colaborării consumându-l prietenește în subsolul cramei ce se deschisese, împreună cu un restaurant modern, alături de noul sediu al redacțiri – în compania lui Mihai Vișoiu, a lui Marin Neagu Basarab, Ionel Belciugan, a redactorului-șef-adjunct Aurel David (care avea să devină redactor-șef al ziarului județean de la Călărași). *O, tempora* !...

*

– Ei, dar ce-ai rămas ca la dentist ? mă trezește Lia din euforia visării. Uită-te bine ! Ăsta-i locul unde ne vom petrece tinerele bătrânețe !

Nu prea gust umorul „tinerelor bătrânețe". Și nu-mi pot reține o grimasă.

– Ce te strâmbi așa ? N-ai mai auzit de Moldoveni ? De comuna Moldoveni, zic ?

Caut febril prin memorie. Într-un colțișor, așteptându-și rândul la uitare, apar niște litere ciudate însoțite de contururi vagi de case, o apă, o pădure – totul confuz, ca într-o fotografie mișcată. Apoi alte litere, alte nume, alte case. Un peisaj mai mult sau mai puțin asemănător se derulează în mintea mea, din ce în ce mai clar, mai limpede…

Da ! Este pelerinajul pe care l-am făcut nu demult, timp de trei luni de zile, în căutarea unei case la țară. Pe care eu o vedeam în succesiune cu apartamentul din București, iar Lia ca pe o alternativă definitivă. Nu era timp de târguială. Deocamdată, să găsim casa dorită. Și-am început să cercetăm concentric, din Capitală spre margini nu prea îndepărtate. Apelam la informațiile oferite de internet, dar o luam și la întâmplare prin sate, căutând inscripția „De vânzare", pusă pe porți, pe garduri, pe case. Am atacat mai întâi traseul Mogoșoaia-Buftea, împrejurimi. Prețuri de care nu te puteai atinge. Noi aveam și bani puțini, și pretenții speciale. Noi, adică Lia. În fond, ea nu era atât de pretențioasă; ea căuta o căsuță care să semene cu cea a bunicilor: simplă, cu pridvor, caldă, surâzătoare – însoțită (neapărat !) de un locșor de grădină și câțiva butuci de vie.

Spre Chitila și Răcari-Ghergani, aceeași poveste. Nici zona Crevedia nu s-a dovedit mai ospitalieră. Tot în sensul invers acelor de ceasornic, am atacat Calea Alexandriei: Mihăilești, cu *banlieurile* lui satelite; Drăgănescu, în care se află biserica faimoaselor picture

dar uitătura ei „gingașă" îmi îngheață gama muzicală pe buze.

Facem o abatere (la stânga) către Dridu, comună și ea deținătoare de mânăstire; mai departe, Fierbinții colegului de facultate, folcoristul Alexandru Dobre. Eșec. Străbatem, în continuare, comuna Moldoveni, în timp ce rememorăm drumul parcurs până aici. Periferia Bucureștiului, cu așezările-satelit: Voluntari (azi oraș) cu elanul patriotic disimulat în stâlpii de pe marginea drumului tapetați cu inele tricolore de hârtie; Afumați, cu noianul de depozite uriașe, amprentă-clește a dragelor noastre multinaționale.

La Sinești (20 de kilometri de București) în parcarea Popasului-cârciumă facem cunoștință cu hoții spărgători de mașini și tâlhari de oameni pașnici. Atacă în haită – și se retrag în pădurea de alături. S-a agitat, disperată, lumea; au clănțănit televiziunile; au intervenit autoritățile. Mașini de Poliție staționează amenințător în parcare, asigurând nopții liniștea necesară. A doua zi se aude că hoții au dat încă o lovitură.

Trecem pe lângă Han cu viteză sporită și spaimă în oase. Încerc să leg cuvânt. Îi spun Liei – de fapt, îi repet – cât de plastic a surprins ea tot acest periplu al nostru în povestirea „Casă în lună", în urma cunoașterii celor câteva zeci, poate sute, de case vizitate. Nici una nu a fost ca a bunicilor; atât de mult dorită, încât celor două personaje (literare) el și ea, o familie, nu le mai rămăsese decât să-și facă una în lună. Povestirea respectivă, împreună cu alte câteva, a apărut în volumul „La poarta cu doi tei și o stea", în Editura Semne, 2018, înainte de încheierea călătoriilor noastre – reale, concrete, dezamăgitoare.

Lia continuă să privească prin parbriz ca printr-o poartă spre alt tărâm. Din care se deschid, ca niște mărgele colorate, înșirate pe sfoara drumului: Șindrilița, Lilieci, Livedea, Movilița, Coșereni…

…Și ne întoarcem la București.

Și mai trece un timp.

Și vine momentul ăsta, în care Lia are inspirația supremă: *Harta* ! Datul cu banul. Fie ce-o fi. Șansa hazardului. Sau a destinului – aud o șoaptă timidă, de nu știu unde răsărită.

Cu ochii închiși, Lia înfige degetul într-unul din punctele hărții, al cărei patrulater cu perimetrul de vreo 500 de kilometri îl parcursesem în lung și-n lat. Iar degetul se oprește tocmai pe cuvântul Moldoveni, localitate aflată la vreo 5-6 kilometri mai devreme de Urziceni, pe stânga, cum vii dinspre București, după ce treci podul peste râul Ialomița.

…Punct (ne)ochit, punct lovit: *Moldoveni*. Ce nume o mai fi și ăsta, tocmai aici, în mijlocul Bărăganului ? Cine și cum să-l fi adus ? Rămâne de cercetat.

CĂRȚILE SUDULUI (XIII)

Titus Vîjeu

„Oameni fără însușiri”

Există în cartea pe care i-am consacrat-o în 2015 regizorului Mircea Daneliuc (*Monsieur l’auteur sau lupul singuratic al filmului românesc*, editura NOI Media Print) un capitol despre cărțile semnate de acest artist insurgent, unul dintre cei mai reprezentativi pentru arta românească din ultima jumătate de veac. Intitulat *Văzul și litera*, capitolul în cauză punea în discuție specificitatea limbajului cinematografic în raport cu cel literar.

Căci îndelungata practică de scenarist a lui Daneliuc (toate filmele sale sunt rodul propriei „gândiri vizuale” cum ar fi spus Pier Paolo Passolini) avea să fie valorificată de autor în numeroasele cărți de povestiri, nuvele și romane precum *Marilene*, *Apa din cizme*, *Strigoi fără țară* (toate din 1999), *Petru și Pavel* (2003), *Cele ce plutesc* (2009), *Băiatul fără sprâncene* (2012), *Ca un grătar de mici. Un picior de plai, cu șpițul* (2013).

Punctul de plecare al acestui elan epic l-a constituit, fără îndoială, *Pisica ruptă*, romanul autobiografic și intens confesiv din 1997, distins la timpul potrivit cu Premiul pentru cea mai bună carte a anului de către Asociația Scriitorilor Profesioniști. Iar dacă ASPRO a dispărut între timp, proza lui Daneliuc a continuat să existe și să configureze un teritoriu narativ plin de originalitate, în care viețuiesc oameni de tot felul, cei mai mulți făcând parte din categoria sufletelor neînsemnate și care suportă presiunea unei istorii nedrepte, dezarticulată moral (și ca urmare imorală) revărsându-se asupra unui neam învățat să ducă-n spinare toată obida.

„Domnule, ăsta-i poporul, altul n-avem, nu-i vina lui că-i așa, l-a turtit istoria pe care-a avut-o, romanii, turcii și restul, trezește-l, până și la imn se îndeamnă; nu există alternativă”.

Citatul e luat de la pagina 138 a noii sale cărți de „proză mai mult sau mai puțin scurtă” apărută la Polirom (2018) sub titlul *Cele mai tâmpite momente*. Un titlu ce m-a făcut să mă gândesc că pentru Emil Cioran – de exemplu – salvarea nației noastre s-ar fi datorat unor „momente inspiraționale”, care se pare că fac parte din destinul nostru istoric. Faptul nu exclude, desigur, apariția multor momente penibile, cel puțin la nivelul existențelor individuale ale românilor. Ba unele pot candida la categoria celor „mai tâmpite”. (Probabil că un traducător american al cărții o va înfățișa drept „the most stupid think in the world” pentru a sublinia dimensiunea apocaliptică a tâmpeniei.) Oricum, pentru cititorii fideli ai lui Daneliuc e limpede că avem în distinsa-i persoană cel mai „corosiv” prozator modern, depășind valoarea epitetului acordat cândva de G. Călinescu lui Ion Creangă. Oricum, de la năstrușnicul humulesțean, nimeni n-a acordat o mai plastică înfățișare „prostiei omenești” și cel ce va parcurge cele cinci proze scurte – *Așteptând un agent principal*, *Boabele unei păstăi*, *Cele mai tâmpite momente*, *Pe întuneric, cu ochii la ceas*, *Vrabia* – va pătrunde într-un veritabil panteon al neputinței, clădit de „mândra lume nouă” a democrației originale pe locul mausoleului comunist al supunerii.

Planul inept al fiului unei familii de pensionari de a cultiva în subsolul blocului lor din inima Bucureștiului o „plantație” de marijuana este nu doar temerar, ci și „tembel”. Soldându-se cu arestarea unora dintre practicanții noului tip de agricultură ce devine din ce în ce mai atractiv, inclusiv pentru oameni ce fac parte din structurile de forță desemnate să împiedice fenomenul. (Cazul unui ofițer de la Arad sau Oradea a devenit foarte cunoscut datorită înfățișării sale la televiziuni.) De fapt, cel mai adesea, Daneliuc pornește de la subiecte oferite de viață – precum cel al delabrării unui bloc de locuințe din Cotroceni, ca urmare a lucrărilor efectuate de Metrorex sau prezenței la școală a unui elev ce ține-n ghiozdan o grenadă.

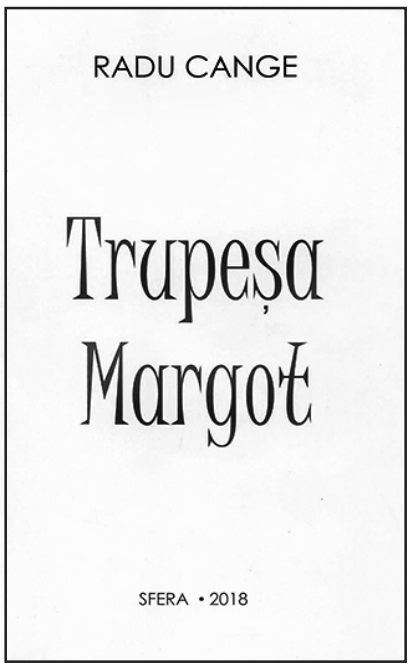
O experiență transoceanică a naratorului începe bine, cu acceptarea invitației unui fost coleg de armată să rămână la el, deși existau și alte oferte de găzduire din partea unor români stabiliți în America. Prezența insistentă a unei vrăbii ce marchează zilnic ferestrele apartamentului din Manhattan conduce inevitabil la deteriorarea relației oaspetelui cu familia camaradului de cândva.

Cât despre cea mai dezvoltată dintre prozele incluse-n volum (*Cu ferestrele bine închise*) avem de-a face cu prezența unui personaj ce se manifestă cu vigoarea parfumului lui Patrick Suskind, chiar dacă în cazul de față el este emanația unei gropi de gunoi de la marginea capitalei românești, învăluind viețile nevolnice ale citadinilor incapabili să oprească prin demersurile lor ecologiste mecanismul unei grandioase afaceri, cu interese transnaționale. Imaginea olfactivă este atotcuprinzătoare și prozatorul o înfățișează cititorului prin reacțiile domnului Pop, Doru Pop, eroul nuvelei, care, expus atacului permanent al exalării ordurilor, ajunge să-și modifice până și structura morfologică, ajungând să adulmece aerul fetid prin pavilionul urechii: „Nici nu se miră prea mult, pentru că organismul compensează când e încolțit, iar între auz și olfacție e o legătură subtilă, studiată și de-o medicină aparte; nu vreau să spun aici că mirosea cu timpanul, dar devenea conștient olfactiv la un țârâit, un tinitus fin care-l anunța că este împresurat de lanțuri moleculare gazoase”.

Nu-i de mirare deci că sub presiunea unor astfel de „tâmpite momente” ale vieții sociale se produce transformarea omului într-un alt regim antropologic. Din păcate, unul involutiv.

Proza unui poet

Ca unul care am urmărit cu interes prezența în publicațiile culturale a poetului Radu Cange (pseudonimul lui Gheorghe Răducan, născut la 1 august 1943 în comuna Piua Petrii, județul Ialomița), am citit cu aceeași plăcere și prozele din noua carte, purtând drept titlu segmentul esențial al unei balade villonești, evident cea despre „la grosse Margot”. Cartea aceasta de peste 300 de pagini (editura Sfera, 2018) este departe de a fi sediul unor pagini erotice, lascive ori incandescente, după cum ne-ar îndemna să credem amintitul titlu împrumutat de la marele poet francez care, în vestita *Ballade des pendus,* ne asigură că „De notre mal personne ne s’en rie / mais priez Dieu que tous vous veuille absoudre !” („de-al nostru rău, nu-și bată nimeni joc / dar Domnului să-i cerem îndurare !”).

Am simțit nevoia să fac acest „détour”, deoarece pe coperta a IV-a a cărții se află un fragment cât se poate de potrivit pentru înțelegerea atmosferei generale a povestirilor lui Radu Cange: „Plecam. Hoinăream pe străzi, buimac, prin parcuri, pe malurile râului, unde îmi strigam suferința, prin locuri pustii și prin cartiere mărginașe. Mă pierdeam sau îmi părea că mă pierd în zborul păsărilor și în diafanitatea norilor, în ploi torențiale și prin viscole, până când deveneam natură și dumnezeu”.

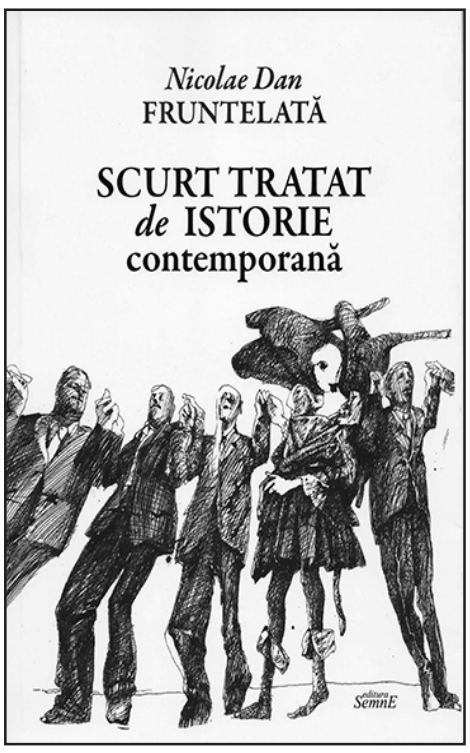
Cele treizeci și patru de povestiri (ultima, *Case de apă* e prezentată drept „piesă în două acte”) poartă în ele ceva din „comportamentul” descris câteva rânduri mai sus. Vaganța (hoinăreala pe străzi), imprecizia în percepția realităților ambiante (buimăceala), clamarea tristeților („îmi strigam suferința”), rătăcirea reală sau simulată („mă pierdeam sau mi se părea că mă pierd...”), transformarea materială și spirituală („până când deveneam natură și dumnezeu”).

Autorul își desfășoară eroii în acest perimetru în care vocea naratorului este una foarte sigură, dovadă că preocupările lui Radu Cange în ograda prozei sunt ceva mai vechi. Un roman din 2005, *Paznicul muzeului* și un altul din 2014, *Calistrat Taxidis* – ce a cunoscut mai multe ediții – constituie dovada preocupării epice de amplitudine.

Ceea ce aduce nou volumul de povestiri *Trupeșa Margot* este știința secvențială a interceptării realității prin mecanismul memoriei. La un moment dat, un actor îi propune povestitorului să facă teatru, tocmai datorită acestei însușiri capitale. Dar acesta refuză, păstrându-și amintirile pentru a da întrupare unei lumi în veșnică pendulare între ceea ce este și ceea ce ar dori și ar merita ea să fie.

„Limba mea veche, sălbatică și floare”

Una dintre cele mai frumoase și exacte definiții ale istoriei, citită de mine în tinerețe a fost aceea a lui Elie Faure. Marele istoric al artei, medic ca formație, considera că istoria este o succesiune de sistole și diastole, funcționând deci ca un cord omenesc. Desigur, înaintea lui Faure existase teoria lui Giambattista Vico despre „corsi e ricorsi storici”, despre acel „du-te vino” al umanității, repetitivitate obositoare în care epocile de progres se amestecă nefericit cu unele de involuție. Ca urmare idealurile umane se ridică amețitor pentru a cădea în genunea

primitivismului.

O carte de poeme scrisă de Nicolae Dan Fruntelată și cu ilustrația copertei de Mircia Dumitrescu mi-a prilejuit rândurile de mai sus. Ea se numește *Scurt tratat de istorie contemporană* (editura *Semne*, 2018) și eliberează spre cititor gândurile unui poet român care a trăit în ultimii șaptezeci de ani împreună cu semenii săi o experiență istorică ultragiantă, efect al înțelegerilor dintre marile puteri aliate care s-au arătat prea puțin sensibile față de destinul popoarelor dintr-o anume parte a Europei. Tragedia României începuse încă și mai devreme, din acea „zi de vară până-n seară” când Ribbentrop și Molotov și-au strâns mâinile peste trupul unei țări ce urma să fie măcelărită în abatoarele istoriei: „Bătrân eram când m-am uitat / în istoria țării mele ca într-o fântână / Se făcea că umbla printr-o margine de sat / cu mama și tata de mână / Spre Răsărit era un veac de sânge / Bugeacuri de tătari roiau spre noi / Dinspre Apus, o poftă teutonă / Ca o cățea de fier lătra apoi... (*Fântâna cu ciutură de lemn*).

Fruntelată e un poet din ce în ce mai preocupat de istoria aceasta hrăpăreață și nesătulă în care neamurile sunt înghițite pe nerăsuflate de marile puteri și în care există și „primăvara arabă, roza gruzină” și păcăliciul atomic ce amenință lumea cu apocalipsa și putința armată a unui lider gata să-nșface un hanat întreg, plimbat de la unii la alții, gata să soarbă orice mare neagră spre a-și întinde peste ea steaua.

Din fericire, pentru noi, ăștilalți, fie olteni ca Dan, fie nu, există încă pe lume cântecul lui Tudor Gheorghe și taragotul lăsat în iarba Maramureșului de Mitru Fărcaș, există Făt-Frumos din Lancrăm (și din lacrimă, bine-nțeles), există D. R. P. (știți voi care, părintele lui **F.** și-al *Vânătorii regale*, al zecilor de romane și piese de teatru la fel de vii ca frunza-n primăvară). Mai există niște latinități netrecătoare, coborâte-n noi de Ovidiu și mai există destui poeți „bolnavi de destinul / unei țări mici, ca o plajă / la țărmul mării adormite sub pământ” – pre numele lor Adrian Păunescu, Grigore Vieru ori Nicolae Dabija, care știu că „Domnul de Rouă răspunde în limba latină”.

Această „latinie” superbă însuflețește cuvintele unui străjer al limbii române pentru care nu este păcat pe lume mai mare decât uitarea.

Octavian Doclin

Octavian Doclin (n. 17 februarie 1950, com. Doclin, jud. Caraș Severin) este absolvent al Institutului Pedagogic din Oradea și al Facultății de Filologie, specializare (limbile română-franceză). A lucrat ca profesor, referent de specialitate – Centrul Județean Caraș-Severin pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale; președinte al Fundației Cultural-Sociale „Octavian Doclin" Reșița; redactor-șef al revistei „Reflex", director al Editurii Modus (Modus P. H.) Reșița. Debutează editorial în 1970, cu volumul de versuri *Ritmuri din Țara lui Iovan Iorgovan*, după care urmează 44 de cărți (poezie, literatură pentru copii, publicistică, unele în ediții bilingve). Dintre acestea: *Neliniștea purpurei* (1979); *Ființa tainei* (1981); *Muntele și Iluzia* (1984); *Curat și nebiruit* (1986); *Cu gândul la metaforă* (1989); *Ceasul de apă* (1991); *A te bucura în eroare* (1992); *În apărarea poemului scurt* (1993); *Climă temperat continentală/ Temperate Continental Climate* (1995); *Agresiunea literei pe hârtie* (1996); *Esau* (33 poeme). (1997); *47 Poeme despre Viață, Dragoste și Moarte/ 47 Poems about Life, Love and Death* (1998); *Poeme duminicale* (1998); *Între pereți de plută sau Moartea după Doclin* (1999); *Dubla eroare* (1999); *Urma pașilor în vale* (2001); *Carte din iarna mea* (2003); *Locomotiva și vrabia* (2006); *Urna Cerului* (2008); *Aquarius* (2009); *Sălașe în iarnă* (2010); *Docliniană* (55+5 poeme, 2010); *Firul cu plumb/ The Plummet* (2011); *Sînge de vișin* (2014); *Baletul de noapte* (2015); *Sărbătorile* (2016); *Răsaduri* (2017); *Poeme libere* (2018). A fost distins cu numeroase premii ale Uniunii Scriitorilor, Paleta de Cristal, Diploma Kunstlerpreis Europa 2004, acordată de Nationale Kunstkolonie KRISTALL PALETTE Banat-Rumanien, Gărâna (2004); Premiul „Eminescu" și Titlul de Cavaler al Ordinului Cultural „Eminescu-1868-Oravița" (2006); Premiul „Tibiscus", la Festivalul Internațional de Poezie „Drumuri de spice", Uzdin (Serbia, 2007); Premiul de Excelență al Municipiului Timișoara pentru poezie pe anul 2011; Ordinul Meritul Cultural în Grad de Cavaler (2004) acordat de Președintele României; Cetățean de Onoare al municipiului Reșița, 2009; Distincția „Senior al poeziei", acordată de Societatea Română de Radiodifuziune – Studioul Regional RADIO REȘIȚA, 2010; Distincția „Senior al Culturii Caraș-severinene" acordată de Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Caraș-Severin, 2012 etc. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Societății de Științe Filologie din România, Filiala Reșița, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România etc. Concentrată, percutantă, subtilă, poezia lui Octavian Doclin nu poate fi descifrată la adevărata ei amplitudine decât coborând în „subteranele" lirice docliniene, din a căror lectură poți reveni tulburat, fiindcă ce părea zâmbet fericit nu e decât rictus al durerii nevăzutului din fiecare. Dar câte frumuseți poate naște uneori durerea ascunsă, tăinuită, netrucată. (**Victoria Milescu**)

Mama

Își privește deseori mama
gherghină înflorită cândva
iederă a tatălui său
astăzi tot mai puțină
și atunci dar numai atunci
își scoate oglinjoara din buzunarul de la piept
pe care i-a dat-o în copilărie
mama lui spre aducere aminte de răceala
lutului reavăn
ori de lumina care-și făcea loc
ca un sfredel în ochii lui
atât de nerăbdători să vadă
și să cuprindă lumea cu splendorile
și nenorocirile ei
(tot mai des visa la vârstele lui viitoare
cu cercuri tot mai șterse în trunchiul
trupului său mergând și el spre împuținare
dar tot mai vizibile pe fruntea lui
pe crucea tăiată în două de la jumătate)

era copilul pentru care simțea ceva altfel
„nu mai scrie copile poezii că te poți tulbura la cap
și pocăiește-te", el îi răspundea încet
„știu mi-ai mai spus asta"
dar cădea repede în subteranele lui
revenind plin de remușcări și angoase
fugea la ea odihnindu-și capul în poala ei
pocăit doar pentru o clipă
pleca însă pentru aceleași căderi și reveniri
și tot așa până astăzi când tot mai împuținat și el
amintirea frumuseții acelei flori de grădină
rămâne enigma străinului
a celui ce scrie aici
revenit copil pentru mângâierea
a două mâini mult prea fragile.

Pădurea

În copilărie
adesea o însoțea pe Maica
la pădure nu departe de ulița
unde îi era casa
Maica se întorcea
cu un braț de crengi uscate
așezate pe cap sub care
era un ștergar făcut colac
iar el cu un lemn pe măsura vârstei lui
așezat numai pe umărul stâng
astăzi înțelege de ce din când în când
îi curge sânge din nas
dar numai din nara stângă
și de ce i s-au pus șase stenturi
tot la o pădure numită Verde
însă ce i se pare mai important acum
este că poemul pe care îl scrie
în această clipă se naște pe o hârtie
dintr-un copac dintr-o altă pădure
al cărei nume a fost scrijelit
sub formă de cruce
pe inima unei vieți anterioare.

Amantul

Ați fost vreodată
prin subteranele docliniene
ca să călăriți moartea moarte
adică moartea virgină
nu n-ați fost pentru că
sigur v-aș fi văzut
atunci de ce plângeți de frica ei
cobor măcar odată pe lună
în subteranele mele
(ehei în tinerețe o iubeam zilnic)
unde mă așteaptă cu trupul ei
de tăciune să ne iubim până la epuizare
doar în pielea goală
așa se face că ori de câte ori revin
la suprafață
gol goluț hainele oprindu-le la ea
ca să fie sigură că voi reveni de fiecare dată
la chemarea ei
doar cu huo amantul morții cu pieptul păros și negru
mă apostrofați
fiindu-vă frică să mă arătați
cu degetul.

Răscumpărarea

Pofta orgiilor
îi venea după ce luciditatea
îi orbea mințile
deși știa că vor urma
halucinațiile care îl împingeau
până la liziera nebuniei
cu toate acestea
se lăsa în voia libațiilor
cu plăcerea cu care copil fiind
se lăsa devorat de vise erotice
și experiențe
încă necunoscute misterioase
acum rușinat la gândul
că poate nu i-au fost îndeajuns
și invidios pe vârstele acelea
încearcă să le suplinească
răscumpărându-și voluptatea durerii.

Gândul ascuns

Acum
după atât amar de ani
în care te-am trăit
încât iată am ajuns să nu te mai recunosc
acum
când după atâția zeci de ani
ai ajuns să nu mă mai recunoști
ne întrebăm: mă mai iubești
și fiindcă nici unul dintre noi
nu știe ce să răspundă
rămâne doar gândul ascuns
dacă te-aș mai putea trăi
acum după ce mi-ai cunoscut trupul
por cu por
ne-am mai citi și înțelege poemele
scrijelate pe pielea noastră
alta decât cea în care ne-am născut ?

Ieșirea – Exodul – Răpirea

Privea prin gaura cheii cărții descuiate
poemul
cum spală picioarele cuvintelor
poemei
cu untdelemnul și vinul
ascunse de Pivnicer
în toți anii stăpânirii Domeniului
de către Stăpânul acum dispărut
fără urmă

se spune că la sfârșitul spălării
Scribul fu văzut plecând cu Cartea sub braț
După ce în zadar a încercat
Să afle citind din ea
Ce a urmat
Și de atunci nici de el
Nu s-a mai auzit ceva.

Punct și de la capăt

(*avant la lettre*)

Într-o viață de om
a adunat atâtea
poeme scurte
iubiri devastatoare
doxuri
monede de rouă
spunea cândva
cam pe la amiaza
vieții sale de poet
când subteranele
îi erau atât de tinere
străbătându-le
de la un capăt la altul
fără odihnă
semn că tendoanele picioarelor lui
erau puternice
mai ales pentru vârsta aceea
acum nu întâmplător
a găsit punctul
după atâta mișcare
și după puțină odihnă
îmbrăcat într-o platoșă nouă
de sudoare
se pregătește să o ia
de la capăt.

Poemul pustiu

În timp ce înainta în scrierea lui
aproape de finalul fără punct
își dădea tot mai mult seama
că poemul pustiu
nu înseamnă neapărat
poemul căruia îi lipsesc cuvintele
cele în pârgă deplină
în drumul spre coacere
nu
pustiul în poem
este eliberarea mâinii
de toxinele cuvintelor scrise până atunci.

Când...

Se rumenesc cuvintele poemului
se scorojesc
precum pita albă coaptă în țăst
moartă e grăunța îmbătrânit cosașul
semănătorul de poeme
vrednic e când moartea vine
dacă vine fără ezitare
fără remușcări
las-o să vină.

Până când

A ajuns aproape bătrân,
până când să mai aștepte
să-i secе ura
să i se usuce gelozia
cum veninul
din gușa șarpelui muribund
cât timp memoria ta reactivată
o ascunzi tot astfel
cum ai purta o haină
roasă de molii la umeri.

Avangarda de la „A la Z”

Punct
revistă de literatură şi artă constructivistă (IV)

Florin COLONAȘ

Răsfoind numerele revistei de artă constructivistă *Punct*, îți dai seama cu multă ușurință de valoarea acestei publicații avangardiste, apărute la București, care se înscrie între importantele publicații europene și nu numai din domeniu.

Cu câțiva ani în urmă, la Muzeul de Artă Modernă din Paris (Centrul Pompidou), în cadrul unei mari expoziții de avangardă, muzeografii au alcătuit un imens panou pe care erau afișate marile reușite ale publicațiilor avangardiste. Între ele, bineînțeles, la loc de cinste se număra și *Punct*.

Nu se putea altfel pentru că, la nivelul anilor 1924-1925, revista a fost un organ avangardist cât se poate de ospitalier nu numai prin deschiderea paginilor sale la autori, fie ei poeți, critici, pictori, dar și către publicațiile de sorginte modernistă-avangardistă de pe alte meridiane. Așa că, în numărul al zecelea, dar și în următoarele, vom întâlni prezentări ale prestigioaselor tipărituri *Merz* (Hanovra), *Block* (Varșovia), *G* (Berlin), *Feuilles libres* (Paris), ca și a altora, care, astăzi reprezintă diamante ale publicațiilor de acest fel.

Un alt prieten al lui, dar de data aceasta venețianul Alberto Vianello, un futurist italian, publica poemul, în limba italiană, „Tramonto”, în care exclamă: „Poeta, poeta dimmi che il tramonto e bello !”

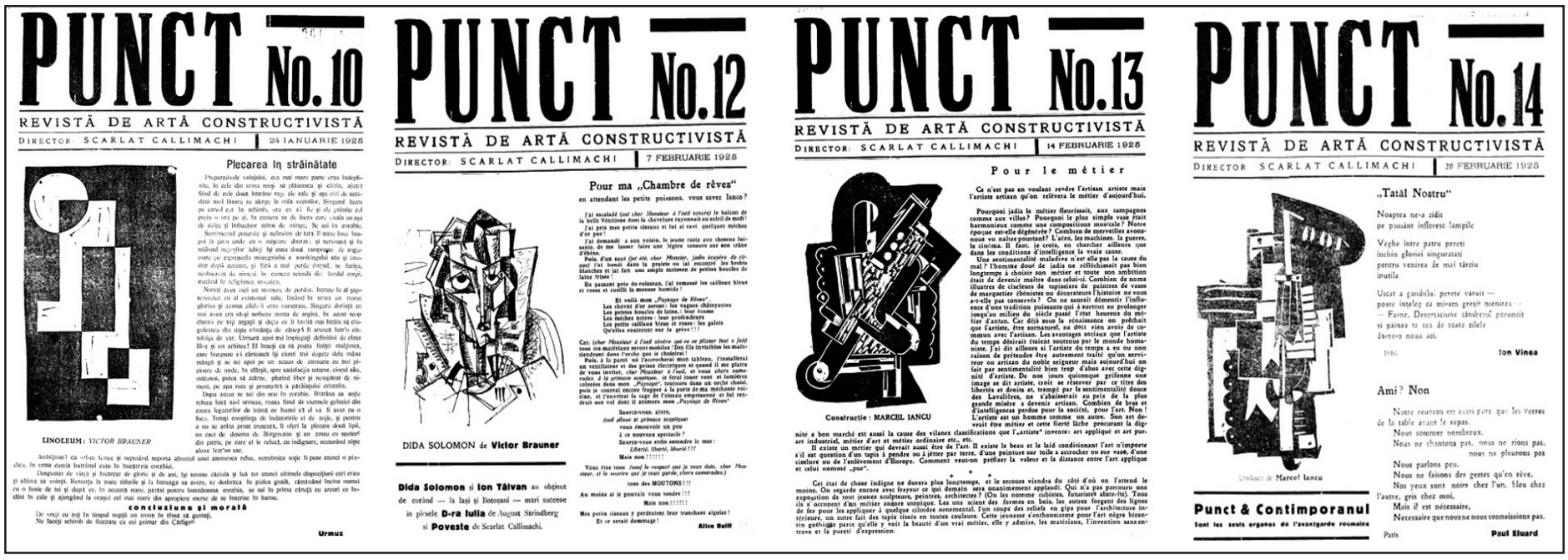
Și ca să continuăm cu amicii lui Iancu, semnalăm pe coperta numărului 12 textul în proză și poezie al Alicei Bailly, elvețiancă din Zürich, orașul maturizării lui Iancu și al exploziei Dada, unde a fost un actor principal, artistă, pictor, fondatoare a grupului „Noua Viață”, funcționând la Basel unde a participat și Iancu.

Acest Marcel Iancu, personalitate plurivalentă a culturii românești avangardiste, era atât de preocupat de susținerea artei moderne pe pământ românesc, încât într-un trio, având asociați

Am comentat până acum participarea oaspeților. Așa este frumos, să acordăm întâietate invitaților. Acum, însă, să urmărim activitatea alor noștri în ultimele numere ale *Punct*.

În primul rând aș sublinia participarea lui Iancu, atât cu texte, cât și cu grafică. Revistele românești s-au impus pe plan mondial prin aspectul lor grafic și la aceasta Iancu are o covârșitoare contribuție.

Dacă ne uităm, spre exemplu, la cel de-al zecelea număr, constatăm că pe fiecare pagină există o grafică realizată în gravură în linoleum, tehnică extrem de folosită în epocă, mai puțin astăzi. Cine sunt autorii linoleumurilor ? Marii artiști: Marcel Iancu, Victor Brauner, Milița Petrașcu și Mattis Teutsch. În numerele următoare intâlnim o serie de „Construcții” ale lui Iancu, dar și pe ceilalți, acompaniați cum nu se poate mai bine de către belgianul Victor Servranckx, un pictor care a pus umărul la consolidarea modernismului european. Această filosofie a îmbinării textului avangardist cu grafica modernă a făcut ca revista *Punct* să se impună, fiind astăzi expusă și cotată în orice manifestare în care se vorbește despre avangardă.

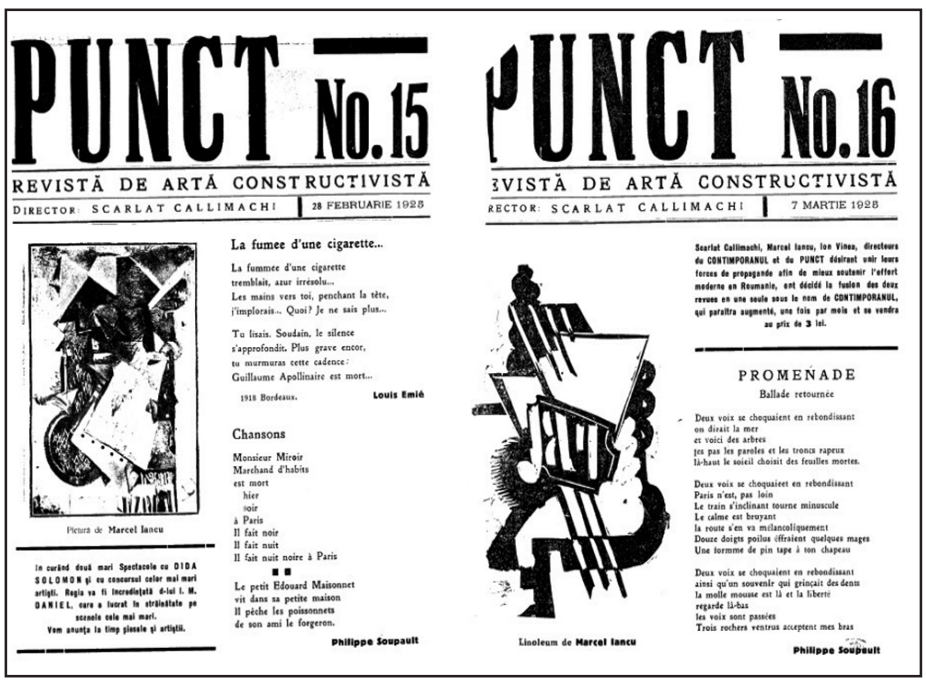
Vorbind despre deschidere, în numărul al treisprezecelea întâlnim iscălitura unui poet, romancier și critic din zzona Bordeaux, Louis Emié, care dedică Helenei Kra poemul „Métamorphoses”. În editura Kra, în 1924 și 1929 au apărut primele două manifeste ale suprarealismului, operă a părintelui curentului modernist, respectiv André Breton. Autorul, pe care-l vom regăsi și în al șaisprezecelea număr, cu același titlu și cu aceeași adresantă a dedicației, într-un poem scris în 1919, tot la Bordeaux, unde s-a născut în 1900, la maturitate devenind parizian (decedat în 1967), fiind un literat foarte apreciat de către J. Cocteau și Max Jacob este publicat și în numărul cincisprezece cu un mic poem, „Cele trei lebede”, dedicat lui Louis Durey. Ba, mai mult chiar, în economia unei publicații de doar patru pagini, format A3, în același număr (15) publică pe prima pagină o producție din anul 1918 intitulată „Fumul unei țigări”, pe aceeași coloană cu poezia „Cântece” semnată de marele avangardist Philippe Soupoult.

Citățm din poezia lui Emié un pios omagiu la dispariția epocalului Apollinaire: „Tu lisais. Soudain, le silence/ s'approfondit. Plus graves encore,/ tu murmuras cette cadence:/ Guillaume Apollinaire est mort...”

În numărul 14, cu titlul „Scrisoare din Belgia”, întâlnim un articol intitulat „Peinture”, semnat de Georges Linze, un amic al lui Iancu, care de altfel a trimis la expoziția „Contimporanului” (1924) o serie de gravuri. Valonul, care trăia la Liège, fiind un fecund scriitor și animator al vieții culturale din zonă, ca dovadă că a fost cel care a pus bazele revistei de avangardă *Anthologie*. Prietenia cu marele artist Iancu și *Contimporanul* său este evocată în text, lăudând partea grafică a acestei reviste de primă mărime în constelația avangardistă europeană.

De altfel, chiar pe prima pagină a acestui număr al publicației de care ne ocupăm, în subsol este inserată o casetă în care stă scris: „*Punct* și *Contimporanul* sunt singurele organe de avangardă românească”.

Influența lui Iancu este excepțională în *Punct*, deci, într-o revistă, alta decât cea pe care o conducea – *Contimporanul*.

Inteligența și clarviziunea redactorilor de la *Punct* de a publica texte ale enigmaticului Urmuz a completat fondul de aur al publicației. Așa se întâmplă și în numărul zece, unde este publicat urmuzianul text al „Plecării în străinătate”, încheiat prin surprinzătoarea morală: „De vreți cu toți în timpul nopții un somn în tihnă să gustați,/ Nu faceți schimb de ilustrate cu cel primar din Cârligați.”

Drept un răspuns în aceeași gamă tonală, peste cinci ani, în „UNU”, mai precis pe afișul numărului 32, cititorul este îndemnat să nu cheltuiască „banii cu madam Burtică, ci să cumpere revista UNU”.

Colaborările poetice ale unui Ilarie Voronca, Ștefan Roll, Ion Vinea, vin să completeze în mod fericit paleta marilor talente din fruntea modernismului românesc prezente în paginile publicatiei.

Trebuie să mă opresc asupra unui aspect absolut obiectiv din punctul de vedere al unui cititor peste veac al publicației. Cu toată admirația pe care o port pentru cel care a susținut-o, pentru că cititorul este și un critic, trebuie să observ că marea pasine pentru scris și teatru a lui Scarlat Callimachi, stăpânindu-l, l-a subjugat și în ultimele numere ale revistei s-a lăsat prada orgoliului, ocupând importante procente ale spațiului celor patru pagini din *Punct* cu producțiile proprii, dramaturgice...

Pe aceste argumente mă bazez când afirm că desfășurarea dramatică a piesei în șapte tablouri „Zaïl-Sturm” a ocupat aproape jumătate din paginile ultimelor patru numere și nu a ajuns decât... la al patrulea tablou. Oricum, piesa nu a fost prezentată scenic și așa cum se subliniază în fișa sa din D.L.G.R., p. 26 (2008), a fost „total lipsită de șansă sub raportul carierei scenice”, în timp ce referitor la *Punct* se pune în evidență „găsirea unor forme noi de exprimare artistică și contestarea literaturii conservator-paseistă”.

Aceste considerente ne îndeptățesc să afirmăm că o publicație păstorită în anii 1924-1925 a reprezentat un „Punct luminos” în publicistica românească, recunoscut pe toate meridianele culturale avangardiste ale lumii.

Aceste considerente ne îndeptățesc să afirmăm că o publicație păstorită în anii 1924-1925 a reprezentat un „Punct luminos” în publicistica românească, recunoscut pe toate meridianele culturale avangardiste ale lumii.

pe Callimachi și Vinea (codirector la *Contimporanul*), au hotărât să fuzioneze cele două publicații sub numele *Contimporanul*, care va apărea augmentat, o dată pe lună, lucru care se va și realiza prin încetarea apariției revistei *Punct* (nr. 16, la 7 martie 1925) și materializarea prin editarea numărului dublu 55-56 al *Contimporanului*, apărut în aceeași lună.

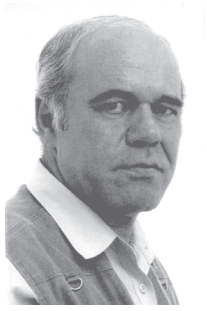
Nu putem să nu amintim colaborările lui Paul Eluard și Philippe Soupault la aceste ultime apariții ale *Punct*, ca și deplia obiectivitate a redacției la cele mai recente apariții occidentale. Facem sublinierea că în martie este amintită publicația italiană *Alta tensione*, apărută cu numai o lună înainte, la Milano, un „buletin de artă de avangardă” condus de Trenchi și Polidori, având o hârtie orange, dar și o viață scurtă, doar două numere. Nu toți vor putea edita multe numere, ca Liubomir Micici, prezent în nr. 15 cu un eseu în limba germană, despre Zenitosofie și zenitism.

Revista *Sud* a prezentat pe larg periodicul *Zenit* și acest fapt este notabil.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XV)

Între topos și atopos

Neagu Udroiu, sau împlinirea unei profesii

Florentin Popescu

Inițial, gândisem acest articol cu un alt titlu: *Nasc și la Cartojanii Vlașcăi oameni*, parafrazând expresia cronicarului. Ulterior, am găsit de cuviință că acela n-ar fi acoperit sau poate că ar fi acoperit doar parțial un destin complex al reporterului, eseistului și – mai nou – istoricului cultural Neagu Udroiu.

Spun și scriu *destin complex* gândindu-mă la polivalența preocupărilor acestui neobosit și inegalabil (citiți incomparabil !) om de cultură care a dovedit, prin tot ce a făcut, că nu-i neapărată nevoie să te tragi dintr-o familie de intelectuali, din spița unor mari nume din istoria și cultura noastră ori să fi fost școlit prin universități și academii străine și cu ștaif pentru a-ți împlini o vocație pe care ți-a hărăzit-o Cel de Sus. Când te cheamă talentul și o profesie căreia te-ai dedicat/te dedici trup și suflet, cum se spune, nici sărăcia, nici necazurile și nici potrivniciile vremii, de orice fel ar fi ele, nu te pot opri și nu se poate să nu reușești. Întâi și-ntâi din acest punct de vedere, dar și din altele, dl. Neagu Udroiu, ajuns acum la senectute, retrăindu-și la căldura căminului amintirile ori răsfoindu-și în liniște miile de pagini adunate în atâtea cărți încât pot umple ușor câteva rafturi de bibliotecă, poate privi cu bucurie și seninătate înapoi, fiindcă are numai lucruri și fapte care de-a lungul anilor au fost adevărate cărămizi la construirea unei personalități, pe care o luminează atât împlinirile profesionale, cât și o familie care l-a înțeles și i-a stat/îi stă în permanență alături.

Am în față cea mai recentă apariție (dacă nu cumva, între timp, nu se va fi aflând o altă carte în drum spre tipar) a d-sale: *Semaforul albastru* (Editura Semne, București, 2018).

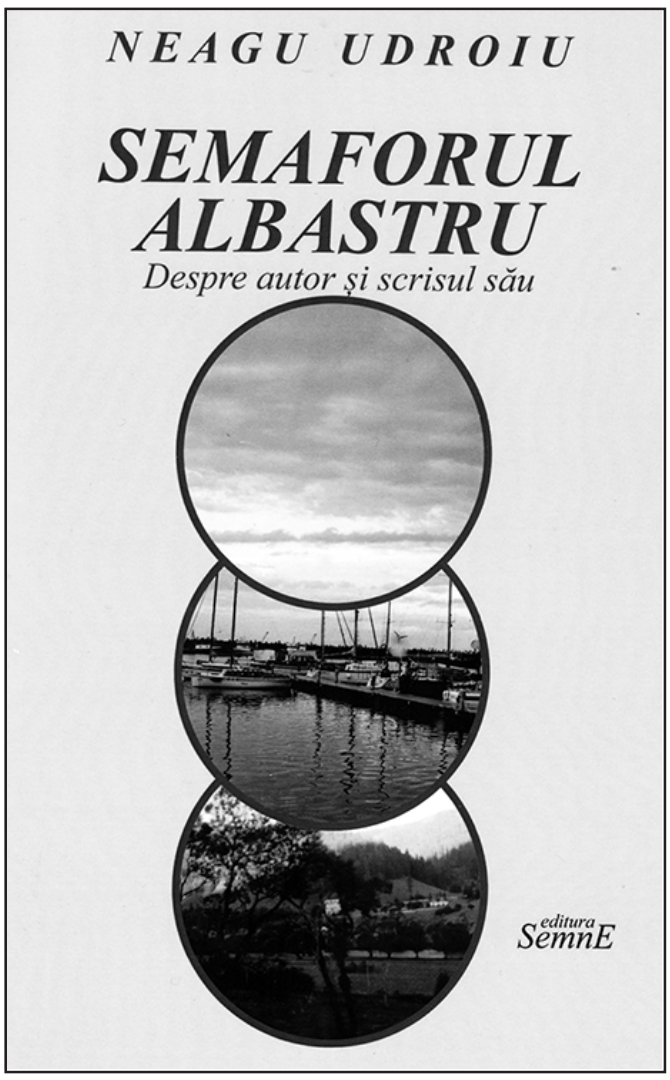
Dornic să-și sistematizeze textele cu exactitate, autorul a alcătuit un sumar pe cât de simplu, tot pe atât de sugestiv: *Satul, Orașul, Țara, Lumea, Păreri, Biografie, Coperte, Documente, Chipuri* (cu materialul ilustrativ respectiv). De altfel, lunga bibliografie de la finele volumului a fost prezentată nu cronologic, cum se face îndeobște, ci pe genuri (Reportaje din țară, Pagini de jurnal, Reportaje din străinătate, Eseuri) – fapt ce înlesnește parcurgerea textelor pentru viitorii, potențialii cititori ai d-sale.

Acest al patruzecilea volum al d-lui Neagu Udroiu seamănă și totodată nu seamănă cu multe altele publicate anterior.

Să ne explicăm.

Seamănă prin verva și entuziasmul condeiului, autorul implicându-se documentar, sentimental, social în subiectul pe care și l-a propus – în cazul de față alcătuirea unui documentat reportaj bine și puternic împănat, pe alocuri, cu informații dobândite din arhive publice ori de familie. Acest „reportaj” alternează, nu multe pagini mai încolo, cu notația directă, luată „la cald” de ziaristul care știe întotdeauna ce vrea, unde să caute (instituții, localități, oameni) și cu cine să stea de vorbă. Pretutindeni, în tot locul ochiul observă și selectează esențialul, carnetul de reporter știe ce să rețină, aparatul de filmat, așijderea, se focalizează pe lucruri importante și care au a spune ceva cititorului sau privitorului de mai târziu.

Semaforul albastru (titlu inspirat, zice dl Neagu Udroiu, ca al patrulea semnal cromatic, datorat unui daltonism aparte) nu seamănă cu alte

cărți, anterioare, ale autorului. Nu seamănă prin aceea că este pentru prima oară când autorul recurge – și de ce n-ar fi făcut-o, de vreme ce avea suficiente elemente pentru a-și construi textul ! – la un reportaj despre sine. Și nu unul oarecare, ci un reportaj ce devoalează, pe de o parte arborele genealogic al d-sale, iar pe de altă parte peripețiile și avatarurile (fiindcă, fără îndoială, ele au existat !) școlare de la clasele primare și până la cele superioare, dl. Neagu Udroiu începând ca ucenic la „Uzinele Vulcan” din București, urmând o școală profesională în domeniu și abia mai târziu obținând diploma de inginer în Metalurgie, potrivit căreia a lucrat ca specialist timp de doi ani (1964-1966), după care a început o îndelungată și fructuoasă carieră în presă, în Radio și Televiziune, la agenții de presă și în sistemul editorial.

Demne de remarcat sunt generozitatea și spiritul colegial în care au fost creionate unele portrete, precum al celebrului om de televiziune Tudor Vornicu, o mare personalitate a presei românești, care prin anii ’80 ai veacului trecut ne strângea în jurul micului ecran.

După evenimentele din Decembrie 1989 este numit ambasador extraordinar și plenipotențiar în Finlanda și Estonia, până în 2006, când se pensionează.

Este aproape un truism să spunem că această carieră extraordinară, neaflată la îndemâna oricui, i-a oferit prilejul unor documentări de toate felurile, făcute – cele mai multe – la fața locului, în țară și dincolo de fruntariile ei. E adevărat, vor mai fi avut și alții această șansă, însă dl. Neagu Udroiu este printre puținii care ne-au oferit mărturii despre țări, orașe, locuri și oameni din multe părți ale lumii. Lăsând la o parte volumele *din* și *despre* țară, probabil mai lesne de elaborat și de alții, vom aminti câteva cărți care spun totul despre cele patru zări ale mapamondului, văzute și imortalizate de autor în reportaje și evocări: *Reporter pe Mississippi, Lumea nouă – cinci veacuri de singurătate (La nord de Rio Grande și la sud de Rio Grande), Români la nord și la sud de Ecuator, China, dragonul pe roți, Japonia se scufundă ?, Zăpezi din miazănoapte (Ambasador în Finlanda, Ambasador în Estonia), Acasă la Moș Crăciun (Laponia).*

Așa cum o carte nu seamănă cu alta, *Semaforul albastru*, cum am scris mai sus, nu seamănă cu toate luate la un loc.

Aci dl. Neagu Udroiu realizează veritabile pagini de roman, atunci când ne invită să-i parcurgem paginile autobiografice. Venirea pentru prima oară în Bucureștiul deceniului cinci reprezintă un capitol nu numai de „culoare” (sunt menționate instituții, fabrici, străzi, parcuri etc.) ci și cu o încărcătură sentimentală. Orașul de pe Dâmbovița, care-i va deveni apoi reședința de elev, student, reporter, diplomat, apare aci în toată nuditatea și sărăcia lui de atunci, în toată austeritatea relațiilor interumane din acel deceniu pe care mai târziu comentatorii literari îl vor numi „obsedant” pentru literați. Întemeierea unei familii, apariția copiilor, descendenți ai autorului, constituie un alt capitol scris cu căldură și cu intensitatea momentului. El, capitolul cu pricina, poate oricând deveni începutul unui roman care s-ar citi cu mare plăcere și curiozitate.

Referitor la bibliografia d-lui Neagu Udroiu se cuvine să mai spunem că într-o vreme în care prea puțini dintre noi puteau călători în străinătate, cărțile d-sale erau pentru mai toți românii adevărate ferestre prin care se putea privi „Dincolo”, în Occidentul atât de anatemizat de propaganda comunistă.

Perioada post-decembristă se „bucură”, dacă putem zice așa (cel puțin la începuturile ei), de însemnări și comentarii echilibrate și în cea mai mare parte a lor juste, făcute din perspectiva și prin grila anilor de după 2000-2015.

Semaforul albastru demonstrează nu numai că „Și la Cartojanii Vlașcăi nasc oameni”, cum ar fi zis cronicarul, ci faptul că aceștia și-au meritat/își merită pe deplin locul în istoriile culturale ale României contemporane. Dl. Neagu Udroiu se situează printre primii.

PERENITATEA MODELELOR

Maria Stoica

Perioada fastă din istoria României moderne, pusă sub semnul intervenției providențiale a elitelor care i-au creat liniile de demarcație, ducând la acea exemplară deschidere culturală a țării către Europa și către universalitate, este în mod esențial legată de numele lui Titu Maiorescu, cel care a avut rolul deschizătorului de drumuri, mentor strălucit a generații întregi de intelectuali. Actul de mentorat exercitat de Titu Maiorescu în domeniul literaturii, al criticii literare și al filosofiei își pune amprenta asupra secolului XX; puterea modelului și valabilitatea principiilor promovate sunt ilustrate în epocă prin viața și opera celor care i-au fost discipoli și prin cei care i-au devenit în timp adepți, continuând demersul constructiv. E. Lovinescu, în lucrarea „Titu Maiorescu și posteritatea lui critică", aprecia: „Titu Maiorescu a înzestrat spiritualitatea națională cu acea conștiință a unei categorii de mari creatori care au pus temeliile literaturii române sub semnul fast al *Junimii*". Tributar moștenirii maioresciene, se angajează el însuși la o vastă reconstrucție culturală, în prima jumătate a secolului XX, marcată de consecințele primului război mondial, identificând factorii destabilizatori în „carența rațiunii, a logicii și, în ceea ce ne privește, a esteticii și a maiorescianismului, proclamat *inactual*". Fascinația exercitată de înaintaș este *de ordin moral*: „Privim ca un miracol faptul că, în mijlocul unei epoci de bâjbâieli și de apartenențe pur materiale, a unei dorinți de parvenire și de îmbogățire, a unui politicianism fără morală și a unei lipse de cultură și de seriozitate științifică, s-au găsit câțiva oameni, reuniți numai de un mănunchi de idei comune, căpătate în universități străine și de o identitate de caracter, a cărei notă esențială a fost dezinteresarea". Iar cea de-a doua jumătate a secolului XX, prin vocea autorizată a noii generații de intelectuali, legitimează și ea modelul maiorescian. Criticul literar Nicolae Manolescu, în lucrarea „Contradicția lui Maiorescu", propunând un mod nuanțat de receptare a personalității antecesorului, fixa complexitatea operei de construcție *ab initio*: „Maiorescu are în toate vocația începutului: la Institutul Preparandal, la Universitate, în Parlament. Este și spiritul în care va scrie „Criticele": propunând principiile ortografiei, ale poeziei, ale criticii literare, ale dreptului, ale culturii. *Nu numai lingvist, sau critic, sau filosof: obiectul lui e toată Cultura*."

Cartea *Titu Maiorescu în corespondență cu Ion Petrovici. Completări edificatoare*, a istoricului literar Nicolae Scurtu, apărută la Editura Ars Docendi a Universității din București în anul 2017, concepută în spiritul întoarcerii la model, exprimă actul necesar de reverență, la împlinirea a o sută de ani de la trecerea în veșnicie a marelui dascăl și filosof Titu Maiorescu (1840-1917), marcând evenimentul printr-un proiect cultural „de restituire a unor mărturii aparținând lui Titu Maiorescu și discipolului său, coordonat de dl. Acad. Alexandru Surdu" (notă explicativă, pag. de titlu).

Prestigios profesor la Facultatea de Filosofie a Universității din București, autor al unei opere științifice impresionante, Academicianul Alexandru Surdu a dedicat de-a lungul timpului lucrări și articole importante vizând disciplina logicii la Titu Maiorescu și I. Petrovici, protagoniștii cărții pe care o și prefațează. În textul introductiv „În loc de prefață" (p. 5-6), Acad. Alexandru Surdu evidențiază efortul restaurator depus de istoricul literar Nicolae Scurtu care „publică integral scrisorile celor doi cărturari", cartea având meritul „de a reliefa și detalia prin articole, recenzii și note care completează fericit imaginea publicistului și filosofului Ion Petrovici". Un aspect inedit este legat de doctoratul lui Ion Petrovici, primul din istoria învățământului superior din România care „a fost, în viziunea lui Titu Maiorescu, o izbândă a școlii sale de cugetare și de folosire a unui limbaj elaborat și abstract". Dezbaterile și reacțiile pe care le-a determinat în rândul contemporanilor, îndeosebi Gh. Bogdan-Duică și D. C. Nădejde, constituie un aspect la fel de important al „completărilor edificatoare" ale cărții.

Preambulul lucrării, cu portretul generic „Titu Maiorescu-profesor de filosofie" (p. 7-8), fixează imaginea celui care a fost, timp de cinci decenii, profesor de Logică și Filosofie la Universitățile din Iași și București. Se adaugă „Câteva precizări necesare" (p. 9-10), din care aflăm informații despre relația maestru-discipol, dar și despre atmosfera de emulație spirituală a epocii, nelipsită de conflicte și controverse, inclusiv în domeniul științei filosofiei. Sunt menționați cei care „s-au inițiat și format la școala lui Titu Maiorescu": C. Rădulescu-Motru, P.P. Negulescu, I. Rădulescu Pogoneanu, Mircea Djuvara, G. Aslan, Ion Petrovici, D.C. Nădejde și alții care „au contribuit, prin articolele și cărțile lor, la fundamentarea unei noi discipline în învățământul românesc". Dintre aceștia, Ion Petrovici (1882-1972), „unul dintre cei mai instruiți discipoli", el însuși „dascăl autentic, filosof și memorialist, dintre cei mai creditabili", a fost acela care s-a îngrijit să schițeze imaginea mentorului, văzut ca „un sacerdot lucid și profund".

Structurată riguros pe secțiuni: „Epistole către Ion Petrovici"; „Ion Petrovici- Corespondența cu Titu Maiorescu"; „Epistole de la Ion Petrovici"; „Articole din Revista *Der Gedanke*"; „Articole ale lui Ion Petrovici" și „Câteva opinii despre cartea lui Ion Petrovici", vasta lucrare se încheie cu o „Bibliografie" și „Facsimile" care oferă imaginea elocventă a epocii situate sub incidența spiritului maiorescian.

Prima parte, semnificativă pe plan istoric, literar și filosofic, cuprinde corespondența „identificată până acum": nouă epistole redactate de Titu Maiorescu și unsprezece aparținând lui Ion Petrovici; ele acoperă perioada 1904-1912. Scrisorile redau un cadru general al epocii de certă deschidere culturală a României, prin exponenții ei străluciți, formați la universități europene și întemeietori de școală românească, în domeniul vast al culturii și filosofiei. Corespondența relevă totodată un mod de a stabili relația magistru-discipol, văzută de pe poziția sobrietății obiective și a cordialității, nelipsită însă de manifestarea sinceră a afecțiunii reciproce, mai vizibilă în cazul lui Petrovici, mai reținută, cu rare trădări de sentimente, în cazul lui Maiorescu, ceea ce nu știrbește din „vibrările calde" pe care le-au întipărit în sufletul tânărului discipol prelegerile, dar și sfaturile și îndemnurile maestrului. Valoros document al epocii, scrisorile ne ajută să pătrundem în intimitatea persoanei, manifestă la nivel textual prin raportul dintre formă și conținut. Tonalitatea adoptată și amploarea textului indică, în cazul lui Titu Maiorescu, un grad progresiv al deschiderii afective, pe măsură ce tânărul evoluează în plan intelectual, își câștigă/afirmă independența. Prima scrisoare, datată 15/28 oct. 1904 (București), exprimă aprecieri favorabile ale lui Titu Maiorescu asupra lucrării „O problemă filosofică", semnată de Ion Petrovici, recomandarea având în vedere faptul că „este scrisă în cea mai bună limbă românească" (...); dovedește o deplină pătrundere a teoriei idealiste (...); este o încercare originală de a duce explicarea și aplicarea cunoștinței omenești, cu un pas mai departe" (p.11), textul fiind folosit de autor drept prefață a cărții pe care o publică la Editura Socec în anul 1904. Foarte importante sunt scrisorile nr. 4, 6, 7 și 8, care dau măsura prețuirii și afecțiunii arătate de profesor discipolului său. Ele adoptă formula de adresare: „*Iubite* d[omnu]le Petrovici" și nuanțează formula de încheiere: „Cu *prietenească* strângere de mână"; „Al dumitale, *bătrânește și nu prea*"; „Al d[omni]ei tale *cu afectuoasă considerare*". Urmărind progresele înregistrate de tânărul care, la 26 de ani, este deja profesor conferențiar la Universitatea din Iași, atitudinea magistrului se schimbă. Dintre cele nouă scrisori primite de la profesor, Ion Petrovici va alege trei, pe care le citează în cartea „De-a lungul unei vieți. Amintiri", capitolul „Corespondență cu Titu Maiorescu", apărută la Editura Pentru Literatură, București 1966 (capitol inclus în prezentul volum la p. 20-24). Autorul octogenar mărturisește aici: „Am avut norocul să fac parte din grupul restrâns de elevi cărora Titu Maiorescu le acorda un interes mai larg, îndemnuri mai frecvente de a lucra, și pe care îi autoriza, atunci când se aflau în depărtare, să-i scrie epistole informative cu observările și impresiile lor, bineînțeles dacă acestea ieșeau oarecum din banal." Citează un fragment din scrisoarea nr. 4, în care Titu Maiorescu respinge ideea destrămării Imperiului Austro-Ungar, preconizată de tinerii animați de idealurile unionist-eliberatoare, și altul din scrisoarea nr. 6, în care profesorul salută profeția făcută de tânăr, privind reîntoarcerea lui în barou (retrospectiv, aceste „profeții" sunt privite cu îndreptățit orgoliu de cel care a intuit corect sensul istoriei). În ultima, scrisoarea nr. 7, importantă pentru formarea tânărului profesor, Maiorescu îi răspunde lui Petrovici la cele două probleme ridicate de acesta, privind „curentul filosofic preponderent" în Germania, pe vremea studiilor sale (toamna anului 1858-iunie 1861) și „actualitatea kantianismului". Citată aproape integral, scrisoarea evidențiază numele a trei profesori germani, dintre care se distinge Karl Werder, cel care îl va sfătui pe Maiorescu să se ocupe de Schopenhauer, pentru a ajunge prin el la Kant, „Critica rațiunii pure", „ca la un izvor ce va trebui din nou desfundat". Aflăm, din răspunsul punctual al lui Maiorescu, despre importanța lui Schopenhauer care a produs în timp „preponderența kantiană", cu „înlăturarea lui Fichte, Schelling și Hegel", iar despre Hegel, că acesta „a mai trăit, dar nu în specialități filosofice, ci (n.n.) prin școlari de-ai săi foarte însemnați în mișcarea culturală a Europei între 1860 și 1890", nominalizând aici inclusiv pe „socialiștii Marx și Lassale" (p. 24). Răspunsul include și prețioase recomandări de lectură: cartea profesorului Tredelenburg („Logische Untersuchungen"), două articole despre Hegel (în revista „Der Gedanke", vol. I și II), o disertație asupra unei conferințe a lui Maiorescu (rev. citată, vol. II). Temeinicia pregătirii filosofice a mentorului este evidentă.

Că Ion Petrovici a urmat recomandările lui Titu Maiorescu o demonstrează aplecarea spre studiul kantianismului, prin aprofundarea filosofiei lui Schopenhauer. Va parcurge articolele din revista „Der Gedanke". Ele se regăsesc și în cadrul acestei lucrări, redate în limba germană și în traducere (p. 41-72), cu titlul: „Despre locul și menirea în prezent a filosofiei lui Hegel. O cercetare din străinătate a lui M.J. Monrad" și „Prelegeri. Logica hegeliană și a lui Rosenkratz și baza filosofiei istoriei în sistemul filosofic al lui Hegel", lucrare a lui F. Lassalle. Lectura articolelor suscită interesul și ne îndreptățește să apreciem prezența lor în cadrul cărții.

Capitolul „Epistole de la Ion Petrovici" oferă, prin intermediul celor 11 scrisori, o imagine a modului de instituire a raportului maestru-discipol, ilustrat prin respectul explicit și calda afecțiune a tânărului față de ilustrul profesor. Formula introductivă este aceeași, pe toată durata corespondenței: „Prea stimate domnule Maiorescu", cu utilizarea formei arhaice de superlativ, ca expresie a reverenței. Formula de încheiere, integrată în textul epistolar, capătă pe alocuri accente lirice și atinge veneratia, precum în prima scrisoare, la p. 26: „...rog, cu prilejul anului nou care începe, pe Atotputernicul din ceruri, să vi le restituiască dânsul (clipele de fericire, n.n.), și nu mai mari decât fusese acelea ale mele" (prilejuite de audierea prelegerilor lui Maiorescu, n.n.), iar la p. 33, în scrisoarea nr. 4, citim: „cu toată căldura de afecțiune curată care e îngăduită să se ridice de la mine până la d[umnea]voastră."; la fel, la p.29: „Termin, stimate d[omnu]le Maiorescu, rugându-vă să primiți expresia celor mai *reale* sentimente din partea *devotatului* d[omni]ei voastre".

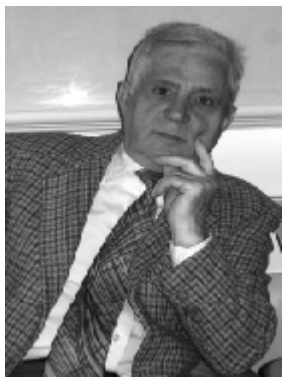
Așa cum se remarcă în articolul „Titu Maiorescu-profesor de filosofie", tânărul Ion Petrovici urmează în Germania parcursul străbătut de mentorul său care, „instruit temeinic și format în severele școli ale Apusului, precum cele din Viena, Berlin și Paris (...), a avut, dintru început, vocația dascălului..." (p. 7). Aceeași grijă pentru exprimarea aleasă, structurarea logică a discursului, punerea ideilor sub imperativul raționalității, predispoziția pentru gândirea speculativă dublată de aprofundarea cunoștințelor de filosofie caracterizează scrisorile care prezintă personalitatea în formare a viitorului profesor universitar. Ion Petrovici audiază în Germania, la Leipzig, pe Wilhelm Wundt (1832-1920), creator al psihologiei experimentale și al psihologiei sociale, urmând concomitent cursurile de limba germană ale lingvistului Gustav Weigand (1860-1930), cel care a întemeiat și condus Institutul de Limba Română din Leipzig (scrisoarea nr. 2). În anul 1906 audiază cursuri de psihologie și filosofie, studiindu-i pe Kant și Schopenhauer (scrisoarea nr. 7). Preocupat de evoluția școlii și a ideilor filosofice germane, îi cere lui Maiorescu să îi vorbească despre atmosfera universitară cunoscută de acesta în anii de studiu. Dă curs recomandărilor de lectură, dar nu ignoră sfaturile privind vizitarea obiectivelor culturale din orașele germane. Cu entuziasm, Ion Petrovici face expuneri amănunțite despre muzeele și palatele vizitate, spectacolele de operă și balet vizionate (în Viena, Dresda, Leipzig și Berlin), adăugând impresii critice care vădesc o șlefuire a gustului artistic, sub influența marii culturi. Nu este străin nici de suflul revoluționar ce cuprinsese Europa: ca orice tânăr intelectual român, aflat la studii în Occident, ia contact cu mișcarea de emancipare a națiunilor, preconizează destrămarea imperiului austro-ungar al cărei declin îl simte planând asupra casei Habsburgilor (v. scrisoarea nr. 2). Iar în scrisoarea nr. 11, trimisă din Iași, exprimând idealul reîntregirii țării, pe care îl dorește „fără târguială exasperată", ca și Unirea Principatelor, deja înfăptuită, se adresează lui Titu Maiorescu (Ministru de Externe pe atunci) și îi cere, în numele tinerimii pe care acesta a iubit-o și a înțeles-o, „să nu se piardă această ocazie unică", să acționeze pentru „strămutarea graniței dobrogene", cu argumentul că intervenția „satisface atât siguranța graniței noastre, dar mai reprezintă și o umbră de expansiune a teritoriului Țării Românești." (p. 39). Discursul persuasiv al tânărului care vorbește în numele generației sale se încheie cu o metaforică urare de succes: „Termin, urându-vă (...) cel mai desăvârșit succes, adăugând, la bogata d[umnea]v[oastră] cunună și piatra nestemată a gloriei politice." (p. 40) El însuși deținând demnități politice: Ministrul Lucrărilor Publice (1921); Ministrul Instrucțiunii Publice (1926-1927); Ministrul Culturii Naționale (1937-1938); Ministrul Culturii Naționale și Cultelor (1941-1944), Ion Petrovici își arată de timpuriu vocația de politician, slujitor devotat al patriei.

Dialogul epistolar urmărește și activitatea publicistică a tânărului, implicarea în polemicile timpului. În scrisoarea nr. 3/ Leipzig, 12 ian. 1906, solicită lui Maiorescu publicarea în ziarul „Epoca" a articolului științific „Spirit și corp", replică la „Întâia teză română pentru doctorat în filosofie", scris de C. Bogdan-Duică, iar în scrisoarea nr. 5/Leipzig, 5 feb. 1906, îi mulțumește aceluiași, pentru recomandarea de a-l trimite spre publicare la „Revista Generală a Învățământului", în care apăruse critica la adresa tezei sale de doctorat. Foarte interesantă este și scrisoarea nr.9/10 nov. 1906, cu relatări despre atmosfera în care este întâmpinat întâiul curs de filosofie al lui I. Petrovici, întors la Iași în toamna anului 1906. Recursul acestuia la principiile de încordare a voinței în fața încercărilor de bruiaj ale sălii, prin preluarea preceptului maiorescian „Nu sunt studenții pentru noi, ci noi pentru studenți !", ca și recunoașterea sprijinului oferit de profesorul Theohari Antonescu (fost student al lui Titu Maiorescu), demonstrează elocvent puternica înrâurire a mentorului asupra discipolilor săi.

Articolele din partea finală a cărții, semnate de Ion Petrovici: „Spirit și corp"; „Cu privire la Manasse"; „Rolul și însemnătatea filosofiei"; „Critică de afirmații și insinuații"; „Părerea «celei din urmă cărți » și știința de autoritate" , la care se adaugă Gh. Bogdan-Duică: „Întâia teză română pentru doctorat în filosofie" și D.C. Nădejde: „Paralelismul psihofizic în metafizica română. Studiu de patologie literară" (el semnează și „O epistolă a unuia dintre discipoli" adresată lui T. Maiorescu), reprezintă o contribuție însemnată la cunoașterea gândirii filosofice europene și a modului de interpretare, în viziunea acestor exponenți ai școlii de filosofie din România, la începutul secolului XX. Replicile publicistice sunt expresii ale complexității vieții culturale dintr-o perioadă istorică în care controversele căpătau forma duelului verbal, mergând, de la elegante încrucișări de floretă, până la atacuri virulente (vezi polemicile lui E. Lovinescu). Conflictele și tensiunile interne conturează o imagine a epocii care fascinează în mod cert și astăzi prin verva scânteietoare, substanțialitatea dialogului de idei și forța argumentației științifice. De la distanța a peste un secol de istorie, uitate fiind animozitățile, lectorul contemporan este cucerit de bogata efervescență culturală ce a animat viața publică românească, marcată de figuri proeminente ale culturii, științei și politicii. Peste atâtea curente de idei și pluralitate a punctelor de vedere, spiritul olimpian al magistrului a vegheat statornic.

(Nicolae Scurtu, *Titu Maiorescu în corespondență cu Ion Petrovici. Completări edificatoare*, București, Editura Ars Docendi, 2017.)

Augustin Buzura – *romanul nonfictiv în literatura română*

George Apostoiu

Personajul cheie din romanul *Drumul cenușii*, ziaristul Adrian Coman, se înarmează cu un casetofon, blocnotesuri și pleacă în căutarea căpeteniei, bănuim, unei mișcări de revoltă împotriva regimului comunist. Suntem în anii de maximă duritate a dictaturii ceaușiste și o astfel de anchetă nu este lipsită de riscuri. Romanul se deschide cu o pagină insipidă despre mândria de a construi, din care nu lipsesc angajamentele pentru viitor. Limbajul de lemn, frust, din cele câteva paragrafe copiate parcă din ziarele de partid, plasate de Buzura ostentativ în deschiderea romanului, ar putea să descurajeze un cititor nepregătit să sesizeze capcana de tehnică literară. Descoperim imediat că scriitorul nu-și propune să ridice osanale muncii pe șantierele patriei (o făcuseră destui în anii de glorie ai realismului socialist, unii o mai făceau încă), ci să arate prețul condiției acestei munci. Tehnica „fotografierii timpului" la care recurge Buzura va impune în peisajul nostru literar genul *romanului nonfictiv,* o noutate scriitoricească relativă, apărută în urmă cu două decenii.

În *Drumul cenușii* personajul cheie, deși ar avea toate premizele, refuză să devină erou. Ignoră riscurile anchetei pe care o inițiază, de altfel, pe cont propriu, iubirile care-i apar în cale îi complică viața, par un blestem, ostilitatea autorităților o socotește fatalitate, dar nu-l descurajează. Pe acest plan, povestea se complică și gazetarul-investigator va trăi chinuit de agresivitatea mediului în care s-a trezit. Soarta persoanei în căutarea căreia se aventurase rămâne un obiectiv secundar al anchetei. Neîndeplinit, cum se va dovedi, îi va permite, totuși, să atingă un alt obiectiv, mai important, să-l ajute în „intenția de a aduna ceea ce numim *biografii comune,* de a scrie acel roman nonfictiv prin care îmi propusesem să-mi răscumpăr o mică parte din păcatele mai vechi…". Deci nu soarta unui individ, fie el și căpetenie revoluționară, îl interesează pe autor, ci a comunității oprimate pentru care se iscaseră revoltele. Păcatele individului ! Care ? Nu căința pentru cine știe ce vinovății personale îl apasă pe Adrian Coman, ci tortura gândului că ar fi putut participa, conștient sau nu, la *vinovățiile* acumulate în acele *biografii comune:*. „Uneori eram vinovat nu numai de situația din jur, ci și de soarta negrilor din Africa de Sud, de foamea din Sahel, de pistruii ei (ai iubitei ivite pe *drumul cenușii*). Ideea de curaj este invocată ca o dezertare de la civism: „Mulți n-au curajul să afirme un banal adevăr ce contravine puterii…".

Să ne oprim la încă un episod, semnificativ pentru neliniștile gazetarului-investigator. La cel despre holocaust, pentru a ne limpezi trucul literar la care a recurs Buzura în deschiderea romanului, când vorbea de munca celor care pregăteau „drumul ascendent spre mai bine, spre fericirea și prosperitatea oamenilor muncii, acești minunați constructori ai socialismului…". În acel timp, propaganda susținea că noi „suntem și faptele noastre". Istoria nu confirmă, iar cititorul va descoperi ironia lui Buzura, se va convinge, odată în plus, citind pagina consacrată unei vizite la sinistrul lagăr de la Auschwitz. După cum se știe, pe poarta de intrare spre cuptoarele morții, nemții scriseseră ARBEIT MACHT FREI. Munca te face liber. Săpate în zid, cuvintele îi par gazetarului-investigator - scriitorului, adică - „un blestem deasupra libertății păzite cu sârmă ghimpată", o tortură: „Doamne, oare unde sunt ? Un coșmar pe care l-am târât cu mine oriunde…De un timp încoace nu mă mai întreb cum au suportat, cum au putut totuși răbda, deoarece mi-a fost dat să descopăr cu spaimă că pentru a te revolta ai nevoie de o minimă libertate". Andrei Coman își luase singur libertatea de a înțelege lumea în care trăia. În căutarea adevărului va fi un om chinuit, permanent nemulțumit, niciodată dispus la compromis. O sensibilitate potențată excesiv, desigur, dar în cazul eroilor lui Buzura explicabilă. Aceștia sunt torturați nu doar de teroarea timpului, de „fața surâzătoare a morții", ci și copleșiți de teamă și nesiguranță. Ei merg pe drumul cenușii sub care încă mai mocnește pârjolul.

Drumul cenușii a apărut în 1988 și, cunoscând ritmul în care a scris Augustin Buzura, este de presupus că gestația în laborator a luat ceva timp. Cel puțin un an, dacă vedem în ciudatul personaj Helgomar David (în căutarea căruia se află Andrei Coman) o căpetenie a revoltei anticomuniste de la Brașov, din 1988 sau a minerilor din Valea Jiului revoltați în 1977 din aceleași motive politice. Ambele mișcări au oferit lui Buzura suficiente frământări pe planul creației despre care exegeții operei sale – Mircea Iorgulescu, Mircea Martin, Ion Simuț, Răzvan Voncu, Paul Cernat, Alex Goldiș, între alții – s-au pronunțat elocvent și autoritar. În aceste rânduri interesează problema *romanului nonfictiv* și motivele pentru care Buzura a recurs la acest gen literar. Mă feresc să elogiez noutatea formulei. G. Călinescu construiește *Scrinul negru* pe pretextul că materialul epic i-a fost oferit de întâmplarea de a-l fi găsit prin sertarele unei piese de mobilă, ceva apropiat de materialul dobândit prin investigație ce face substanța romanului *Drumul cenușii*. La Buzura nou ar fi faptul că folosește formula pentru a scrie un roman politic în perioada cea mai dură a autocratismului ceaușist. Ancheta lui Adrian Coman, în această privință, este o sfidare directă a autorului însuși față de regimul totalitar. Mircea Iorgulescu socotește romanul „un manifest incendiar", iar Mircea Martin îl consideră cel mai subversiv roman apărut în România comunistă. Paul Cernat vede, în ansamblu, romanele lui Buzura ca o operă existențialistă a proletariatului, expresie a unei acute crize a conștiinței morale. Un proletariat surprins „de (o) captivitate sufocantă în cerc…". Personajul principal spune la un moment dat: „Nu știu ce se va mai întâmpla, deocamdată mi-e imposibil să mă concentrez, nu-mi pot aduna gândurile… De fapt, repet niște stări vechi: am impresia că mereu și mereu este ceva mai important în afara mea decât în mine…". În final, nu suntem siguri că Adrian Coman îl va fi întâlnit pe cel în căutarea căruia pornise. Scriitorul se mulțumește cu rezultatul anchetei care i-a oferit suficient material pentru a întocmi *biografia comună* a societății acelui timp. Formula *romanului non fictiv* l-a servit din plin.

Numit în engleză *non-fiction novel,* iar în franceză *roman non fictionnel*, istoriografia plasează începutul acestui gen odată cu apariția, în 1957, a romanului *Operación Masacre* a jurnalistului argentinian Rodolfo Wash, în care sunt denunțate represiunile din perioada peronistă. Consacrarea genului i se va datora americanului Truman Capote prin celebrul lui roman *Cu sânge rece* (1966). Nu-i loc pentru detalii, dar să spunem, totuși, că spre deosebire de scriitorul american care declară: „puține din scrierile mele sunt autobiografice", Augustin Buzura se (re)găsește în hainele multora din eroii săi literari. În Adrian Coman mai ales. Exegeții constată că, în romanul nonfictiv sunt integrate fapte reale, istorice sau biografice care prezintă interes literar apropiat de cel al romanului de ficțiune. Ceea ce se întâmplă în cazul *Drumului cenușii.* Familia scriitorilor nonfictivi nu este mare. Să mai amintim un reprezentant de marcă, americanul Norman Mailer cu *Armatele nopții* în care este relatat, în detalii, marșul de protest spre Pentagon, din octombrie 1967, împotriva războiului din Vietnam.

Criticii au căutat în literatura română o familie de scriitori în care ar putea să fie integrat Buzura, mai ales cu *Drumului cenușii.* Au fost invocați Camil Petrescu, Anton Holban, Mihail Sebastian. Al. Piru trecea frontiera și-l alătura grupului „noului roman francez". Cred cel mai puțin în această apropiere mai ales că acest grup a refuzat romanul realist sau pe cel psihologic. De altfel, reputatul critic Pierre de Boisdeffre, în *O istorie vie a literaturii franceze de azi* (1958) reține cu rezerve pe Jean Genet („un mistificator al Răului"), Roger Peyrefitte (ca discipol al lui Anatole France), Roger Vailland (ca marxist), Julien Gracq (ca profesor discret), Sammuel Beckett (scriitor care proclamă moartea omului în cuvinte dezarticulate), Paul Gadenne („mort de tuberculoză înainte de a deveni un mare scriitor"). Desigur, Pierre de Boisdeffre (un admirator, de altfel, al literaturii române) nu avea o viziune completă a grupului literar de la Paris, transformat de Alain Robbe-Grillett într-o mișcare cu notorietate, din care au făcut parte Natalie Sarraute, Michel Butor, Claude Simon, între alții. Să prețuim, mai degrabă, ideea că Buzura a fost evocat într-o astfel de companie. Locul lui este mai potrivit, însă, în familia scriitorilor de romane nonfictive.

POSTERITATEA LUI NICHIFOR CRAINIC

Nicolae Scurtu

Biografia și opera poetului, prozatorului, eseistului, teologului, filosofului, publicistului, traducătorului și memorialistului Nichifor Crainic (n. 24 decembrie 1889, Bulbucata, jud. Giurgiu – m. 21 august 1972, București) nu sunt cercetate și cunoscute de tinerii istorici literari din rațiuni diverse.

După eliberarea, *condiționată*, din detenție, poetul și profesorul Nichifor Crainic nu izbutește *să-și publice* sau *să-și restituie* nici măcar o singură carte față de alți colegi *ieșiți* din spațiul carceral al României.

Este folosit ca instrument al propagandei comuniste și colaborează, cu voluptate, în presa destinată românilor din străinătate, *Glasul Patriei* și *Tribuna României*, care aveau misiunea de a sensibiliza pe unii conaționali să se reîntoarcă acasă pentru totdeauna.

A scris enorm în paginile acestor reviste crezând că, astfel, își va putea salva opera literară și filosofică. Nu a fost cu putință, oricâte demersuri a întreprins.

După cincisprezece ani de detenție, fără proces și condamnare și după încă un deceniu, 1962–1972, de așteptări și iluzii, poetul *Șesurilor natale* moare fără să fie reabilitat politic și, mai ales, cu o imensă tristețe că nu și-a restituit măcar o parte a operei.

Posteritatea este la fel de apăsătoare, de tristă și de iresponsabilă. Câteva succinte biografice și unele reeditări, parțiale, nu conving.

La trecerea în neființă a lui Nichifor Crainic s-au rostit emoționante discursuri funebre, dintre care încredințez, acum, revistei *Sud,* pe cele ale lui Radu Gyr și Nicolae Crevedia, prieteni și colaboratori apropiați ai marelui dispărut.

Ele sunt elocvente și surprind aspecte esențiale din biografia fizică și spirituală a lui Nichifor Crainic.

*

Îndoliată familie, triști prieteni, mâhniți colegi,

Îmi revine și mie, unuia din ultimii amici în viață ai marelui dispărut, mie, uneia din odraslele literare crescute între spicele, grele de rod, ale *Gândirii*, amara sarcină de-a picura, la căpătâiul său, nu simple fraze, ci lacrimi cuvântătoare.

Și, dacă mi se iartă adânca emoție de care sunt cuprins, iertată fie-mi, rogu-vă, și răsturnarea faimosului dicton latin: *De mortuis nihil nisi bene,* printr-un citat din Voltaire: *Pour les vivants certains ménagements, pour les morts, aucun*, sau pre limba noastră: să acordăm celor vii oarecare cruțare, dar morților, niciuna !...

Îngăduiți-mi, deci, ca sub protecția ilustrului cugetător și istoric francez, să rostesc, în aceste clipe cernite, doar limpedele adevăr.

Tacă, în fața majestății morții, nu numai elogiile de complezență, dar și ranchiunele personale, impostura critică ori denigrările pornite din biata nimicnicie omenească.

În urmă cu mai bine de doi ani, la sărbătorirea octogenarului Nichifor Crainic, sub bucuria aniversării, s-a vorbit mult despre el: poetul clasic, excelentul gazetar, înflăcăratul iubitor al românești sale țări. Nu voi mai stărui, așadar, asupra bogatelor daruri care i-au înzestrat condeiul, îndeajuns subliniate, ci voi reliefa alte laturi ale complexei sale personalități: scriitorul generos, îndrumătorul către genuri literare, unele cu totul noi, iar altele aflate în adormire, omul de vastă cultură.

Nu, durerea ce mă copleșește lângă sicriul veneratului meu prieten, nu mă poate împiedica să afirm că Nichifor Crainic a reprezentat, pentru cultura autohtonă dintre cele două războaie mondiale, ceea ce reprezentaseră, în secolul trecut, un Ion Heliade Rădulescu, un Gheorghe Asachi sau un Kogălniceanu: stimulatorul fierbinte, nepătimașul încurajator de talente, îndreptarul spre izvoarele românești de inspirație, neistovitul îndrăgostit de valori artistice și literare.

Imprimând culturii naționale propriul său elan spiritual, Crainic a strâns, în jurul revistei *Gândirea*, aproape toate strălucitele talente ale generației lui, de la Lucian Blaga la Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu, Gib Mihăescu, O.W. Cizeck și alții, deschizând, larg, porțile publicației autenticelor tinere talente, indiferent de cromatica lor literară sau politică.

Generoasă, pana lui n-a șovăit să evoce pregnantele figuri care înnobilaseră, cândva, cultura și arta românească, închinând, deopotrivă, medalioane marilor scriitori dispăruți și marilor pictori contemporani. În paginile aceleiași reviste, Crainic, înnoitorul, *a creat și promovat eseul literar și filosofic*, neabordat, până atunci, în publicistică noastră, eseu de o rară diversitate, de la propriile-i studii de idei la acelea ale unor Blaga, Ion Petrovici, Tudor Vianu, Basil Munteanu, Al. Busuioceanu, Petre Pandrea, D. Caracostea, Brucăr, D. Stăniloae, V. Băncilă, Dan Botta. Din coloanele *Gândirii* au pornit desăvârșindu-și personalitatea, eruditi și cărturari, istorici și critici literari ca G. Călinescu, Ovidiu Papadima, Al. Dima sau filosofi ca V. Băncilă, Mircea Eliade, Const. D. Ionescu.

Poetul, eseistul, gânditorul s-a dovedit, simultan, un ager ochi critic: sub avalanșa romanului ce tindea să luxeze și să înlocuiască proza scurtă, el a îndemnat *la renașterea nuvelei*, rămasă, câtva timp, în letargie și reînviată în periodicul său. Tot lui Nichifor Crainic îi revine întregul merit de-a fi convertit vechiul „semănătorism", limitat la idilism edulcorat și la decorativ exterior, în tradiționalismul literar sprijinit pe specificul de conținut, pe tezaurul ideatic și spiritual, inedit, al etnicității noastre. Totodată, departe de-a fi un „mistic obscurantist și fanatic", așa cum unii ponegritori încearcă încă să-l prezinte, autorul *Nostalgiei Paradisului* a fost *un subtil interpret al tradițiilor metafizice* autohtone, ale căror amprente le-a identificat în creația noastră folclorică, iconografie, poezie, muzică, plastică, propunându-le, în același timp, și artei moderne. El a instituit un moment de *gândire originală*, în peisajul filosofic românesc.

Cândva, aceste splendide însușiri ale omului de reală cultură și condei, nu vor mai fi expuse în simple afirmații orale, ci vor

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

POSTERITATEA LUI NICHIFOR CRAINIC

restitui, cu justețe, istorici literare, ampla, minunata personalitate a lui Nichifor Crainic, pe care, dacă nu-i aducem suficiente omagii postume, nu avem nici destule lacrimi pentru a-l plânge, cum i s-ar cuveni.

Despărțindu-ne, cu inimile frânte, de scumpul și veneratul nostru prieten, am vrea să auzim, parcă, foșnirea holdelor din șesurile lui natale, murmurându-i: Ion Nichifor Crainic, fie-ți ușoară țărâna adoratei tale patrii. Fii spic de grâu, ca grâul pe care l-ai slăvit în stihuri, și pâine fii, ca pâinea sfântă pe care ai cântat-o !

Radu Gyr

*

Întristată adunare,

Nichifor Crainic cel neostenit doarme. A adormit pentru totdeauna. Încă cu mulți ani înainte de ultimul război, manualele școlare înserau biografia și opera sa. Cincisprezece enciclopedii străine i-au reținut până acum numele. Copilăria poetului a fost destul de trudnică. Într-un interviu, pe vremuri, Nichifor Crainic spunea: am și acum la mâna stângă cicatricea unei răni adânci: mă tăiasem cu secera ! Noaptea, copilul se ducea cu caii în țarină să-i pască și întreaga lui ființă trăia înfiorată în cosmos. În clasele primare a avut norocul unui învățător „genial", cum îl numea el. Acesta era Constantin Spânișteanu, unul dintre tinerii mari entuziaști ai lui Haret, cunoscut în mișcarea cooperatistă de pe vremuri. Împins de brațul destinului, Ionică pleacă desculț la București, dă examen la seminar și obține o bursă. Ca să câștige bani pentru îmbrăcăminte, dă câte-o meditație în timpul verii. Student la teologie, e tot strâmtorat: trăiește tot din lecții, dintr-o sinecură – făcea contabilitate ! – și din glasul său melodios, cântând în strana bisericii Zlătari, duminica și sărbătorile. Face un timp, în condițiuni tot precare, studii sacre și la Viena, unde se împrietenește cu Lucian Blaga. Cartea pe care am învățat-o și bruma ce sunt, spunea el într-alt interviu, mi se pare că sunt o răzbunare a neamului de analfabeți din care mă trag.

Începe să publice la *Luceafărul* de peste munți, apoi la *Semănătorul* și alte reviste și e remarcat cu elogii de Nicolae Iorga. Tânărul scriitor trăiește apoi epoca neutralității, când opinia publică era dominată de verbul înălțător al unor mari patrioți ca Take Ionescu, Nicolae Filipescu, Delavrancea, Octavian Goga și Nicolae Iorga, toți silind intrarea noastră în acțiune în scopul dezrobirii provinciilor sugrumate. Vine mobilizarea și Octavian Goga se angajează voluntar pe frontul de la Turtucaia. În restriștea retragerii, niște copii-cercetași ațin pe Jiu cu fragedele lor puteri inamicul. Una dintre primele jertfe ale tragediei noastre din 1916 era fiica nefericitului poet Șt. O. Iosif, autorul marșului *La arme*, prefăcută copila în bucăți de bomba unui dirijabil german ! Poetul Mihail Săulescu căzuse, ucis de glonț, la Predeal, sublocotenentul Panaitescu-Perpessicius pierduse brațul drept în luptele din Dobrogea. Doi generali, Dragalina și Poetaș, răniți, își pierduseră viața. De asemenea, doi fii ai lui Petre Carp, ambii ofițeri. Copiii Olteniei și ai Teleormanului de câte 14-15-16 ani, în opinci și cu câte o trăistuță la spinare luau în șiruri lungi, nesfârșite, calea exodului spre Moldova. *Șesurile natale* ale lui Nichifor Crainic, la Ghimpați, la Naipu, la Bălării și pe Argeș, erau bătute cu tunul ! În aceste zile, Nicolae Filipescu, acel bărbat de foc, se stingea de inimă rea în București. Deși ca teolog era absolvit de obligațiunile militare, în ceasurile acelea de tragedie națională, poetul Nichifor Crainic urmează steagul țării și slujește ca sergent-sanitar în spitalele din Iași. La lumânarea de la capul câte unui muribund scria poezii și articole pentru ziarul oficial *România*, condus de căpitanul Mihail Sadoveanu, îmbărbătând ostașii care, devale la Oituz și pe linia Mărășeștilor, țineau piept unui puternic imperiu militarist cotropitor ! Un moșneag, Vlahuță, pierdut sub căciulă, într-un palton gros încins cu o curea și cu un toiag în mână, în iarna grea din 1917, cobora în tranșee și-i îndemna pe ostași să reziste ! Poetul Vasile Voiculescu, medic militar acum, îngrijea pe însângerații de pe targă. O copilă tot de pe Jii, cădea, viteză, în fruntea unui pluton. Acolo, în Iași, scrie Crainic în *Memoriile* sale, încă nedate la iveală, Nicolae Iorga și primul-ministru, chibzuind într-un birou modest, erau surprinși plângând adesea amândoi, soarta unei țări redusă la cele câteva județe ale Moldovei, încleștată în lipsuri și decimată, soldați și populație civilă, de tifosul exantematic. Ochii aprinși ai lui Delavrancea n-au mai apucat să vadă izbăvirea și s-au stins și ei, tot acolo, de jale.

„De-așa vremi se-nvrednicirăcronicarii și rapsozii". Așa vremi a trăit și din ele a ieșit ideologia lui Nichifor Crainic, cu rădăcini în sămănătorism și mai ales în scrisul și toată activitatea lui Nicolae Iorga, cel care covârșea epoca. Semănătorismul el însuși ardea în flăcările lui Eminescu și toți în opera *Daciei literare,* în cronici, în toate faptele părinților cei mai din adânc.

Casa în care se născuse poetul se găsea lângă primărie, lângă școală și biserică, adică în preajma celor trei principii care rânduiesc viața noastră pământească și cea veșnică. Contactul cu minunile naturii, priveliștea atât de magnific solară a câmpiei muntene, dogorile ei, și seara cu un cer înfricoșetor de bogat în aștri, cerul care-l cutremurase atâta și pe Immanuel Kant, toate acestea îi creaseră încă de mic lui Nichifor Crainic o sensibilitate evlavioasă, la care s-au adăogat anii lungi de educație teologală. De unde a ieșit și poezia semnată cu unul din cele mai fericite pseudonime din literatura noastră. Această lirică e aceea a „șesurilor" „dulci ca lenea", a „pământului" și a „darurilor" sale, a datinilor, a petrecerilor robuste cu prietenii, a baladelor cu haiduci, a dorului de viață, a dragostei de viață și cinstire a străbunilor, a legăturii ființei noastre intime, împăcate, cu cealaltă *patrie* „de peste veac", cu cerurile.

Limpede ca un cristal, alcătuită în general în strofe cu ritm și rime perfecte, de o rară puritate de sentiment și de expresie modernă. Miracolul creației artistice e mare, într-adevăr. Poezia noastră cunoaște două cazuri, când doi creatori ieșiți din marea umilitate, pictorul Nicolae Grigorescu și poetul repauzat din fața noastră, au rămas în arta lor cuminți, puri, optimiști. Tot astfel și Coșbuc, fecior de simplu preot de sat și atât de încercat și el în viață. Din ce fond de sănătate ancestrală s-a ales sufletul lor, care n-a văzut în lume decât puritatea, lumina, armonia, frumosul ! Nu arta care-i este net superioară, ci idealul de bine, de frumusețe, de jertfă și omenie și le-a însușit poate și de la Vlahuță în preajma căruia a stat cândva.

După așezarea păcii, în 1919, Nichifor Crainic colaborează la ziarul *Dacia,* condus de Vlahuță și Brătescu-Voinești. Face parte din redacția ziarelor *Cuvântul* și *Curentul* apoi, și scoate un ziar al său personal, *Calendarul,* la care am fost și eu redactor. Între atâtea campanii și probleme pe care le pune, e și aceea, curajoasă, a putregaiului din jurul Coroanei, ceea ce îi atrage mânia fostului monarh, Carol al II-lea, și întâia suspendare a gazetei. Față de clasa muncitoare, a arătat în articolele sale și în rubricile din ziar, numai solicitudine. În februarie, 1933, când s-a-ntâmplat grozăvia de la Atelierele Grivița, Nichifor Crainic mi-a spus: „Du-te, mă, și vezi ce-a făcut sinistrul ăsta de Vaida !" (Vaida-Voevod, lider naționalist, era șeful guvernului.) „Ia un fotograf cu tine și scrie tot, tot, cum a fost". Blestemând ticăloșia, 6 numere consecutive, am arătat pe câteva coloane cu fotografii, traiul amar al muncitorilor, cum s-a ajuns la conflict cu autoritățile și sângele care s-a vărsat.

În 1922, preia conducerea revistei *Gândirea*, întemeiată de Cezar Petrescu la Cluj, și cu sacrificii bănești personale și respectiva bătaie de cap și pierdere de timp și interese, în cea mai elegantă formă pe care a cunoscut-o publicistica românească, a făcut-o să apară regulat timp de 22 de ani. Gândirismul, studiat astăzi în manualele de școală, predat studenților la Universitate, înserat în istoriile literare cele mai recente, nu intră în căderea mea să-l discut în toată amplitudinea lui; nu sunt critic literar, apoi am colaborat și eu la revista care-a dat numele acestui curent. În câteva eseuri, *redactorul* revistei, căci așa își zicea el, cu modestie, pe ultima copertă, a schițat câteva linii din noua orientare a publicației, care, spunea el, pleacă de la semănătorism, dar nu îl continuă. Tradiție, „dinamică" înțelegem noi, nu paseism romantic, solidaritate cu pământul patriei. Cultura trebuie să crească *organic* pe ființa noastră proprie, nu prin împrumuturi. Organicitatea aceasta se găsește în creația populară, în altarele sărace ale credinței bătrânilor noștri și ea se razimă mai ales pe oamenii satelor de unde mai târziu și ideea de *etnicism*.

Rebreanu și Lucian Blaga, în discursurile lor de intrare la Academie, făcuseră și ei „elogiul satului" și „țăranului român".

De *Gândirea* și-au legat numele scriitori ca Cezar Petrescu, Gib Mihăescu, Emanoil Bucuța, Mateiu Caragiale, Tudor Vianu, Lucian Blaga, Ion Pillat, V. Voiculescu, Adrian Maniu, Ion Marin Sadoveanu, Aron Cotruș, O.W. Cisek, Ion Barbu, Victor Ion Popa, Ion Petrovici. Tot din gruparea revistei mai făceau parte sculptorul O. Han și pictorii Steriade, Teodorescu-Sion, Șt. Dimitrescu, Demian.

Concepțiile lui Nichifor Crainic nu erau strâmte, ci cu totul cumpănite. Dorea o bună convietuire între noi popoarele conlocuitoare și cele vecine. Paginile *Gândirii* vorbesc despre aceste colaborări și vizitele pe care conducătorul ei le-a făcut la megiești. A fost atacat și a răspuns. Era un ironist și un polemist de rasă. Articolele și eseurile sale aveau o ținută academică și prin limpezimea, curgerea, stilul și argumentarea lor, se țineau într-o marmoră și un farmec de nespus. A combătut întotdeauna înjosirea scrisului prin mercantilism și expresia vulgară. Ca și la Eminescu, Caragiale și Vlahuță, de neuitat rămâne și altă capodoperă: grafia, scrisul lui, întotdeauna cu penița Klaps, cu rândurile drepte, literele ușor aplecate, o semănătură fără nici un cuvânt șters. Ce cap organizat, care se bucura și de o memorie prodigioasă ! Călătorise în mai toate centrele de cultură ale Europei, unde făcea relații fructuoase țării și culturii noastre. În cadrul revistei *Gândirea* a invitat în țară să conferențieze și să ne cunoască meleagurile mai multe personalități străine.

O altă activitate a lui a fost și aceea de conferențiar la radio și în mai toate orașele țării, ani de-a rândul, dezvoltând peste o sută de subiecte culturale și literare, neplătit de nimeni și pe cheltuiala drumului proprie. Avea un gust desăvârșit în tot ce privea artele și spectacolele.

Omul era modest. Se-mbrăca simplu. Două-trei costume dacă avea. Peste două decenii a locuit într-o casă veche, într-un fund de curte, pe Polonă, cu scânduri pe jos, dar cu pereții încărcați de cărți și tablouri. E de necrezut, dar se hrănea cu te miri ce. Umbla mai mult pe jos. Într-un nor de fum de țigară, ca un zeu, scria la orice masă s-ar fi așezat, de obicei la redacție, la o simplă masă de brad. Orice vizitator, orice solicitator putea să-l întrerupă, firul era reluat apoi. Era născut, blestemat parcă să fie scriitor ! Acasă, primea zilnic în toate zilele și la orice oră. Rar amfitrion ca el. Avea o îndemânare și o naturalețe fără greș în relațiile cu oamenii. La sfârșit vizitatorul era de regulă poftit la masă. Oricine i-ar fi făcut un cât de mic serviciu era răsplătit princiar. O armată întreagă de copii din cartierul Gării de Nord unde locuia, sunt de câteva zile foarte abătuți: Domnul Crainic nu s-a mai arătat în balcon, nici printre ei, jos, să le împartă bani și câte dulciuri și bunătăți. Îi plăcea să boteze și să cunune. Și pe mine m-a cunonat. Știa să tachineze subțire și să râdă tare, generos.

Când a avut și alte înalte rosturi în stat – secretar general la Arte, profesor universitar și ministru, a ridicat oameni care meritau, a înlesnit instituții și manifestări de artă, a ajutat cu discreție, a ținut din scurt pe colaboratori, a păzit cu sfințenie banul public. Nu și-a ridicat în ranguri și foloase prietenii, era și imposibil, căci erau prea mulți.

În ultimul timp a scris la ziarul *Glasul Patriei*, organul Comitetului de repatriere a românilor de peste hotare. A depus aci timp de câțiva ani mult zel. Era vorba ca fraților noștri de peste hotare să li se pună sub ochi cifre, fapte, documente și fotografii înfățișând grandioasele realizări ale regimului socialist, mulți s-au întors la părinții, la frații și la căminurile lor, au intrat în câmpul muncii și respiră, liberi, mirosul de salcâm, de tei și de mătase de porumb al patriei. O pensie, în sfârșit, de 3.500 de lei i s-a acordat de către Uniunea Scriitorilor din R.S.R. A scris neîntrerupt. Ultimul său articol care urmează să apară curând în revista *Tribuna României*, vorbește de o olteancă bravă de la 1848, fiica generalului Magheru. Acasă, la capul patului, a lăsat un munte de cărți și de publicații românești și străine, pe care le citea. Se bucura de câte ori vedea un articol despre țara noastră și progresele pe care le-a făcut.

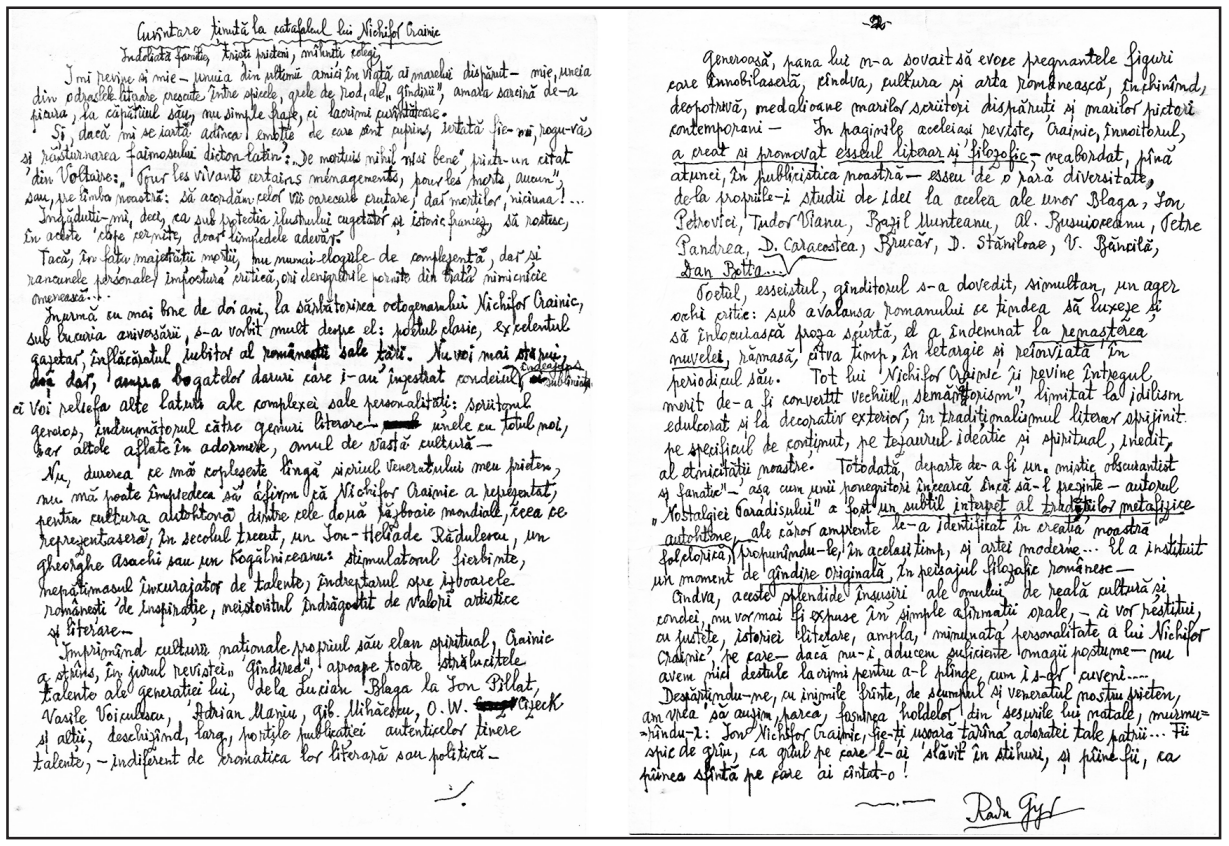
Pe linia celor care au ostenit pentru țara și poporul acesta, Nichifor Crainic, marele poet și gânditor, se înscrie ca un tot atât de mare învățător de neam. Ridicat de pe o prispă sărmană, prin merite și sârguințe proprii și numai proprii, până în vârful piramidei sociale și până la Academie, și-a înălțat, singur, ca Horațiu, un monument de bronz nemuritor.

A murit în somn, adică visând. Visând o Românie de sine stătătoare, liberă, muncitoare și cuminte, așa cum o pronunță mereu fiul ei cel mai vrednic și mai dârz, Nicolae Ceaușescu. În gloria acestei țări și acestui neam, cel care se odihnește între flori și-a risipit cu patos și dezinteres toată viața. Tărâmul patriei îi va fi ușor.

În ce mă privește, lui, lui Nichifor Crainic, nașului meu literar și religios, maestrului și prietenului, îi cer iertare pentru ce-l voi fi mâhnit cândva, și știu că l-am mâhnit, iar în aceste clipe sfâșietoare, îi aduc și durerea pământurilor și cerurilor noastre largi, de pe Vlașca, natale.

Nicolae Crevedia

Notă: Originalele acestor discursuri funebre, inedite, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

Cuvântare ținută la catafalcul lui Nichifor Crainic

Înduioșată familie, Înalte soții, mișunată adunare,

Îmi pierise și mie – printre atâția alți prieteni dispăruți – mie, unuia din odrasle literare prescute între spicele grele de rod, ale „Gândirii", amara sarcină de-a ține, la căpătâiul său, nu simple flașe, ci lacrimi pustnicești.

Și dacă mi se iartă adânca tristețe de care sunt cuprins, totuși fie-mi, rogu-vă, și răsturnarea faimosului dicton latin: „De mortuis nihil nisi bene" printr-un citat din Voltaire: „Pour les vivants certains ménagements, pour les morts, aucun", sau, pe limba noastră: să acordăm celor vii oarecare cruțare, dar morților, nicicum !...

Îndăjduiți-mă, deci, ca sub protecția ilustrului augustor și istoric francez să rostesc, în aceste clipe cernite, doar simplele adevăruri.

Tocă, în fața majestății morții, mic mi-au elogiile de complezență, deși rancunele personale, impostura, prefăcătoria, cât denigrările venite din toate părțile nimicitoare amenință...

Înarmă cu mai bine de doi ani, la sărbătorirea octogenarului Nichifor Crainic, sub bucuria aniversării, s-a vorbit mult despre el: poetul clasic, excelentul gazetar, înflăcăratul iubitor al românește sale țări. Nu voi mai stărui, doar, asupra bogatelor daruri care i-au înzestrat condeiul [illegible] și voi reliefa alte laturi ale complexei sale personalități: scriitorul generos, îndrumătorul către genuri literare [illegible] unele cu totul noi, iar altele aflate în adormire, omul de vastă cultură —

Nu, durerea ce mă copleșește lângă sicriul veneratului meu prieten, nu mă poate împiedeca să afirm că Nichifor Crainic a reprezentat, pentru cultura autohtonă dintre cele două războaie mondiale, ceea ce reprezentaseră, în secolul trecut, un Ion-Heliade Rădulescu, un Gheorghe Asachi sau un Kogălniceanu: stimulatorul fierbinte, neprihănitul încurajator de talente, îndrumătorul spre izvoarele românești de inspirație, meșterul îndrăgostit de valorile artistice și literare.

Imprimând culturii naționale propriul său elan spiritual, Crainic a sporit, în jurul revistei „Gândirea", aproape toate strălucitele talente ale generației lui, de la Lucian Blaga la Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu, Gib. Mihăescu, O.W. Cisek și alții, descoperind, larg, porțile publicației autenticelor tinere talente, – indiferent de tematica lor literară sau politică –

generoasă, până la mine a sovăit să evoce pregnantele figuri care înnobilaseră, cândva, cultura și arta românească, închinând, deopotrivă, medalioane marilor scriitori dispăruți și marilor pictori contemporani — În paginile aceleiași reviste, Crainic, gânditorul, a creat și promovat eseul liberar și filozofic — meabordat, până atunci, în publicistica noastră — eseu de o rară diversitate, de la profilele-i studii de idei la acelea ale unor Blaga, Ion Petrovici, Tudor Vianu, Brazil Munteanu, Al. Busuioceanu, Petre Pandrea, D. Caracostea, Bucur, D. Stăniloae, V. Băncilă, Dan Botta...

Poetul, esseistul, gânditorul s-a dovedit, simultan, un ager orfic critic: sub avalanșa romanului ce tindea să luxeze și să înlocuiască proza scurtă, el a îndemnat la renașterea nuvelei, rămasă, câtva timp, în letargie și reînviată în periodicul său. Tot lui Nichifor Crainic îi revine întregul merit de-a fi convertit vechiul „semănătorism", limitat la idilism edulcorat și la decorativ exterior, în tradiționalismul literar sprijinit pe specificul de conținut, pe tezaurul ideatic și spiritual, inedit, al etnicității noastre. Totodată, departe de-a fi un mistic obscurantist și fanatic" — așa cum unii nepregătiți încearcă încă să-l prezinte — autorul „Teologiei Pământului" a fost un subtil interpret al [illegible] autohtone, ale căror amprente le-a identificat în creația noastră folclorică, propunându-le, în același timp, și artei moderne... El a instituit un moment de gândire originală, în peisajul filozofic românesc —

Cândva, aceste splendide însușiri ale omului de reală cultură și condei, nu vor mai fi expuse în simple afirmații orale, – ci vor prestitui, cu justețe, istoriei literare, ampla, minunata personalitate a lui Nichifor Crainic, pe care — dacă nu-i aducem suficiente omagii postume — nu avem nici destule lacrimi pentru a-l plânge, cum i s-ar cuveni...

Despărțindu-ne, cu inimile frânte, de scumpul și venerat nostru prieten, am vrea să auzim, parcă, foșnirea holdelor din șesurile lui natale, murmurându-i: Ion Nichifor Crainic, fie-ți ușoara țărâna adoratei tale patrii... Fii spic de grâu, ca grâul pe care l-ai slăvit în stihuri, și pâine fii, ca pâinea sfântă pe care ai cântat-o !

Radu Gyr

Poeți ai sudului (IV)

Nicolai Tăicuțu, la un salon de carte

Șerban Codrin

„la mine-n câmpie / sângele animalului doborât / nu curge peste iarbă / n-o murdărește / ci-i absorbit curat și fără însemn / de răzbunare în adânc / de freatice ape // ...și nici Iisus Hristos / nu avea cum să fie răstignit / în câmpie."Cine a scris aceste versuri ? Probabil nu un „poet" ci mai mult, o mână a cuiva, deprinsă nu cu arma, ci cu floarea ca o armă.

Și, la fel de elocvent: „vorbesc omului din fața mea/ din literă în literă, pas cu pas / urmărind dunga orizontului / întru prietenie, întru poezie/ și el mă acceptă// fost-am Doamne / gând la gând cu bucurie !"

Versurile nu ar trebui rupte de contextul realizat de autor, pentru că ar deveni aproape de neînțeles izolate precum o singură floare de tei din arborele înflorit marțial.

Autorul, Nicolai Tăicuțu, îmi este necunoscut, în afara întâmplării de a-i fi întârziat în preajmă, cu totul întâmplător, o dată sau de două ori. Cândva, într-o adunare de poeți la un salon anual de carte, unde mă aflam întâmplător, deoarece fusesem ani la rând director al bibliotecii organizatoare, m-am pomenit martorul unui moment literar susținut de poet, cu extrase dintr-o carte tocmai atunci tipărită. Nu eram posesorul unui exemplar, asemeni celor prezenți, deci nu făceam parte din elita luaților în seamă. Versurile citite m-au aruncat, cum s-ar spune, de viu în focul violent al unui creator puternic, pârjolind pătimaș, de o impresionantă forță a expresiei. Am cerut exemplarul de la vecinul de scaun, pentru că știam că nu-l va răsfoi vreodată, pentru că poeții de provincie măruntă au oroare unii de alții în proporție inversă cu micimea, prin urmare am fost refuzat. În schimb, mi-a rămas în minte cutremurul produs de acele versuri/versete pendulând între sarcasm și gingășie, între teluric și vibrațiile unui cer senin, sublim.

În cele din urmă am deschis un alt volum, la care am avut acces, „la început a fost câmpia...", Editura Valman, Râmnicu Sărat, 2013. Cartea merita o soartă mai bună, să fie cunoscută încă de la apariție, deoarece îmi face impresia că este o amplă uvertură la paginile ulterioare, eu fiind rămas cu gândul la cutremurătoarea impresie deja amintită. Alcătuită din trei cicluri, „de dimineață", „din faptul zilei", „la ceas de seară", de fapt un singur poem amplu în trei părți, meditația depune mărturie despre un poet care ar trebui descoperit, comentat, luat în posesie, dar se pare că deocamdată nu și-a descoperit cititorul/cititorii avizați, pe o aceeași lungime de undă lirică. Pagini antologice precum „retrocedare cu respect", „unison", „acasă", „aici în câmpie", „afinitate", „drum blestemat" ar face onoare oricărui condei dăruit cu modestie, cultură, însemnele de noblețe ale unui creator, deci acel cineva legat în mod secret de ceruri, nu de obiectele, pretențiile imunde și detestabile de sub picioarele grăbite, în stare să strivească, să îngroape, nicidecum să sfințească. „ar trebui să pășesc țanțoș / precum un covor roșu: / astfel de indicii mi-au fost induse la plecare / la despărțire de drumul erodat, cu făgașe / dar stropit cu rouă în fiecare dimineață // acum drum nu mai era / era o dumbravă vâscoasă în amestec cu praf, / mult mai neagră, mai prăpăstioasă / atât la vale, cât și spre deal: *blestemul abătut asupra pelerinului / spuneau salcâmii puși si ei la aceeași cazna* // și-am zis: *aceasta-i lumina ce plânge* / și-mi priveam piciorul cum / singur încerca pasul și / îmi priveam trupul, din cap până-n picioare / incapabil de a da sens metaforei." („drum blestemat") Acest ultim vers este inutil, însă devoalează metoda postmodernistă, la care poetul apelează puțin cam prea insistent, de a-și autocomenta versurile, pentru a nu spune mai pe șleau, de a-și automutila versurile cu adaosuri deloc necesare, însă foarte (încă) la modă.

„de amicitiae" ar putea fi interpretată ca o baladă sau o parabolă a ochilor, sau, în aceeași măsură, a prieteniei, dar și mai mult: „ioanid / cel care purta ochelari fumurii" suferă un disconfort al sorții, însă „a venit dis-de-dimineață la mine / cu un paner plin de ochi, diferiți și frumoși / precum fructele coapte în iunie // și mi-a zis: azi noapte am avut recoltă bună / după cum vezi, Dumnezeu mi-a răsplătit / ruga și cazna // te rog, ajută-mă să-mi aleg o pereche de ochi / eu nu mă pot hotărî și nici n-am cum / știi bine că numai un prieten poate s-o facă." Versurile pot mărturisi despre un model moral, în același timp aduc în fața cititorului versat austeritate stilistică, pentru că arcul parabolic acoperă întregul univers al acestui extraordinar poem bărbătesc, un vulcan sub o câmpie atotîncepătoare și infinită.

Nicolai Tăicuțu recunoaște că este un poet al unor sentimente greu de intuit, al câtorva întrebări, al „cernelii simpatice a sufletului", „și cum semenul meu se apropie / din ce în ce mai rar de poezie, prietenii / rar îmi mai citesc poemele, / eu mă simt singur și uitat / poemele mele se simt / singure și uitate." („mă simt urât")

Partea a treia „la ceas de seară" a poemului calcă apăsat, aproape sacrificial, din titlu în titlu („mă simt urât", intimul „târziu", sarcasticul „inutilitatea necesară", formidabilul „intimitate, dinadins"), unde parcă bubuie, se răscoală muzica triumfală și funebră a unui Hector Berlioz valah, obligat să-și ducă zilele, să supraviețuiască de ieri pe mâine într-un mic oraș la o margine de câmpie, căreia îi caută adâncimile, aproape niciodată înălțimile măsurabile numai cu o cumpănă de fântână, precum vechii croitori de țară, cu cotul și făcălețul.

Aflat la o vârstă a concluziilor, cred că Nicolai Tăicuțu și-a scris versurile sau cărțile de căpătâi. În această situație, o aventură lirică precum „la început a fost câmpia..." pare numai prologul unei creații necunoscute, probabil, multora dintre cei interesați, sau mă înșel. Aparentul vinovat pentru situație nu poate fi altcineva decât autorul versurilor: „m-am oglindit în cer sau / în lac, oricum / m-am privit pe mine însumi în față / și mi-am asumat / responsabilitatea existenței efemere (...)" („o plimbare dus-întors"), așadar „ar trebui să pășesc țanțos / precum un covor roșu", dar nu i se întâmplă.

Cu hărnicie, criticii noștri literari s-au străduit să se arate vrednici prin scrierea mai multor istorii ale literaturii, unele de la „începuturi", precum „Geneza" lui Dumnezeu sau câmpia lui Nicolai Tăicuțu, dar nicio istorie a poeziei. Să fim cinstiți, în „istorii ale literaturii" încap numai scriitorii măsurabili cu metrul ideologic, cei canonizați de tradiția critică sau de culisele critice. Ar cam fi timpul să apară adevăratele istorii, să se descrie mai în amănunțime aventurile genurilor literare, epic, liric, dramatic, epistolar, memorialistic, eseistic. Să mai coborâm din înălțimi abstracte în clocotul, în cazul nostru, al poeziei vii, în universul/ lumea/destinul/ amărăciunea de zi cu zi a poetului, recuperat de la naufragiu și uitare, poetul neoficializat, fără caricatură de bronz pe soclu lustruit, însă poet adevărat, nemășluit de minciuni înălțătoare, mistificatoare, spre o istorie literară unde chiar și un singur vers memorabil să își aibă locul de aur.

Grupul de la Bolintin și valoarea lui „NOI"

- argument pentru continuitate -

Gabriel DRAGNEA

Dintotdeauna omul și-a configurat existența și s-a dezvoltat mult mai bine în cadrul unui grup social. De sute de ani oamenii caută – în funcție de caracter, personalitate, pasiuni sau scopuri comune – să aparțină unei organizații sau asociații care să empatizeze cu nevoile lor, cu dorința acestora de a se exprima conform propriilor definiții ale vieții. Așa au luat naștere breslele, cluburile, partidele sau uniunile.

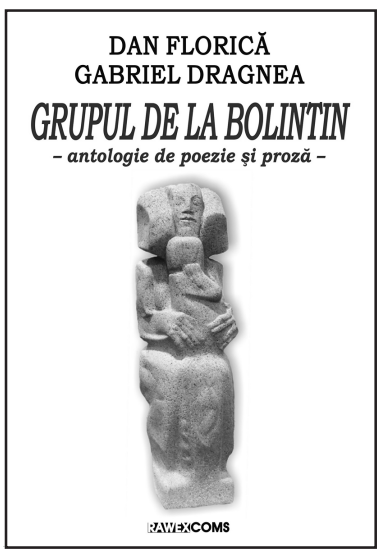
Dacă nu mă înșel, prof. Adrian Neculau în *Dinamica grupului și a echipei* spunea că termenul de grup, provenit din limba italiană a fost „utilizat pentru prima dată în bele-arte, desemnând mai mulți indivizi, pictați sau sculptați, ce formează un subiect. În literatură, a fost folosit pentru prima oară de către Molière, într-un text puțin cunoscut, Poème du Val-de-Grace. Termenul de grup este regăsit ca reuniune de persoane încă din secolul al-XVIII-lea. Cuvântul a pătruns târziu în limba română, din franceză, dar el a circulat și înainte de acel moment însemnând ceată, trupă, ortăcie, echipă. Încă de la apariție, verbul a grupa a însemnat acțiunea de a pune în ansamblu un set de elemente distincte, de a le lega unele de altele, într-o solidaritate mai mult sau mai puțin accentuată."

Așadar, social s-a dovedit că omul, rareori poate trăi în afara ecuațiilor societății - cu bune, cu rele. Toate aceste variabile își pun amprenta asupra caracterului și personalității fiecăruia. Indiferent de profesie sau de pasiunea unui om, dorința lui de afirmare este susținută prin fapte. Așteptările de a fi pus într-o lumină bună de către propria echipă sunt creditate cu multă muncă, emoție și trăire intensă. În această situație se află și grupurile literare.

În urmă cu aproximativ 14 ani, în perioada mea deosebită din timpul activității de ziarist la cotidianul național „Independent", am avut prilejul de a intervieva o serie de scriitori renumiți, printre aceștia și controversatul Horia Roman Patapievici. Realizând în paralel o scurtă analiză a grupurilor culturale versus găști sau bisericuțe literare, acesta preciza astfel: „Gașca este o haită. Grupurile literare funcționează după formula junimistă *intră cine vrea, rămâne cine poate*. Asta este fiziologia grupului cultural. El nu este exclusivist, în sensul că trebuie să ai grupa sanguină A2, să fi citit 20 de cărți pe care eu să ți le indic și să ai diplomă de la nu știu ce facultate. Nu, oricine poate intra, dar rămâne cine poate."

Într-adevăr, grupurile culturale îți oferă posibilitatea de a te dezvolta și de a depăși anumite bariere, dincolo de ele regăsindu-se elemente esențiale care țin de o psihologie sănătoasă și o anume ambiție, curaj, încredere și, mai ales o susținere reală din partea membrilor, colegilor.

Pot spune cu sinceritate că tabloul de mai sus prezintă o atmosferă, un complex de situații care țin și de cazul meu. De-a lungul anilor petrecuți printre oameni și cărți am avut șansa de a cunoaște caractere puternice, exemple de ambiție, onestitate și altruism. Încă de acum 20 de ani în urmă aceste calități le-am descoperit la mulți dintre aceia care au făcut parte din vechea Fundație Culturală „Dimitrie Bolintineanu", dar și în reprezentanții de astăzi ai Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu. Și cei de atunci, dar mai ales cei de astăzi au înțeles cât de importante sunt originea, istoria și tradițiile locului (oricare ar fi acesta), adevărate etichete identitare care îndeamnă la o continuitate bazată pe valoare și respectul ei. Așa au luat naștere și revista *Sud*, Festivalul Național de Poezie „Dimitrie Bolintineanu", Concursul Național de Poezie „Și eu vreau să fiu scriitor" adresat tinerilor elevi din clasele gimnaziale sau „Toamna Culturală Bolintineană". Toate aceste manifestări culturale au fost promovate în paginile revistelor literare, pe site-urile instituțiilor culturale și de presă, atât din țară cât și din străinătate, generându-se până astăzi un interes foarte mare printre creatorii de artă din toate domeniile de activitate: literatură, pictură, muzică, dans, actorie, sculptură, grafică și fotografie. Așadar, de-a lungul anilor, ca răspuns în urma unui insistent și persistent ecou al îndemnului la creație într-un mod cât mai intens și susținut, alături de bolintineni precum Constantin Carbarău, Florică Dan, Vasile Grigore, Alexandra Firiță, Dumitru Dumitrică, Ștefan Crudu, Marian Grigore, Milica Dan, Constantin Bărbuță, Alexandra Man, Nicolae Negoiță au venit pe rând și câțiva scriitori și poeți, să le spunem dinafara cetății: Victor Pencu, Florin Vlad, Bogdan I. Pascu, Gabriel Dragnea, Alexandru Cazacu și Alexandru Ghiță (Saşa). Într-un mod natural, cu toții au ales să rămână împreună și, într-un fel sau altul, să contribuie la organizarea diverselor evenimente culturale.

Până acum am ținut să precizez care este importanța apartenenței la un grup sau altul, indiferent de scopul pe care și l-a propus, credințele sau politica acestuia și, în linii foarte mari am scos în evidență oamenii Sudului și reușitele lor. Acum, poate mă veți întreba de ce este importantă și apariția acestei cărți ? Am considerat cu toții că, după mai bine de 20 de ani de activitate culturală, poeții și scriitorii care se reunesc periodic la Bolintinul din Vale în numele prieteniei și poeziei merită să se legitimeze cu o antologie proprie. Mai mult decât atât, această carte este și un semn de respect și prețuire a memoriei acelor colegi sau prieteni care nu mai sunt printre noi, dar care ne-au lăsat un loc gol în suflet, multe amintiri și pagini întregi de texte literare – singurele dovezi scrise ale gândurilor și trăirilor intense. Aici îi amintesc pe gazetarul Constantin Carbarău (fondatorul și fostul redactor-șef al revistei *Sud*), prozatorul Romulus Dinu și poeții Dumitru Dumitrică și Bogdan I. Pascu.

Cartea cuprinde două capitole, poezie și proză. Paginile alocate fiecărui autor au fost concepute, astfel încât să cuprindă date și informații concrete despre autor și activitatea lui, dar și feed-back-uri relevante, semnificative, referitoare la creația autorului, în viziunea diferiților poeți sau critici (împreună cu poetul bolintinean Dan Florică – partenerul meu în conceperea și realizarea acestei antologii – ne gândisem inițial să subliniem și câteva aspecte definitorii din creațiile autorilor prezenți și scurte aprecieri critice pe marginea textelor. Pe parcurs am convenit că ar fi mai potrivită prezența unei rubrici distincte cu precizări, observații critice, aprecieri sau impresii de lectură ale acelora care le-au exprimat la un moment dat public în paginile revistelor literare).

În concluzie, acest volum nu este o antologie clasică de texte literare ci, mai degrabă are în cuprinsul său minidosare de autor, mici cărți de vizită care conțin informații clare, punctuale pentru o mai bună cunoaștere și înțelegere – chiar și la un mod mai general – a autorului și a creației lui. Selecția textelor ne-a aparținut în totalitate, încercând astfel să evidențiem ceea ce am considerat noi că este reprezentativ pentru fiecare autor în parte. Prin această carte nu încercăm să arătăm lumii valoarea sau calitatea unor oameni sau a unor texte luată individual. Nouă ne place să credem că reușitele și eșecurile noastre, indiferent de domeniul de activitate în care acestea apar, în mare parte sunt rezultatul modului cum ne raportăm la societate, la grup și invers. Nu știm mâine cum vor evolua lucrurile și ce fel de grupuri ne vor schimba gândurile și atitudinile, dar știm că astăzi suntem **Grupul de la Bolintin**.

Deus în latinește, Dumnezeu/Domnul în românește, En în sumeriană, de unde numele marilor „zei" prebiblici, stăpâni (En) ai Pământului (Ki). Însă acum și aici ne aflăm în limitele poeziei, așa că întrerupem aluziile la enigmele antropologiei, ale istoriei, ale Bibliei, ale bibliotecilor de lut din Babilon și de oriunde nu au fost distruse de așa zisele epoci succesive de civilizație etc.

Carte extrem de ambițioasă, răspunde aparent simplu și puternic unei/unor înalte dorințe ale unui intelectual implicat, neliniștit, curios, probabil dogmatic pe teritoriul său special, poetic, dispus să caute acolo unde predicatorul de la amvon al modestiei găsește certitudini goale: „Mă rog de Tatăl milei și-al măsurii/ destin de pom cu rod să-mi lase mie." (51) Minunat fapt, colericul oratoriu pe foarte multe voci „Laudate Domine" nu putea fi conceput decât de mintea activă, de conștiința încărcată cu întrebările unui iubitor adevărat prin sinceritate al „Creatorului Cerurilor și Pământului" și al „Fiului omului", cu toate abisurile, nedumeririle și avânturile genuine. Zeii, în limbajul de azi Dumnezeu, nu sunt întruchipare a fanteziei, a mitologiei, a religiei/religiilor, abstracțiuni celeste, ci pur și simplu niște humanoizi, cărora un poet român contemporan, iată, cu personalitate puternică are curajul să cerceteze dacă, stăpâni fiind, își merită imnurile/psalmii de glorificare: „Lăudați-L pe Dumnezeu în lăcașul Său sfânt, lăudați-L !" În caz contrar, Dumnezeu ar fi o vorbă printre altele, un gol religios; la Valeria Manta Tăicuțu, Dumnezeu are o existență concretă, arghezianâ, pipăibilă, demnă de marea revelație „Este !"; de aici invitația aproape dramatică, disperată la un dialog între Tatăl Ceresc și poet chiar prin lansarea, din când în când, a unei captări a bunăvoinței.

Încoronarea macilor și a poeziei biogenetice

Ana Dobre

Dan Tipuriță își însoțește noul volum, *Încoronarea macilor* (Editura Betta, București, 2018), de o invitație sui-generis la lectură, asigurându-și potențialul cititor de beneficiile artistice și cathartice ale plimbării virtuale în imaginarul său poetic, printre „platanii miofibrilelor", „la umbra deasă a tăcerii închipuite", plimbare în timpul căreia el, virtualul cititor, poate auzi cântând „muzica de promenadă a pulsului de seară". Este acesta modul său propriu de a-și prezenta poezia ca pe un microunivers, casa în care te invită generos, definind-o ca „poezie a relaxării neuronului pentru frumusețea weekendului", cu începutul „niciunde" și sfârșitul „cândva sau niciodată".

Călătoria interioară pe care o promite poetul Dan Tipuriță are toate deliciile pe care le poate oferi o ceremonie în care „sângele își încoronează în artere macii", aducând în apropiere liniștea din „aripile cuvântului", dar și durerile și bucuriile celui care a strâns „deșertăciunile ca pe cele mai de seamă comori".

În poezia aceasta *biogenetică*, poetul s-a regăsit în acel *lucru în sine*, fiind convins că în metaforele și simbolurile acesteia se pot regăsi și alții care cred în poezie și în accederea la spiritualitate.

Volumul *Încoronarea macilor* aduce în prim-planul imaginarului poetic simbolismul *macului*, floarea asociată în toate mitologiile cu *somnul* și *moartea*. Una dintre multele legende spune că zeița Demetra a creat macul pentru a se alina de moartea fiicei sale Persefona; alta îi asociază pe Hypnos și Thanatos (somnul și moartea), grecii sugerând că somnul produs de semințele de mac poate aluneca în moarte.

Totuși, nu spre acest simbolism al macului merge în corola semnificațiilor Dan Tipuriță. Macul este, pentru el, mai degrabă un simbol al vieții, al abundenței și al frumuseții care, chiar efemeră, palpită în artere, asociindu-l roșului sângelui, lichidul vital. Este modul său propriu de a celebra viața: „călătoresc pe brațe de aer străvezii/ îmi poartă frunza gândul legănat pe verde/ o minte vegetală mă poartă printre vii/ mărunțită-n mine ca un polen mă cerne". Vitalitatea, pe care o celebrează beat de poezie poetul, îi este necesară în efortul creator, creația fiind singura care vindecă spiritul de boala temporalității: „m-am împăcat cu soarta n-am zis nimic/ alții cu minți bolnave au cârje de durere/ mie îmi dă sudoare lacrimi pentru scris/ brațe pentru muncă aripi pentru vedere". Poetul se salvează „în bărcile gândirii" scriindu-se „pe lună", transfigurând „castelul pielii", acolo unde se adună „sângele-n artere" și unde imaginația „încoronează macii".

Viața în infinitul ei spectacol al formelor, al frumuseții este sursa originară a poeziei biogenetice a lui Dan Tipuriță. În acest spectacol etern, un loc important îl are iubirea însoțită de ritualul manifestărilor dionisiace temperate de apolinicul rațiunii ordonatoare. Cu „aceeași mângâiere", poetul își invită iubita „pe malul străzii", „în colț la o cafea", într-un gest de totală abstragere din lumea cea aievea. Ei reprezintă un insolit cuplu, cu trimitere semnificativă la cuplul originar, întrucât poetul nu mizează atât pe mitic, cât pe mitizarea profanului, a cărnii: „zică-se că suntem uniți într-un genom/ ne-am zămislit din simțuri din văz din adiere/ vom fi doar un cuvânt când vom șopti că vom/ sufla cu duh genetic aceeași mângâiere".

Iubirea este o temă frecventă în *Cântec de șatră*, *O altă înțelegere*, *Nașterea fericirii*, *Sărutul*, *Evele toamnei*. *Iubirea corporalistă*, din dihotomia lui Ortega y Gasset, cu dionisiacul ei fremătător apare în imagini complementare cu *iubirea curtenească* în apolinicul căreia se relevă iubirea pentru creație, pentru valorile spiritului ca în *Murindu-mă puțin*. Regăsim aici aspirația spre puritate, spre perfecțiune: „curând voi colora și versul cu răcoare/ călătoresc pe-o coamă de vânt nedesplетit/ mă voi iubi din nou cu toamna la-ntâmplare/ până va fi zăpada/ vers alb în chip cioplit".

Nu lipsește nici dimensiunea iubirii christice, în efortul de a afla adevărul ascuns în sine: „apoi ca bun creștin mă voi scruta în mine/ să mă găsesc pe-acolo pe unde m-am lăsat/ cu toate câte-mi sunt/ deșertăciuni și zile/ născute-n zorii vremii/ uitate pe-nserat", pentru a se afla pe sine, „așa cum sunt", amestec de carne și spirit, – „o zidire de viață într-un singur om".

Sensibilă este și poezia de meditație asupra destinului omului în raport cu trecerea ireversibilă a timpului care-l angajează plenar în viață și în moarte: *Iarna de sărbătoare*, *Uneori*, *Până la sufocare*, *Vremuri părăsite*, *La țărmul clepsidrei*, *Zigotul*, *În sclavia harului* etc.

Poezia *Singuri înaintea înălțării* dă un indiciu în acest sens: „stăm mereu la dreapta înstrăinării noastre/ de parcă toată viața am fi plutit/ sub parașutele palmelor deschise/ n-am fost în stare să le strângem în pumni cu furie/ trăgând de liniile vieții inimii norocului/ să putem și noi lovi cu dreptul la nesupunere// doar uneori când ne-a fost frică de cădere/ ne-am umflat sufletul cu bucurii ușoare așa...".

Gândul uriesc aspiră să găsească „înălțimea stelei căzătoare", abia atunci putând nădăjdui a afla „liniștea în abisul simțirii". Dan Tipuriță aspiră la dezmărginire fără a ignora frumusețea biologicului. Gândirea sa scientistă se lasă modelată de lirism. El este conștient de biologia, de carnalitatea trupului, luând ca martor „pulsul dintre două diastole", dar conștientizează, totodată, și inefabilul metaforic, aspirația nebuloasă din fiecare om spre *altceva*. „Sub cerul pleoapei" el adună imaginile cântecului pentru a ridica în zare „fanionul plecării" și momentul de grație când „primele raze își vor putea strânge mâinile/ ca o imensă pace/ a iluminării de zi".

Când reflectează asupra destinului creator – în *Uneltele de scris*, *Coborârea metaforei*, *Aripile cuvântului*, *Un rătăcit uitat în vocea mea*, *Păcatele vorbirii*, *Strălucirea scrisului*, *Versuri de promenadă* etc., Dan Tipuriță are, ca toți creatorii, îndoieli care-l înnobilează: „prin seva mugurilor voi ajunge cândva/ la înflorirea cântecelor de primăvară ?/ voi reuși să clădesc lumea aceasta din întrebări ?"...

El se simte încarcerat între „zidurile epidermei" ca și-n acelea ale cuvântului, exilat în propria singurătate pentru a-și afla „uneltele de scris" deopotrivă cu fantasmele sale, cu „cântecul versului nenăscut". Cu harul său de a însufleți lucrurile și ideile, poetul suflă și insuflă viață imaginilor care-l răscolesc, îl caută, îl obsedează. Astfel, *lucrurile* prind nu numai contur, dar, mai ales, viața virtuală a gândului creator: „ele nu au viață sau poate cine știe/ au fost cândva suflate cu haruri/ sau cu duh/ poate câteodată dinspre copilărie/ coboară-n jocul nostru/ se joacă și se duc// putem să le-nviem cu jucăria mâinii/ le dăruim cu văz sau cu miros/ le învelim de noapte cu cearceaful lunii/ le păstrăm în gesturi și le visăm frumos// le-nsufletim cu dragoste în zâmbete apoi/ le învățăm vorbirea ușor pe dinafară/ și ne rămân pe-o stradă a minții unde noi/ locuim cu ele/ în tot ce ne-nconjoară".

Povestea pe care o construiește în cuvinte Dan Tipuriță este propria poveste, acea „altă lume" în care aspiră să se regăsească în idealitatea ființei sale și în puritatea gândului creator. În lumea aceasta a idealității, cititorul virtual invitat de poet în casa poeziei sale poate vedea „o altă lume", „desigur altceva". Acest „desigur altceva", crede poetul, „va cânta alt puls la corzile întinse", iar înfiorările cărnii se vor resimți „pe tâmpla cu aripile ninse".

În această poezie a celulei, a biologiei și a cărnii fremătătoare în pulsațiile ei vitale se află și vitalitatea spiritului, a ideii. Spiritul nu există în afara cărnii, iar dualitatea aceasta conține filosofia poetică a lui Dan Tipuriță, creatorul *poeziei biogenetice*.

Romanița-Maria Ștențel – *De mic am fost mare – Călătorii pe ulița copilăriei*

Lucian Gruia

Romanița-Maria Ștențel, care a imaginat numeroase emisuni TVR pentru copii, a scris o carte de interviuri pentru oameni mari, *Destine pentru eternitate* (Ed. Six, București, 2006). Acum revine cu o carte de interviuri despre copilărie, interviuri luate unor maturi care evocă întâmplări dragi de pe ulița copilăriei lor. Dar cine sunt cei intervievați: Florentin Popescu – scriitor, publicist, critic literar (n. Lera/Buzău), Alexandrina Halic – acriță la teatrul de copii „Ion Creangă" (n. Bocșa/Reșița), Eliza Roha – romancieră eseistă, comentator literar (n. București), Acad. Gheorghe Păun – matematician, ctitor al revistei de cultură „Curtea de la Argeș" (n. Cicănești/Argeș), Dan Cioca – scenograf, artist plastic (n. Chișinău), Victoria Milescu – poetă, traducătoare (n. Brăila), George Zarafu – epigramist (n. Stănislăvești), George Coandă – scriitor, publicist, istoric (vechiul Sălaj), Dr. Viorel Goleanu – chirurg – cardiolog (n. București), Dr. Gabriel-Cristian Viișoreanu – chirurg-oncolog (n. Filipeștii de Târg/Prahova), Iolanda Balaș-Söter – atleta de aur a României, dublă campioană olimpică (n. Timișoara – decedată), George Șovu – profesor, romancier, scenarist (n. Bucșenești/Argeș – decedat), Ion Hobana – scriitor și comentator de literatură SF (Sânicolaul Mare/Banat – decedat), Georghe Pătru – mare-meșter, specialist tipograf (n. Segarcea/Olt – decedat) și Cornel Patrichi – balerin, maestru coregraf (n. probabil București – decedat).

Volumul se deschide cu un fragment dintr-o scriere a unei eleve de 12 ani din Urziceni, Maria Alexandra Pușcoi și se încheie rotund cu o alta a unei alte adolescente, Antonia Toader. Textele poartă farmecul specific vârstei.

Întrebările sunt cam acestea: unde ați văzut lumina, care vă sunt primele amintiri, ce temperament aveați în copilărie, ce arome mai păstrați din îndepărtata copilărie, care au fost cărțile copilăriei, cum v-ați desprins de copilărie, când ați început să scrieți, ce meserii voiați să urmați în copilărie, ce întâmplări sau persoane v-au determinat viitorul, dacă ați dori să retrăiți copilăria.

Să luăm întrebările la rând, răspunzând la modul general, cu mici trimiteri la anumite amănunte picante din copilăria celor intervievați.

1. Locul nașterii intervievaților l-am enunțat, pentru fiecare dintre aceștia, locul nașterii este foarte drag, situat în centrul lumii. În *Drumul spre centru*, Mircea Eliade subliniază că toate călătorile se desfășoară în esență în interiorul nostru, spre centrul nostru sufletesc în care adunăm locurile și persoanele dragi, idealurile, pasiunile și credința.

2. În ceea ce privește primele amintiri din copilărie, vom prezenta câteva mai hazlii sau mai interesante.

Florentin Popescu: ne relatează o poznă comparabilă cu a lui Ion Creangă. Copiii din sat au furat la un târg o pupăză dar nu au vrut să o vândă ci au ascuns-o în pod, unde o hrăneau, până biata pasăre a fost eliberată de tatăl autorului care a descoperit-o.

Alexandrina Halic: juca roluri pentru copii la teatrul Ion Creangă. După un spectacol cu Marry Poppins, vine un copil la cabina ei și vrea să o ducă pe Marry Poppins acasă.

Eliza Roha: Pe când era elevă trăiește o întâmplare deprimantă. Poezia *La oglindă* de George Coșbuc, fusese aleasă să o recite la sala fostului Palat Regal. Se îmbracă în costum popular încins cu un brâu tricolor, datorită căruia este îmbrâncită și scoasă din spectatcol de o culturnică. Cade și o bufnește sângele pe nas. A fost data afară din școală și instructoarea de pionieri a fost trimisă la o școală inferioară unde ajunge și micuța Eliza.

Acad. George Păun: Lucra la muncile câmpului și ca să nu se plictisească își imagina că fânul care trebuia răspândit, uscat, întors și urcat pe prepeleci constituie o armată de balauri care trebuia învinsă.

Dan Cioca: copilăria și adolescența petrecute în timpul războiului i-a marcat existența, copiii se războiau aruncând unii în alții cu coceni de porumb (obuze), alteori se jucau de-a Ștefan cel Mare în luptele cu turcii și el era Ștefan. Mare tărășanie cu fotografiile în mărime maturală ale conducătorilor noștri: Ana Pauker, Vasile Luca, Gheorghiu Dej, Teohari Georgescu și alții – total 9 – pe care copii le colorează cu crete ca să fie mai vii. Mare scandal care se aplanează.

Victoria Milescu: Dorea să fie ca Degețica (Andersen) să trăiască într-o floare și să călătorească pe o frunză trasă de un fluture, ori să zboare pe spinarea unei rândunici sau a unui gânsac în fruntea gâștelor sălbatice, ca Nils Holgersson.

George Zarafu: În copilărie, mergând cu vitele, el și sora lui le mânau lângă o bostănărie și le tăiau pepeni furați și cât timp acestea se ospătau ei se scăldau în apa Neajlovului.

George Coandă: Primele amintiri pe la 2 ani când alerga să o tragă de cosițele blondei Erji de aceeeași vârstă.

1. Mirosurile și aromele păstrate în memorie din copilărie: florile, fânul cosit, fructele.

Cărțile copilăriei: de la povești și basme (Andersen, Frații Grimm, Petre Ispirescu etc) la Jules Vernes, Aventurile submarinului Dox etc. La care se mai adaugă câteva excepții: Iolanda Balaș – lectura preferată Fridjof Nansen – Spre Pol și George Condă care mai citea în adolescență chiar Voltaire, Jean Jacques Rousseau și Homer. Tot George Coandă scrie în adolescență, după modelul Aventurilor submarinului Dox, romanul de aventuri ale navei cosmice K3.

2. Desprinderea de copilărie s-a făcut fie prin plecarea din orașul de reședință în cel în care urmau școlile sau prin scrisul care îi bântuia pe majoritatea intervievaților.

3. Majoritatea intervievaților au început să scrie din adolescență.

4. Meserii pe care voiau să le urmeze intervievații în copilărie: Victoria Milescu – balerină, cântăreață și poetă, Acad. Gheorghe Păun – pictor, Dr. Viorel Goleanu – șofer.

5. Viitorul intervievaților care au devenit personalități a fost în general determinat de părinți.

6. Au fost și unele întâmplări și apoi au intervenit unele persoane care i-au încurajat. Florentin Popescu – l-a avut ca model pe prof. Anghel de la Școala pedagogică, Iolanda Balaș a fost văzută de campioana de pentatlon a României Luiza Ernst cum sărea un gard viu și a determinat-o să se apuce de atletism, Ion Hobana privea prin binoclul de operă al mamei cerul înstelat și a devenit maestul scrierilor SF, Cornel Patrichi – elev la gimnaziu se duce cu mai mulți colegi la Observatorul astronomic să vadă doliul cel mare pentru moartea lui Stalin – cupola acoperită de un imens steag negru. Aici apare o doamnă care-i întreabă de la ce școală sunt și aflând că e Școala 18 le citește câteva nume care au fost selectate din această școală pentru Școala de coregrafie. Printre aceștia se număra și Cornel Patrichi.

7. Cu o excepție, intervievații nu ar dori să retrăiască acum copilăria întrucât toate au farmec la timpul lor. Excepția este George Zarafu care ar dori să dea timpul înapoi pentru a avea o casă cu bibliotecă și o adolescență fără război.

Cu talentul de reporter TV, Romanița Ștențel a știut să găsească întrebări captivante legate de copilărie pentru intervievații ei aleși unul și unul. Toți aceștia își amintesc cu drag de această perioadă mirifică și ne povestesc fapte pline de haz. Romanița Ștențel a știut să le adune între coperțile unei cărți incitante, pline de farmec.

(Romanița-Maria Ștențel, *De mic am fost mare – Călătorii pe ulița copilăriei*, Editura RawexComs, București, 2018)

2019 – Anul schimbărilor Ordinii Mondiale actuale prin forța cuvântului (I)

Gl.Bg.(r) Gheorghe DRAGOMIR
Președinte ***Centrul de Etică și Strategii (CES)***

Motto: *Este timpul ca umanitatea să intre în era adultă, să se maturizeze și să privească cu încredere spre viitor.*

Dacă studiem cu atenție Cărțile sacre ale Orientului și Occidentului, vom constata că Universul este o forță creatoare, în permanentă schimbare și extindere, pulsațiile sale, respirația sa, influențând evoluțiile tuturor planetelor. Deci, pe Pământ, care are propria evoluție, viața este în strânsă interconectare cu energiile Universului și cu fenomenele ce se petrec în infinitul Celui Prea Înalt.

Forța Cuvântului Marelui Creator s-a materializat în Măreția Creației Sale, pe care a dăruit-o Pământenilor, pentru a o folosi cu iubire, respect și cumpătare și nu cu o violentă exploatare a resurselor, până la epuizare. Dar, Omul, în trufia și lăcomia sa, a socotit că trebuie să se comporte ca un stăpân nemilos al acestei creații și a purces la desfigurarea Terrei, scormonind în pântecele sale pentru a-i smulge comorile depozitate de Marele Creator în speranța că ele vor fi folosite cu grijă și înțelepciune, pentru a asigura prosperitatea materială și spirituală a societății omenești.

Se pare însă că omenirea a ajuns la o nouă cruce a destinului, la o nouă etapă a evoluției sale, când Universul ne transmite semnalele unei schimbări esențiale la care trebuie să reflectăm, iar Pământul ne avertizează cu disperare că nu mai este dispus să suporte nesăbuința omului. Tot ceea ce se întâmplă în jurul nostru ne indică faptul că s-au acumulat prea multe energii negative, asemuite cu un butoi de pulbere gata să arunce în aer întreaga operă a Creatorului. Drept urmare, cred că civilizația umană este pusă să aleagă între a construi un viitor bazat pe tehnologia cunoașterii atinsă de Inteligență Artificială, în beneficiul păcii și armoniei planetare, ori prin folosirea Inteligenței Artificiale în scopul construirii unei civilizații războinice, autodistructive. „

Guvernanța în era Inteligenței Artificiale a fost definită de astrofizicianul Stephen Hawkins ca fiind a „capitaliștilor care vor produce și manipula I.A., capitaliști de care să ne temem, pentru că ei vor robotiza umanitatea și vor umaniza roboții”. Drept urmare, viitorul rasei umane va depinde de atitudinea acestor creatori care, beneficiind de noile informații accesate din Pomul vieții și cunoașterii, vor da viața unei noi rase, a omului hibrid, care să fie asemenea Titanilor din era premergătoare Marelui Potop. Astfel, I.A. va schimba din temelii modul de gândire și organizare al societății omenești pe fundamente mai mult sau mai puțin spirituale, în armonie sau nu, cu legile imuabile ale Universului.

De aceea, numerologi, astrologi, clarvăzători, încearcă să interpreteze semnele din Univers în acest an 2019 aflat sub puterea cifrei Trei, ca fiind senzori de avertizare pentru schimbarea actualei Ordini Mondiale, pe calea revoluțiilor, revoltelor populare, conflictelor etnice și religioase, diseminate la nivel planetar prin intermediul rețelelor de socializare create de I.A. Trebuie să privim aceste evoluții, ca fiind fenomene necesare în această etapă a umanității, amintindu-ne de proorocii care au arătat că „ceea ce a fost o să mai fie și că nimic nou nu este sub soare”. Ca orice schimbare majoră în evoluția societății omenești, aceasta presupune o confruntare violentă între forțele întunericului care luptă pentru menținerea omenirii captivă trecutului bazat pe manipularea abilă a diverselor manifestări ale fricii și forțele creatoare ale unei lumi noi și a unui pământ nou care anunță zorile unei civilizații având un ecosistem social bazat pe iubire, altruism, compasiune, solidaritate umană și respect față de Marele Creator și Creația Sa. Nu întâmplător, omului i s-a dat acces la informații noi din Pomul Cunoașterii pentru a fi pregătit să-și asume responsabilitatea construirii civilizației viitoare folosind cu înțelepciune forța creatoare a cuvântului, așa cum a procedat Cel Prea Înalt când a creat lumile văzute și nevăzute, cu iubire și pentru iubire.

Aflându-se la o răscruce, umanitatea este chemată să înțeleagă că fiecare etapă a evoluției sale s-a produs prin revoluții, fie ele de ordin economic, științific, social, cultural sau religios, care au reprezentat motorul progresului, dar care au presupus sacrificii umane și materiale, momente de haos și teroare. Deci, să privim actualele mișcări de pe harta geopolitică, geoeconomică și geostrategică a lumii ca fiind rezultatul firesc al stadiului atins de noile științe și tehnologii bazate pe I.A., care va deveni forța motrice a civilizației viitoare, care va trece de la faza copilăriei la maturizare.

Coincidență sau nu, anul 2019 este anul care ne reamintește de evoluțiile politice, economice, sociale și spirituale din Europa, premergătoare declanșării Revoluției Franceze de la 1789, ce a schimbat modul de organizare a societății omenești la nivel planetar. În acest an care marchează împlinirea a 230 ani de la evenimentul istoric evocat, am putea asista la nivel european la o nouă reeditare sub forma revoltei „vestelor galbene” din Franța, model care s-a multiplicat și în alte țări europene, având motivații diverse. Declanșatorul revoltelor a pornit de la scumpirea carburantului, pentru ca apoi să se refere la modul de funcționare a statului francez și instituțiilor europene, considerate ineficiente și îndepărtate de așteptările cetățeanului european, tot mai sărăcit, împovărat de taxe și impozite. Deja, cetățeanul francez și european privesc UE ca pe o entitate străină, care ia decizii izolându-se într-un turn de fildeș, decuplată de la realități. Sentimentul că Europa este condusă de o minoritate „parazită”, bine plătită, dar ineficientă, s-a răspândit rapid, dezvoltând curentul eurosceptic și reînviind manifestările naționalist-extremiste și xenofobe, care în mod inevitabil erodează democrația și statul de drept.

Exemplul Brexit este suficient de convingător, iar ascensiunea la putere în guverne și în parlamentele naționale din Franța, Italia, Belgia, Germania, Polonia, Austria, Ungaria, a partidelor extremiste, de dreapta sau de stânga, completează tabloul unei Europe aflată în căutarea unei noi direcții, al cărei viitor devine incert și haotic.

Studiind evoluția revoltelor „vestelor galbene” din Franța, nu putem să nu anticipăm că în pregătirea alegerilor europarlamentare din luna mai Europa se va afla sub presiunea mișcărilor de stradă care vor degenera în confruntări violente cu forțele de ordine, generând efecte îngrijorătoare în planul stabilității și coeziunii europene. Intervenția președintelui Macron (11 decembrie 2018) pentru calmarea protestelor promițând unele măsuri sociale, nu a făcut decât să amplifice violentele și să se solicite de către manifestanți, demisia sa. Chiar măsurile sociale anunțate de președinte au ridicat semne serioase de întrebare în legătură cu finanțarea lor, fiind vorba de a se aloca 15 miliarde de euro lunar, începând cu 1 ianuarie 2019. Problemele cu care se confruntă astăzi Franța rezidă din fiscalitatea excesivă, centralizarea puterii, lipsa reformelor economice și sociale promise, obtuzitatea administrației și cheltuielile publice exagerate. La toate acestea se adăugă și o datorie publică de două mii de miliarde de euro. Reacțiile pe rețelele franceze de socializare indică necunoașterea realităților de către președinte și anunță sinuciderea sa politică. Continuarea protestelor „vestelor galbene”, la care s-au alăturat organizații socio-profesionale, unele sindicate ale poliției, generali și colonei activi și în rezervă din armată care îl acuză pe Emanuel Macron, de „trădare națională” și pentru că a semnat acordul de la Marakech privind migrația fără consultarea prin referendum a francezilor. Pe fundalul acestor fenomene care generează instabilitate și pericol, gata să degenereze în haos și război civil, se suprapun și nemulțumirilor tinerilor francezi amenințați de șomaj, sărăcie și marginalizare socială, ceea ce îi determină să se alăture protestelor „vestelor galbene”.

La 3 ianuarie 2019, Maxime Nicolle și Eric Drouet, reprezentanți cu influență la nivelul mișcării „vestelor galbene”, recomandau cetățenilor francezi și europeni vizionarea documentarului Netflix, „Winter on Fire”, despre revoluția din Ucraina, îndemnându-i să se inspire în viitoarele lor acțiuni de protest atât în Europa, dar și în lume. Cu acest prilej, Maxime Nicolle, anunța că tot mai mulți oameni se inspiră din această „iarnă de foc” pentru a angaja o „iarnă galbenă”, avertizându-l pe președintele Macron că: „Tot mai mulți oameni nu vor să mai fie pașnici, pentru că polițiștii le bat copiii, mamele, bunicii și bunicile, frații și surorile. Polițiștii au omorât oameni”.

Drept urmare, oamenii pregătesc o revoltă națională pentru că Marseilleza îi îndeamnă la „arme cetățeni, formați propriile batalioane înarmate”, oamenii sunt dispuși să moară pentru a avea o viață mai bună.

Problema migrației, care a aruncat în aer UE și SUA, intervine pe fundalul declinului majorității albe, care va aduce la putere partide extremiste de dreapta și de stânga, alături de cele populiste, iar decalajele demografice vor fi factorul major al schimbărilor prin violență în acest secol, prin incitarea la ură și discriminare rasială. Păcat că secolul XX și începutul secolului XXI sunt marcate de ură și segregare rasială, politicienii și conducătorii popoarelor au uitat sau ignoră îndemnul Sf. Maxim Mărturisitorul de a se renunța la ură, cea care ne îndepărtează de Divinitate și de a sădi în inimile oamenilor de pretutindeni sentimentul iubirii și respectului față de Dumnezeu: „Cel ce vede în inima sa vreo urmă de ură față de un om oarecare pentru o anumită greșeală, este total străin de dragostea lui Dumnezeu care nu suferă câtuși de puțin, ura față de om.”

Putem concluziona că mișcarea „vestelor galbene” din Franța tinde să se transforme într-o mișcare de protest care va beneficia de suportul larg al populației din Europa, ca un semnal dur adresat clasei politice și guvernanților din întreaga lume care protejează marile corporații în detrimentul cetățenilor proprii, aduși în pragul sărăciei și marginalizării sociale. Peste aceste probleme s-au suprapus și cele referitoare la îngrădirea sau indiferența față de drepturile și libertățile cetățenilor, care au devenit un „lux” costisitor chiar și pentru țările cu democrație consolidată și tradiție în funcționarea statului de drept.

Surprinde recenta rezoluție adoptată de Parlamentul European prin care se condiționează accesul la fonduri europene de modul în care funcționează statul de drept în cadrul UE, fără să se definească în ce constă statul de drept, cine evaluează și dă certificat de bună purtare și care sunt criteriile de evaluare. Se pare că această mișcare strategică are legătură cu modul de distribuire a fondurilor europene, în condițiile Brexitului care a diminuat contribuția la bugetul comunitar. Măsura este în afară tratatelor și regulamentelor care stau la baza funcționării UE și creează pârghii nucleului dur pentru a controla și subordona propriilor interese țările mai puțin dezvoltate din cadrul UE și forțarea lor să se alinieze deciziilor luate de Franța și Germania care preconizează crearea unei superputeri federale în jurul căreia să graviteze celelalte state europene. Mișcarea „vestelor galbene” s-a răspândit rapid sub diverse forme în toată Europa, dar și în Irak, Egipt, Iran, India, Africa de Sud, dar și în Africa, America Latină și Asia, având motivații din cele mai diverse.

În România, legăturile membrilor Rezist cu grupuri violente, cu grupuri paramilitare violente care s-au infiltrat în mișcarea „vestelor galbene”, au devenit extrem de strânse atât pentru mobilizarea la proteste în țară, dar și în rândul diasporei românești din zonele puternic populate de români. În ultimele săptămâni, acțiunile unor cunoscuți membri Rezist s-au radicalizat prin agresarea fizică sau verbală a unor demnitari, iar la 14 ianuarie 2019 acțiunile lor au culminat cu aruncarea cu vopsea roșie (simbolizând sângele, în care au înfipt cuțite) pe treptele Ministerului Justiției, fiind o amenințare directă la adresa ministrului, fără să se jeneze de polițiștii care asigurau paza instituției. Acest șir de agresiuni, injurii, intimidări la adresa unor demnitari și politicieni aflați la guvernare, ne readuce în atenție modul de operare a grupelor de asalt paramilitare din timpul fascismului și nazismului în Italia, Germania Spania, Ungaria, iar în țara noastră în timpul rebeliunii legionare.

Paradoxal că, organele de ordine și siguranța publică acționează cu timiditate față de acești indivizi violenți, le aplică amenzi pe care nu le achită niciodată, în condițiile în care cetățeanul obișnuit care este sancționat administrativ este urmărit de organele fiscale care le blochează conturile și îl execută silit.

Ca urmare, la nivelul societății românești mocnește o anumită stare de neîncredere în instituțiile chemate să-i asigure liniștea și să-i protejeze avutul de acțiunile de

(continuare în pag. 15)

(urmare din pagina 14)

jaf și tâlhărie care s-au extins la nivelul țării, în baza legii inițiate de guvernul tehnocrat (2016) de eliberare condiționată a miilor de infractori condamnați pentru violuri, tâlhării, lovituri cauzatoare de moarte. Tolerarea acestor stări de lucruri duce în mod inevitabil la instabilitate, disoluție a puterii statului și o fragilizare a democrației, care este și așa erodată de abuzurile de putere ale unor procurori și judecători care au acționat sub protecția prevederilor protocoalelor secrete încheiate între SRI, parchete, Înalta Curte de Casație și Justiție și tribunale. Recenta decizie a Curții Constituționale care statuează că aceste protocoale au fost ilegale și neconstituționale va genera o adevărată revoluție în sistemul judiciar, hotărârile luate de instanțele de judecată în baza acestor protocoale fiind declarate nule, existând astfel speranța că nedreptățile și erorile judiciare vor fi reparate, iar cei vinovați vor fi trași la răspundere. Referindu-se la situația de haos care a cuprins Franța și întrega Europă, „La Cronique Agora" publică recent un material în care făcea trimitere la evenimentele din 1968, sau la cele din timpul Revoluției Franceze de la 1789, când „țara a căzut în haos economic și social", iar măsurile luate de guvernul francez la presiunea străzii au eșuat, de aceea guvernul pregătește o ultimă tentativă, printr-o veritabilă armă de distrugere financiară masivă, a cărei victimă sunt cetățenii și economiile lor.

În cercurile oculte europene se discută în legătură cu o eventuală ieșire a Franței din zona euro cauzată de creșterea șomajului, deficitul bugetar crescut, creșterea datoriei publice, insecuritate, scăderea puterii de cumpărare. Toate acestea se vor face vizibile în lunile următoare, când declinul țării va fi evident și căderea sa se va accelera, iar poziția Franței în lume se va degrada.

Pentru a ieși din acest impas, președintele și guvernul francez încearcă să atragă investiții din China, India, Rusia interesate să cumpere acțiuni la companiile strategice, îndeosebi din domeniul cercetării spațiale, energiei nucleare, IT, infrastructuri critice, în paralel cu solicitarea de sprijin financiar Germaniei, vecin și aliat, care are la rândul său interes pentru realizarea unei alianțe nucleare și o integrare mai profundă a cooperării militare. Negocierile secrete lansate de președintele Macron au în vedere să propună cancelarului german, Angela Merkel (cât mai este în funcție), stabilirea unei alianțe nucleare sub forma „descurajării lărgite, concentrată", care în situația unei crize „gravisime" ce ar putea conduce la declanșarea unui foc nuclear, președintele francez să se consulte mai întâi cu cancelarul german, înainte de a lansa o bombă termonucleară. Este o garanție de bunăvoință care a fost făcută și cancelarului Helmut Khol de către președintele Mitterand la începutul anului 1990.

Dar, să nu uităm că în 2004 Germania a declanșat primele elemente ale crizei economico-financiare ce urma să zguduie Europa, când statul german a fost amendat cu 3 miliarde euro pentru că a subvenționat și garantat, sub pretextul depășirii deficitului bugetar, credite cu dobânzi mici, ceea ce contravenea regulilor europene. Despre creditele neperformante ale Deutche Bank am mai scris, ele atingând în 2014 cifre record, de ordinul zecilor de mii de miliarde de euro. Pentru a mai stinge din scandalul provocat, guvernul german a impus populației un regim dur de austeritate și a direcționat atenția Europei spre Grecia care practică dublă contabilitate ascunzând datoriile publice și practicând o colectare a taxelor și impozitelor de la populație sub nivelul mediu al zonei euro. Drept urmare, Germania, care prin intermediul băncilor sale a acordat credite neperformante în Grecia, pentru salvarea propriilor bănci, a impus Greciei un plan de austeritate menit să recupereze aceste datorii, de aceea creditele acordate de UE pentru salvarea Greciei de la incapacitate de plată s-au reîntors în Germania. Este posibil ca în următoarele luni băncile germane să le înghită pe cele din zona euro, cât și pe cele din zona Europei de Est, după modelul aplicat Greciei. Cele vizate în prima etapă sunt cele din Italia, Germania lansând o amplă campanie mediatică și nu numai pentru discreditarea guvernului italian pentru depășirea deficitului bugetar. Pentru prima dată în istoria UE, bugetul Italiei a fost respins, iar comisarul european pentru finanțe, Ottiger, a amenințat guvernul italian că va fi supus unui plan de austeritate, urmând ca accesul la viitoarele fonduri europene să fie condiționat de respectarea acestor condiționări, reamintind italienilor că piețele financiare îi vor „învăța cum să voteze". În paralel, ziarul „Der Spiegel" l-a calificat pe ministrul italian de interne, care se opune ferm planului german de redistribuire a emigranților, drept „un clown malefic". Presiunile exercitate de Germania asupra Italiei ar putea declanșa în interiorul zonei euro noi convulsii și tensiuni, care se adăugă la cele existente deja și care se vor extinde și în zona Europei de Est după decizia luată în Parlamentul European de a condiționa în viitor accesarea de fonduri în funcție de respectarea statului de drept.

Pe un alt plan, guvernul italian se află în conflict deschis și cu Vaticanul, declanșat de decretul promovat de Matteo Salvini împotriva migrației, ceea ce a determinat ca Suveranul Pontif să lanseze un apel la poporul italian pentru a „deschide porțile pentru primire migranților salvați din Mediterana", apel care a fost respins de Salvini, care a ținut să precizeze că „nu am să cer iertare pentru nimic. Papa pentru mine este Paul II".

Ca să avem o imagine mai completă a situației grave prin care trece Europa și declinul său în plan spiritual, este bine să reamintim aici și campania declanșată de ministrul italian al familiei, un apropiat al lui Salvini, Lorenzo Fontana, împotriva Papei Francisc I. Lorenzo Fontana este cunoscut ca un opozant al căsătoriilor homosexuale și avortului, fiind un susținător al „Dignitas Humanae", un tink tank tradiționalist situat la 50 km de Roma și care se va transforma în Academia Mondială pentru Apărarea Occidentului Creștin.

Coincidență sau nu, președintele de onoare al „Dignitas Humanae" este cardinalul Raymond Burke, ultraconservator american, cunoscut că duce o luptă deschisă împotriva Papei Francisc I, iar viitoarea Academie se află sub controlul și finanțarea lui Steve Banon, fostul strateg al președintelui Trump care a organizat în Europa o rețea bine structurată de unificare a partidelor și organizațiilor de extremă dreaptă, cu misiunea de a câștiga cât mai multe locuri de europarlamentar la alegerile din acest an. Despre strategia și acțiunile lui Steve Banon în Europa împotriva Bisericii Catolice am scris în detaliu în numărul din luna decembrie al revistei „Sud".

Dar lucrurile nu se opresc aici. Recent, cu ocazia prezentării de către premierul român Viorica Dancilă a priorităților aflate pe agenda președinției rotative a României, președintele ALDE, alături de unii europarlamentari liberali din România au criticat guvernul pentru nerespectarea statului de drept. Mai mult, președintele ALDE, Guy Vehofstadt, a lansat amenințări la adresa guvernului român că va propune activarea art. 7 al tratatului de aderare la UE, prin care se va retrage dreptul de vot și blocarea accesului la fondurile europene ca în cazul Poloniei și Ungariei. Interesant că, în paralel, președintele ALDE i-a cerut președintelui ALDE-România, Călin Popescu-Tăriceanu, să rupă alianța cu PSD în caz contrar va fi exclus din ALDE și va rămâne fără niciun sprijin european. De altfel, poziția lui Guy Verhfstadt se înscrie în campania partidelor de dreapta din Europa, de denigrare și diabolizare a liderului PSD, Liviu Dragnea și a conducerii acestui partid ca fiind exponenți ai corupției politice la nivel înalt și promotori ai atacurilor la adresa libertății justiției și a presei libere. Prin această manevră se urmărește ruperea PSD și izolarea sa în sânul familiei socialiste europene și ieșirea de la guvernare.

Mă opresc aici cu descrierea cadrului politic, economic și social în care guvernul român va trebui să gestioneze dosarele extrem de spinoase ale UE pe timpul exercitării mandatului la președinția UE. Dar, să vedem ce se întâmplă peste ocean, unde președintele Donald Trump, continuă să surprindă prin măsurile luate în plan intern și extern atât electoratul american, dar și partenerii externi.

Anul 2019 se anunță pentru președintele american a fi complicat, deja debutând cu propunerea avansată de congresmenii democrați (aleși la jumătate de mandat) care au solicitat demararea procedurilor de destituire, dar și de nemulțumirile a peste 800.000 funcționari federali care nu și-au primit salariile întrucât bugetul pe anul în curs nu a fost aprobat, președintele condiționând aceasta de respingerea propunerii sale de a se include în buget, construirea unui gard din oțel (de nouă metri înălțime) de-a lungul frontierei cu Mexic. Nemulțumiri sunt și la nivelul administrațiilor federale și armatei care și-au redus activitatea din cauza blocării adoptării bugetului, situație pe care președintele tinde să o prelungească în mod periculos cu consecințe grave în planul funcționarii statului. Anunțul din 19 decembrie 2018, făcut de președintele Trump, de retragere a trupelor americane din Siria, Irak și Afganistan, a stârnit revolta strategilor militari care apreciază că un asemenea demers favorizează și consolidează poziția Rusiei în Orientul Mijlociu, permite Iranului și Turciei să se implice mai puternic în conflict, ceea ce vulnerabilizează Israelul.

Drept urmare, șeful Pentagonului și-a prezentat demisia, iar ministrul de interne a fost demis în contextul continuării investigațiilor procurorului Muller privind implicarea serviciilor secrete rusești în campania prezidențială din 2016. Dar relațiile SUA-UE, îndeosebi cu Franța și Germania, sunt departe de a se îmbunătăți, din contră s-au degradat și ca urmare a izbucnirii protestelor mișcării „vestelor galbene", în spatele cărora există suspiciuni că ar fi fost inițiate de CIA, care acționează sub acoperirea organizațiilor de extremă dreaptă înființate de Steve Banon în Belgia, Franța, Germania, Polonia, Ungaria.

De altfel, la ședința de guvern din 3 ianuarie 2019, președintele Trump a ținut să motiveze de ce nu este popular în Europa: „Dacă eram popular, asta ar fi însemnat că nu mi-am făcut datoria față de țara mea. Nu-mi pasă de Europa. Europa trebuie să plătească mai mult la NATO, iar Germania trebuie să crească bugetul militar de la 1,2% din PIB în prezent, la 4% până în 2024". Față de mișcarea „vestelor galbene", președintele american a declarat la 25 noiembrie 2018, după primele manifestații care au vandalizat Champs Elysées: „mari violențe care nu au luat în calcul răul tratament aplicat de UE comerțului cu SUA și nici problema contribuției europenilor la marea protecție militară realizată Europei de către SUA". Se pare că președintele Trump nu uită și nu iartă confruntările avute cu președintele Macron la NATO, G-7 și ONU și nici „încăpățânarea" președintelui francez de a crea propria Politică de Securitate și Apărare a Europei, care va diminua rolul NATO în asigurarea umbrelei de securitate în Europa.

Așa cum am mai amintit și în alte materiale publicate, crezul președintelui Trump, transformat în strategie de securitate națională, este că „războaiele se câștigă prin negocieri", strategie neînțeleasă și considerată neproductivă de însiși membrii partidului republican. De aceea, în mediile esoterice americane se apreciază că „America se află, ca întreaga lume, la o cruce a destinului când trebuie să aleagă: izolaționism, multilateralism sau unilateralism. Balanța înclină spre unilateralism și se datorează neîncrederii președintelui pentru tot ce este convențional, de la negocieri la consens."

De altfel, în cartea sa „The art of deal" (2015), expune cheile succesului în negocieri: destabilizare totală a adversarului, extravaganța propunerilor pentru a-și mări șansele de a câștiga în interesul său.

Realitatea indică pentru președinte ca va traversa un an cu multe provocări, inclusiv de a face față atacurilor democraților din Congres, care au inventariat deja măsurile unilaterale luate de președinte, ce se vor transforma în motive pentru destituirea să. Se au un vedere următoarele:

– Retragerea din tratatul de comerț cu UE și China;
– Retragerea din acordul de la Paris privind climatul;
– Retragerea din UNESCO;
– Retragerea din acordul nuclear cu Iranul;
– Retragerea și nesusținerea comunicatului final G7 (Canada);
– Punerea sub semnul întrebării a rolului NATO prin neactivarea prevederilor art. 5 al Cartei NATO în cazul unei agresiuni militare asupra unui membru al Alianței;
– Impunerea de tarife vamale suplimentare mărfurilor și serviciilor din China, UE, Iran, Turcia;
– Promovarea unei diplomații „tranzacționale" cu Corea de Nord, China, Turcia, Rusia;
– Retragerea ajutorului de 200 milioane de dolari acordat palestinienilor și exercitarea de presiuni ca aceștia să accepte condițiile impuse de Israel;
– Blocarea bugetului pentru 2019.

Putem fi optimiști că în 2019 Europa va reuși să depășească cu calm și înțelepciune această etapă marcată de ură, violență și izolare ?

Este subiectul pe care îl propun să-l urmăriți în viitorul număr al revistei *Sud*.

Dar dumnezeiesc făcut culturii şi artei româneşti

Florin COLONAȘ

Cinstind legătura seculară dintre cultura românească și cea franceză, începând cu 28 noiembrie 2018 s-a declanșat la Paris „une saison roumaine", veritabil anotimp cultural în care au loc la Centrul Pompidou, adevărată uzină vie a artei moderne și contemporane mondiale, un întreg șirag de evenimente dedicate culturii și artei contemporane românești.

Există, indubitabil, o indestructibilă legătură între arta noastră și cea franceză, realizată prin puntea magistrală pe care o reprezintă Brâncuși, al cărui atelier, situat în proximitatea marelui epicentru artistic, realizat după planurile aceluiași ilustru arhitect, Renzo Piano, veghează continuu flacăra frăției culturale. În cadrul prestigioasei instituții de la Pompidou, de-a lungul ultimului deceniu au fost prezenți Brauner, Iancu, Tzara, Bauh, Lotar, Hérold, până la mai noii Ion Grigorescu, Greta Brătescu, Mircea Cantor, Adrian Ghenie.

Toate aceste nume de artiști, alese cu grijă, având un numitor comun în cadrul creației artistice, sinergismul, întruchipând caracteristica dinamismului creației, a reprezentat un factor determinant în înscrierea lor pe orbita curentului plasticii contemporane europene.

Lăsând la o parte festivismul deschiderii, la care au participat Președinții Franței și României, un minunat prilej de etalare a toaletelor feminine, de strângeri de mână protocolare și schimburi de cărți de vizită, momentul în sine reprezintă un mare noroc pentru arta românească. Propaganda care se face prin acest eveniment artei românești este, după părerea mea, de o dimensiune fără precedent, iar francezii fac pentru noi ceea ce noi înșine ar trebui să întreprindem.

Fiecare dintre cele șase secțiuni expoziționale ale „Anotimpului" reprezintă o individualitate bine delimitată, toate, însă, alcătuind un ansamblu închegat din care se desprinde cât se poate de evident soliditatea și unitatea în diversitate a culturii plastice românești moderne și contemporane. Să purcedem la un tur de orizont, dar în același timp de forță, încercând să punctăm relevantele note ale fiecărui capitol care ni s-a propus.

Expoziția Mihai Olos

Voi începe cu expoziția sătmăreanului Mihai Olos, pe care aș intitula-o „Îmbrățișându-l pe Brâncuși", organizată de jur-împrejurul celor patru săli din atelierul Maestrului de la Hobița, activ pe malurile Senei încă din 1904. Titlul mi se pare potrivit și prin aceea că artistul maramureșan, născut la Ariniș, a dovedit încă din tinerețea sa biologică și artistică o mare dragoste pentru cel ce a influențat întreaga artă sculpturală a lumii.

Olos avea 27 de ani în 1967, când s-a organizat „Colocviul International Brâncuși", când la „Catedrala" expozițiilor de artă din Capitală, sala Dalles (Ah, Sala Dalles ! Năpăstuita, astăzi, sală Dalles !), au poposit corifeii criticii de artă ai lumii: Carola Giedeon-Welcker, Sidney Geist, Giulio Carlo Argan, alături de ei fiind Dan Hăulică, Petru Comarnescu, Barbu Brezianu, Eugen Schileru și multe alte mari figuri culturale de la noi și de peste hotare. Acest fraged talent s-a remarcat în discuțiile cu oaspeții, pentru opiniile curajoase și pline de maturitate.

În 1976, cu prilejul centenarului Brâncuși, Olos scoate la Satu Mare foaia „Măiastra", unde subliniază bogăția creației brâncușiene, totul fiind cuprins în articolul „Între Maramureș și Brâncuși". Sub frontispiciul „Când acea pasăre cânta, lumea râdea cu bucurie", găsim o coloană dedicată înflăcăratului conferențiar despre opera lui Brâncuși (dar și a lui Țuculescu sau a avngardiștilor) într-o perioadă în care ideologia culturală îi era potrivnică criticului Comarnescu.

Trebuie semnalat faptul că în ianuarie 1968, Olas deschidea la București, în sala „Simeza" de pe Magheru (sală de mare prestigiu, care a avut și ea o sincopă, rămânând ferecată timp de mai bine de doi ani), apoi în continuare la Baia Mare, o altă expoziție, manifestări care au demonstrat vigoarea artistică a tânărului preocupat de multiplele variante ale expresiei plastice, care de-a lungul unei cariere prodigioase se va dovedi un prestigios pictor, sculptor, desenator de mare forță creativă, constructor, arhitect înzestrat cu viziune, cercetător de mare profunzime.

Plecând de la elementul maramureșan tradițional al „fusului cu zdrangăne", ajunge la ambițiosul său proiect al „Olospolisului", al cărui moment creativ îl aflăm și în guașa de mari dimensiuni „Orașul universal", viziune ce ne amintește de imaginile picturale aeriene ale lui Maxy din pânza sa din 1923 de la Berlin, ca și lucrările futuriștilor italieni. Aflăm însă și transcrierea tridimensională în acele mici machete confecționate din lemn, hârtie, plexiglas, sticlă, polistiren, într-o minunată articulație modulară care se pliază într-o infinitate de poziții, reprezentând prin „Modulul nod", unitatea esențială a proiectului Olospolisului, temă care l-a preocupat și urmărit asemenea unui fir roșu în întreaga carieră artistică.

Pentru ideile sale, realizate în bună măsură, a fost apreciat de Joseph Beyus, în 1977, de către studenții profesoratului de la Giessen (Germania), ca și la marea expoziție de la Niemengen (Olanda).

Marea odă a sculptorului, viziunea sa se remarcă prin monumentalitate și în piesa „Podul", măiestrit lucrată în lemn, ca și în piesa de debut a expoziției, o bucată masivă din lemn despicată longitudinal, care se constituie într-o paralelă la oul, din bronz, al lui Brâncuși, aflat în vecinătatea imediată, sugerând atât una, cât și cealaltă piesă, embrionul vieții și, dacă vreți, al creativității umane și artistice.

Tot în deschiderea expoziției este plasată și lucrarea „Rostul lumii", o pânză realizată în culori acrilice, care semnifică intensa trăire a artistului străbătută de incertitudini, preocupat de intersecția dintre realizarea artistică și frământarea filosofică, germene al creației artistice.

Părăsesc încântat expoziția lui Olos, pe care l-am prețuit ca om de artă încă de acum o jumătate de veac.

O scurtă reflecție la colecția Muzeului Național de Artă Modernă

În minutele în care parcurg distanța până la etajele patru și

Afișul „Anotimpului românesc" de la Paris

cinci ale grandioasei clădiri a Centrului Cultural Pompidou, mă gândesc la importanța sextetului artistic românesc desfășurat în cadrul Muzeului Național de Artă Modernă, care în momentul de față este structurat pentru a oferi o panoramare cât se poate de complexă a istoriei artei secolelor XX și XXI. Este o desfășurare completă a unui larg evantai artistic, care cuprinde fotografie, sculptură, pictură, arhitectură, cinema, film, video, ca și domenii conexe ale acestei arte vizuale. De asemenea, se pot distinge două aspecte: colecția modernă, consacrată momentelor fondatorilor artei moderne dintre 1905 și 1965, iar pe de altă parte colecția de artă contemporană, desfășurată pe baza creațiilor din ultimii cincizeci de ani, acoperind un vast orizont, începând cu clasica pictură, continuând cu noile tehnologii, uneori utilizând „materiale ieftine" sau chiar recuperate, toate acestea conducând la reflecții asupra vieții individului, din ce în ce mai înfierbântată și imprevizibilă, mai amestecată și pe zi ce trece mai mondializată.

Are loc o desfășurare gigantică, începând cu neo-primitivismul Nataliei Goncearova, la Matisse, Cubism, Dada, De Stijl, Suprarealism, Brâncuși, Bauhaus, Pop Art și mai aproape de noi la Body Art, Minimalism, Arte Povera, Anti-formă, pentru doar a schița la modul succint câteva dintre curentele artistice succedate în timp.

Deși suprafețele expoziționale oferite de cele două etape sunt extrem de generoase, este extrem de dificil de a obține aici un mic spațiu sau o suprafață de sub un metru. Ca o subliniere a contextului în care se desfășoară „Anotimpul românesc", trebuie amintită expoziția de la etajul superior (6), unde se desfășoară o o grandioasă temporară dedicată cubismului, ceea ce mărește considerabil numărul turiștilor de pe toate meridianele care vizitează mereu instituția muzeală și culturală.

Înainte de a începe „parcursul"românesc, aș vrea să subliniez că la acelasi nivel, Muzeul Avangardei Poloneze „Sztuki" din Lodz a avut inițiativa deschiderii unei expoziții dedicată conationalilor Katarzyna Kobro și Wladislav Strzeminski, care au colaborat strâns cu pionieri ai modernismului: Vladimir Tatlin, El Lissitzky, Anton Pevsner sau Kazimir Malevici.

„Bastoanele" lui Andrei Cădere și creativitatea muzeografilor parizieni

Un prim contact este cel prilejuit de Andrei Cădere (născut la Varșovia în 1930, plecat din România în 1967), stabilit în Franța, unde va fi influențat de Op-Art. Îl va frecventa pe Isidore-Issou (născut în România, „sărit" de *Dicționarul General al Literaturii Române* - D.G.L.R., 2005) și, bineînțeles, pe ceilalți lettriști. Îmi aduc aminte despre o expoziție organizată de către Muzeul de Artă Contemporană din Palatul Parlamentului în urmă cu câțiva ani, dedicată lettrismului. Iata un nou element despre care ar trebui să vorbim mai mult, el reprezentând o prioritate culturală generată de un spirit născut pe pământ românesc. De fapt, aș vrea să vă spun că nici despre Cădere nu se prea știe la noi, chiar și de către critici. Tot la M.N.A.C., pe timpul lui Oroveanu a fost organizată o „Expoziție Cădere", iar în timpul din urmă, în toamna 2018 am întâlnit o lucrare la Muzeul de Artă Recentă, după ce cu un mic interval de timp mai înainte admirasem la Muzeul lui Pavel Șușară câteva excelente lucrări din tinerețe, ca și două portrete ale tânărului artist datorate lui Radu Costinescu.

Adevărul este că suntem prea bogați și totodată prea timizi când este vorba despre cultivarea valorilor neamului și prea așteptăm să se ocupe alții de acest lucru...

Stabilit la Paris, Cădere participă la „Salonul din mai" (1969) cu un tablou alcătuit cu semi-baghete colorate, punct al creației care va genera ulterior tematica operei vieții sale.

În 1972 va apărea „Bara rotundă din lemn". Cădere dezvoltă subiectul, precizând că nu este vorba despre o sculptură, ci mai degrabă despre o pictură, care, față de tradițional nu prezintă nici față, nici revers, oferind, în acelasi timp, o multitudine de posibilități și, în acelasi timp, de înțelesuri și utilități. Culoarea este întrebuințată pentru a le diferenția. Secvențele de culoare ale fiecăruia dintre componentele unei asemenea bare sunt organizate după rigorile matematicii, în așa fel încât fiecare bară va deveni unică grație introducerii unei erori în permutarea segmentelor colorate. Un alt element individual este acela că orice tip de prindere folosit în panotare este la îndemână, putând fi expusă fiecare bară fie orizontal, oblic, vertical. De fapt, acest element este exploatat la maximum de către muzeografii care au făcut un lucru incredibil. Bastoanele acestea sunt distribuite de-a lungul celor două paliere ale muzeului, așezate în fel și chip. Urmărindu-le, faci o călătorie în lumea artei moderne și contemporane. Sunt nu mai puțin de 57 de asemenea lucrări pe care le-am urmărit cu atenție și pe care am avut bucuria să le descopăr în preajma unor opere semnate de titani ai artelor vizuale.

Nu este vorba despre o călătorie asemenea celei cu „Bastonul prin București" a maestrului Arghezi, ci de o expediție în căutarea toiagului fermecat, companion aici al marilor artiști ai lumii. Nu mă voi sfii să vă dezvălui și dumneavoastră ceea ce am descoperit, mirându-mă și bucurându-mă până unde au mers organizatorii „Anotimpului românesc".

Concepute cu o lungime variabilă, de la câțiva zeci de centimetri, uneori ajungând până spre doi metri, vergelele acestea compuse dintr-un număr variabil de rondele din lemn de diferite grosimi, fiecare colorat, unitare in cadrul unei bare bine proporționate în relația cu lungimea, marea majoritate având forma rotundă, în unele cazuri fiind dreptunghiulare cu margini rotunjite.

Catalogul complet al „prezențelor" Cădere este prea lung pentru economia articolului, așa că vom spicui: un baston gros se află lângă Frank Stella, în vitrina cu Giacometti. Tot un baston de mici dimensiuni este plasat deasupra lui Mondrian, în vitrină cu Kandinski, sprijinind cele trei grații ale lui Man Ray, un alt baston, în timp ce la artă conceptuală îl aflăm lângă Lucio Fontana, etalat deasupra unei lucrări a Sofiei Delaunay, instalat într-un fotoliu Bauhaus, sală în care găsim trei lucrări ale lui Henri Nouveau (născut la Brașov, în 1901), atât de puțin cunoscut, deși este un mare artist: pictor, sculptor, compozitor, estet și filosof al culturii. Mulți oameni din critica noastră nu au auzit încă de el...

(continuare în pag. 17)

(urmare din pagina 16)

De la Brauner, trecând pe la Herold, Iancu, Lotar, Brassaï și alți maeștri, via Brâncuși

Asemenea toiagului fermecat din poveste, bastonul lui Cădere ne conduce prin zecile de săli. Ce descoperim ? În sala 27 o serie Victor Brauner, în care este prezent autoportretul de mici dimensiuni fără un glob ocular. Rezultat al cunoștințelor sale ezoterice, și-a prevăzut acest eveniment din viața sa.

Ne întâlnim cu lucrările lui Jacques Herold și imediat cu măști executate de Marcel Iancu, emblematice pentru creația de la Zürich când s-a aflat în fruntea mișcării Dada.

În periplul expozițional întâlnim arta fotografică a lui Eli Lotar (feciorul parizian al lui Arghezi), a cărui impozantă operă s-a bucurat de o mare expoziție retrospectivă la Jeu de Paume, în 1987. Tot în categoria marilor artiști ai imaginii, regăsim în diferite vitrine lucrările de maestru ale lui Brassaï, un familiarizat cu prestigiosul muzeu, dar și pe Aurel Bauh, care de câțiva ani a devenit un obișnuit al galeriei și care, cu celebrele lui bidoane de lapte, ori cu sculele omului de serviciu, surprinde în imagini secvențe ale cotidianului în cea mai bună formă umană.

Ce să mai vorbim despre starostele artei românești, de mult celebrul Brâncuși, care domină largul culoar pe care se înșiruie sălile, cu celebra lui focă, meșterită în marmură gri, ca sa nu mai vorbim despre o variantă a coloanei fără sfârșit (de mici dimesiuni) turnată în bronz și o piesă cioplită în lemn. În afară de cele amintite, maestrul de la Hobița mai este prezent cu desene și câteva fotografii care ilustrează complexitatea de preocupări ale magicianului care a deschis un larg orizont sculpturii moderne.

Tot în parcursul nostru l-am întâlnit, spre marea noastră bucurie, pe Massimo Campigli, care, deși nu este român, a iubit țara noastră, iar în calitatea de soț al Magdalenei Rădulescu a efectuat nenumărate călătorii prin țară, în care s-a documentat asupra vieții oamenilor din mediul rural. În multe din pânzele sale apar chipuri de țărănci din zona Argeșului, transpuse într-o manieră influențată de pictura practicată în anticul Pompei.

Încă un artist născut pe pământ românesc, de data aceasta pe malul Dunării, gălățeanul Daniel Spoerri, abordând genul „ars poveri" este prezent pe simeză.

Sala dedicată relației Matisse-Pallady

Există o sală dedicată relației Matisse-Pallady. Relația celor doi, întreruptă de cel de-al Doilea Război Mondial, ca și de instaurarea în România a regimului comunist, a făcut ca prietenia să continue printr-o corespondență care era plină de expresii grafice, plină de farmec. O serie de autoportrete ale lui Matisse sau ale lui Pallady, ca și portrete executate de unul celuilalt, augmentate prin însemnări însoțitoare, pun în lumină calda relație a celor doi corifei ai penelului. Prin intermediul lui Pallady, Matisse descoperă ia românească pe care o îndrăgește, tratând-o cu toată atenția profesională pentru a o transcrie în celebra sa lucrare, în care un personaj feminin apare în bluza tradițională românească.

Acum cinci ani, tot la Pompidou, etajul șase a găzduit o mare retrospectivă Matisse. Drept afiș și copertă de catalog a fost aleasă ca efigie bluza românească. Afișul gigant, pus pe fațada Centrului, a fost cea mai fantastică reclamă pentru arta românească. Deși pe perioada desfășurării expoziției, veritabilă pledoarie pentru România, la Paris s-au deplasat zeci de reporteri și cameramani trimiși de televiziuni și presa românească pentru alegerile prezidențiale din țara cocoșului galic, niciun organ important din mass-media nu a prezentat imagini cu acel simbol care ne servea țara.

Continuând călătoria noastră expozițională, întâlnim un tablou realizat în tehnica fotografierii solarizate, semnat de Corneliu Brudașcu, iar foarte aproape de clujan descoperim o operă de mari dimensiuni semnată de timișoreanca Suzana Fântânaru, care în anul trecut, organizând o expoziție personală la Muzeul de Istorie din Târgu Jiu, a expus o serie de suluri monobloc din carton, colorate, influență clară a lui Cădere.

Tinerii reprezentanți ai școlii clujene: Mureșan, Savu, Ghenie

Un spatiu surprinzător de mare li s-a acordat clujenilor Ciprian Mureșan (n. 1977) și Șerban Savu (n. 1978), pe care o „profundă complicitate îi unește", colegi de atelier, cu toate că încărcătura istoriei se distinge la Mureșan, în timp ce lucrările lui Savu se diferențiază structural prin cultivarea aluziilor domoale. La Mureșan, o undă a creației sale se transmite a fi influențat de Cădere. Savu suspendă cu lucrările sale timpul în cadrul unui dialog interior între personaje ale zilelor noastre și lucrări renascentiste, reliefând dialogul dintre starea societății și rolul jucat de către artistul din cetate.

Coetaneu și licențiat al aceleiași prestigioase școli clujene, Adrian Ghenie, foarte popularizat pentru cifrele rezultate din vânzarea lucrărilor sale, în licitații, ceea ce poate crea o umbră de mercantilism care planează asupra operei, prezintă două lucrări ilustrative pentru autor.

Prima este o compoziție de mari dimensiuni, având acea notă a tematicii picturale pe care o preferă, reprezentarea personajelor marcante din viața publică și a intelectualilor de marcă ai omenirii. Celei de-a doua lucrări i s-a acordat un enorm spațiu. Este vorba despre o instalație cu adevărat monumentală, având drept temă un personaj favorit în arta sa, Charles Darwin. Compoziția este executată în urmă cu cinci ani. Artistul pleacă de la un tablou din 1632, operă a lui Rembrandt, intitulat „Meditația filosofului". Fascinat de simbolistică și de ideile gândirii europene de-a lungul veacurilor, plasând „textura istorică" în amalgamul vremurilor, creând o măsură proprie a meditației, în acest caz fabula având morala atașatului detinut de intelectual în societatea actuală, sugerată prin poziționarea unui banal scaun gol, din plastic, pe locul filosofului care se află în fața unui ecran de monitor învechit...

Gherasim Luca sau *Finis coronat opus*

Andrei Cădere

Ajuns la ultimul dintre bastoanele lui Cădere, întâlnim și o lucrare mare în ulei, care, conform zicalei „Finis coronat opus", încheie acest copleșitor tur ce în cazul meu s-a întins pe parcursul a șapte ceasuri încheiate.

Nu pot însă încheia fără să comentez spațiul dedicat lui Gherasim Luca, aflat vizavi de prima lucrare a lui Cădere, punctul de plecare al itinerariului. Gherasim Luca (1919-1994) este socotit de mulți drept cel mai important scriitor de poezie din Franța din ultimele decenii. Spiritul inventiv al apatridului poet, plecat din România, vestit prin exercițiul transgresiunii limbajului poetic, combinat cu o profundă transformare a scrisului în acea „antofonie" care disecă limbajul printr-o mai bună demultiplicare a sensului, este prezentat în sala „Focus", potrivit nume pentru spiritul său ardent.

În 1938, la Paris, alături de Victor Brauner și Gellu Naum va fi un participant activ la „cadavrele esquisses". În 1940, la București, alături de Paul Păun, Virgil Teodorescu, Gellu Naum și Dolfi Trost va participa la constituirea grupului suprarealist. În timpul războiului, gândirea sa poetică se definește drept „non oedipiană", ceea ce va conduce la o aprofundare și neîncetată schimbare dinamică, în care dorința sa crește și se împrăștie volatil.

Rodul acestor frământări va fi o „morfologie a metamorfozei".

În afara spațiului „Focus", în 12 decembrie s-a organizat într-o sală de la subsol o seară poetică desfășurată sub titlul „Apocaliptiquement fort", unde s-a recitat din opera sa, s-au proiectat secvențe din filmul lui Raoul Sangla (1988), în care apare poetul recitindu-și versurile „apocaliptic".

Expoziția bogată în exponate, cărți, reviste de avangardă românești și franceze, cunoscutele colaje aplicate pe vederi alcătuite de Luca, fotografii document, beneficiază și de secvențe de film în care poetul recită cu pasiunea sa ardentă din propria creație.

Despre personalitatea culturală și poetică a lui Luca se pot scrie pagini întregi, iar prezentarea lui a stârnit un enorm interes din partea valurilor de vizitatori care fotografiau și filmau exponatele.

Un dar inestimabil făcut culturii române. Vom ști să profităm ?

„Anotimpul românesc" este, așa cum m-am exprimat în titlul materialului pe care revista *Sud* îl prezintă în paginile sale, ceva cu totul excepțional și aduce un necuantificabil număr de admiratori culturii române. Nu vă puteți imagina câți vizitatori au fost extrem de interesați de cele expuse, zăbovind minute în șir în fața lucrărilor, citind explicațiile, fotografiind, uneori întorcându-se pentru a privi din nou obiectul respectiv, arătându-se încântați de ceea ce li se oferise.

Mulți dintre turiștii sud-est asiatici poate nu știau despre România mai nimic. După un asemenea tur de orizont, acest subiect va fi unul pe care-l vor adânci, cu siguranță.

Aș vrea să spun că numărul tinerilor vizitatori care manifestau un interes vădit pentru exponatele românești a fost de-a dreptul impresionant. Nu vă puteți imagina cu câtă atenție priveau, notau, fotografiau sau comentau cele văzute.

Într-o perioada agitată pentru parizieni și pentru cei aflați în treacăt prin marele oraș, cu manifestații și lupte de stradă cauzate de „vestele galbene" care au generat închiderea stațiilor de metrou, a numeroase bulevarde, dar și a muzeelor, „Anotimpul românesc" a reprezentat o rază de soare pe harta spirituală a Orașului Luminilor.

Când mă gândesc că acest eveniment grandios nu s-a regăsit în materialele de știri sau culturale ale posturilor de radio și televiziune, ca și în presa scrisă, cu mici excepții, furnizându-se date firave, care nu puteau reda însemnătatea momentului, întristează pe iubitorii de artă.

Chiar nu știm să câștigăm de pe urma unui lucru făcut de alții ? Pierdem pe propria mână ?

În proiect este anunțat ca o parte dintre exponate să fie prezentate și la București. Să vedem dacă se va realiza acest deziderat întocmit pe hârtie.

Să vedem dacă forurile competente vor dovedi capacitatea de a organiza o asemenea manifestare de anvergură și dacă Ministerul Culturii, de această dată, va fi mai breaz...

Expoziție Mihai Olos în Atelierul lui Brâncuși de la Paris

Ştefan Crudu şi „Mersul târgului”

Luminița Cornea

La *Târgul de Carte Gaudeamus*, ediția 2018, am participat cu bucurie la o lansare de carte deosebită: *Mersul târgului* de Ștefan Crudu, cu un *Cuvânt înainte* de Nicolae Dan Fruntelată, București, Editura Rawex Coms, 2018.

De ce o carte deosebită ? În primul rând pentru că reprezintă așa-numita literatură de frontieră, aflându-se la „frontiera” dintre literatură și, în cazul acesta, economie. Autorul Ștefan Crudu, fost o viață inginer petrolist, este un mare iubitor de literatură, de cultură, în general, își pune sufletul în realizarea și editarea revistei *Sud*, împreună cu cei câțiva oameni de cultură din Bolintin, colectivul de redacție. Dar câte nu face Ștefan Crudu în Bolintin ! Ce evenimente culturale extraordinare ! Precum un spiriduș, toată ziua își găsește de lucru. De cele mai multe ori, în favoarea comunității, în favoarea culturii din zonă.

Ștefan Crudu va rămâne în istoria meleagurilor natale ca un valoros cronicar al târgului din Bolintin. Încă de copil, cu bucurie și dragoste mergea la târg cu bunicul său, preocupat atunci, poate, doar de vânzoleala mulțimii și de dorința de a i se cumpăra ceva. După ani, omul matur caută târgul din cu totul alte motive. Începe să-l intereseze târgul în sine, participanții și produsele, prețurile, în general, atmosfera. Ca un adevărat reporter, învață să ia pulsul la tot ceea ce se întâmplă, duminică de duminică, pe terenul de la marginea localității, cunoscut ca spațiu pentru târg. Cu un puternic spirit critic, analizează, observă, compară, disecă, întreabă, comentează.

Reporter cu adevărat Ștefan Crudu a început să fie atunci când s-a apucat să scrie despre toate cele văzute și auzite în târg. Așa s-a născut rubrica *Mersul târgului* tipărită în *Sud*, revista care apare la Bolintin prin faptele de laudă ale unor oameni dăruiți de Dumnezeu cu mult suflet, cu pasiune, cu dragoste pentru cultură și pentru locurile natale. Revista *Sud* apare în provincie, dar este apreciată și cunoscută deja în toată țara și nu numai.

Ca orice scriitor, Ștefan Crudu consideră că are suficient material publicat număr de număr în revistă și tipărește volumul cu același titlu ca cel al rubricii, *Mersul târgului*. Toate materialele publicate timp de șapte ani, între 2012-2018, au alcătuit o valoroasă carte cu care se poate mândri, pe drept, nu doar autorul, ci și consătenii din Bolintin, precum și alți doritori de o lectură interesantă.

Volumul este o cronică a târgului ce a contribuit de-a lungul anilor la dezvoltarea localității, oferind un anume prestigiu Țării Bolintinului. A fost înființat cu mult timp în urmă, la 16 octombrie 1875, de primarul de atunci, Ștefan Bolintineanu, din stirpea vechilor boieri cărturari cu același nume. Vechimea considerabilă îl așază alături de alte târguri cu renume ale țării.

Prefața cărții este semnată de scriitorul Nicolae Dan Fruntelată și se intitulează: *O cronică fabuloasă a Bolintinului etern* – titlu care, prin trei cuvinte, caracterizează volumul. Nicolae Dan Fruntelată apreciază pe „reporterul frenetic” Ștefan Crudu și pe „scriitorul Ștefan Crudu, prieten și confrate al meu” și se mândrește că-i este un fel de naș literar, deoarece domnia sa l-a sfătuit să scrie „o carte întreagă despre mersul târgului”.

Bolintinul și târgul lui este titlul introducerii autorului din care cititorul află date concrete despre etapele istorice ale târgului din Bolintin și despre „celebrul bâlci de Sf. Dumitru”, asupra căruia autorul insistă cu mândrie, cu nostalgie pentru ceea ce a fost. Valoroase sunt informațiile despre felul cum se prezenta târgul în diverse perioade istorice. Astfel, după 1950, *„cismarii își desfăceau marfa adusă în saci, papornițe sau agățată de prăjini susținute de ucenici*” (p. 13). Astăzi, ne imaginăm cu melancolie asemenea imagini, dar câte greutăți întâmpinau acei negustori ?

Ne-a impresionat mărturisirea autorului că de mic a fost fascinat de acest târg bolintinean care i-a pătruns adânc în suflet, fiind ca o boală cu care a rămas până astăzi. Aceste cuvinte ne-au determinat să afirmăm că Ștefan Crudu este un om cu vocație pentru târg și că nimeni n-ar fi putut scrie o astfel de carte cu mai mare dragoste, bun cunoscător fiind.

Cele șapte capitole cuprind însemnările despre mersul târgului în timp de șapte ani, 2012-2018, cu mai puține pagini asupra primilor trei ani și cu peste douăzeci de pagini pentru fiecare an următor. Fiecare capitol cuprinde mai multe secvențe cu un titlu format din două părți distincte: o anumită dată calendaristică (în general ziua de duminică, exemplu: *1 martie 2015: Semne slabe de primăvară*) și un titlu semnificativ și rezumativ, referitor la dominanta târgului din acea zi.

Unele titluri se referă strict la produse: *Invazia iepurilor domestici*, *Fasole românească*, *Invazia răsadurilor*, *Abundență de legume*, *Tomate la prețuri istorice*, *Ziua ardeiului*, *Flori de sărbători, Varza de toamnă la preț istoric* etc. Alte titluri sunt în relație cu vremea capricioasă: *Nimeni nu cumpără zăpadă*, *Târg zgribulit*, *Ger siberian, chef bolintinean*, *Ninsoare abundentă*, *S-a mutat Sabarul ?*, *Fenomene extreme și periculoase*, *Canicula prăjește prețurile* etc. Titluri cu referire la autorități, inclusiv la cele care ar trebui să se ocupe de bunul mers al târgului: *Cine vrea distrugerea târgului din Bolintin ?*, *Târgul se-ntărește, potera lovește !*, *Curat buimăceală cu ora de vară !*, chiar cu aluzii politice: *Târg tare în zi de votare !*, *Când fu să fie, nu fu. Fu ANAF-u’* !, *Zvonul cu controlul alungă poporul*, *Jale și disperare de Florii*, *Atenție: razie în târg !*

Toate titlurile sunt îndelung gândite, potrivite cu situația acelui moment din târg, uneori direct la obiect, ironice ori laudative. Umorul este prezent în toate paginile, chiar și în titluri: *Monumente funerare pe alese, să se bucure cei morți*, *Când găsești ce nu cauți*, *Năravul din fire*, *Praful: musafirul care-și lasă urmele*, *Războiul porcilor.„Luptele” de la Domnești, Călugăreni și Bolintin Vale*.

Autorul are în vedere și fapte mai puțin plăcute participanților la târg, fapte cauzate de neimplicarea autorităților, ca în textul următor în care predomină ironia: *„viscolul și zăpada, ca un făcut, tocmai la sfârșit de săptămână, când, moleșiți de mâncărurile grele, toți cei cu sarcini de deszăpezire acționează tardiv. Plus drumurile care scoală morții din „tron”. Așa că târgul este troienit, tarabele pline de zăpadă. Să nu disperăm ! Peste o săptămână, târgul va fi resuscitat. De voi, cei care îi dați viață !*” (p. 55).

Ștefan Crudu remarcă, critic, aspecte evidente referitoare la felul cum și în ce fel sunt prezentate produsele (unele chiar pe jos), neamenajarea civilizată a târgului, inclusiv lipsa unui grup sanitar, totul redat ironic, precum în următoarele fragmente: *„În sfârșit, o zi frumoasă ce te îmbie să pleci la târg. Am trecut cu greu balta de apă din mijlocul drumului din cartierul spoitorilor, încă neînscrisă pe hărți, deși vizibilă și din satelit*” (p. 79); *„Civilizație, nu glumă ! Mai bine zis bătaie de joc, fără jenă. Pentru că se încasează niște bani buni (...) dar nu se vede nimic investit în „frumosul” nostru târg, iubit și vizitat de sute de oameni din toată zona Bolintinului și nu numai*” (p. 122)

Întrebările retorice și exclamațiile sunt frecvente în textul lui Ștefan Crudu, ceea ce imprimă farmec povestirii și determină o permanentă apropiere de cititor: *„De nu va fi așa, să nu mai citiți Mersul târgului !”*; *„O zi de târg cu lume mulțumită, din ambele tabere. Să tot fie, boieri dumneavoastră !*”; *„De ce se întâmplă așa de des ? Chiar nu se poate face nimic, domnilor responsabili ai târgului ?*”; la fel prezența unor imagini artistice inedite, unele cu iz arhaic: *„încălzirea turmentată (ziua cald și noaptea foarte rece)*”; *„vară buimacă*”; *„N-ai vrea să vezi iarnă mâncată de lupi, zice un bătrân trecut prin multe anotimpuri*”. Ștefan Crudu stăpânește corect lexicul limbii române, incluzând în discursul său epic arhaisme, regionalisme, neologisme, cuvinte specializate unor anumitor domenii, însă, fiecare cu măsură, acolo unde sunt necesare, pentru a da culoare limbajului unor anumite categorii de oameni ori unor anumite perioade istorice.

De asemenea Ștefan Crudu dovedește har scriitoricesc în descrieri, cum ar fi descrierea vremii, bineînțeles în legătură cu viața târgului, ca de pildă în secvența cu titlul: *29 ianuarie 2017: Lapte-n cer, nu și-n târg !*. Exemplificăm prin fragmentul următor: *„Este a patra duminică consecutivă când activitatea târgului este afectată de fenomenele extreme ale iernii. Au fost cam de toate: viscol cu căderi mari de zăpadă, ger siberian, drumuri blocate, școli închise. Ne-a ocolit până azi ceața. Însă, începând de aseară, s-a instalat o ceață deasă, lăptoasă, însoțită de chiciură și de drum lunecos. În aceste condiții, puțini s-au încumetat să vină la târg. Ca atare, acesta a funcționat în regim de avarie: puțini vânzători, dar și mai puțini cumpărători*” (p. 107).

Interesant de comparat mersul târgului, așa cum este evocat de Ștefan Crudu, dintr-o anumită perioadă, aceeași, în fiecare din anii prezentați. Astfel putem compara: *15 iulie 2012: Ziua când se satură câinii*; *21 iulie 2013: Târg bogat, târg sărac de Sf. Ilie*; *20 iulie 2014: Caniculă și zerouri*; *19 iulie 2015: ANAF lovește din nou*; *10 iulie 2016: Adio, bulion !*; *23 iulie 2017: Canicula prijește prețurile*; *15 iulie 2018: Cine cere nu piere sau fauna târgului*.

Citind cu atenție întregul text, fără a ne interesa propriu-zis prețurile produselor, remarcăm o anume evoluție, un anume atașament al autorului pentru scris. Desigur a fost preocupat în a-și cultiva talentul, la care s-a adăugat experiența scriiturii.

Prezentarea grafică a volumului *Mersul târgului* de Ștefan Crudu a fost realizată cu mare grijă, în acord cu tot conținutul. Astfel, cititorul poate admira imagini de epocă specifice târgurilor noastre, inclusiv de la bâlciuri, fotografii ale unor produse. Pentru o ediție a doua, ar fi potrivit să se adauge ilustrații cu datarea și localizarea lor sau la cele prezente să se adauge locul și data, chiar dacă cu aproximație. S-ar mări astfel valoarea documentară a cărții.

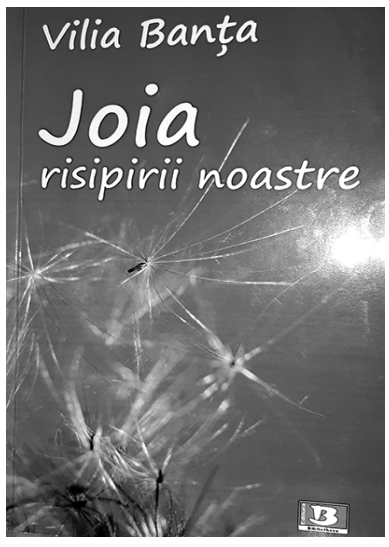
Toate-n tot, conținutul cărții domnului Ștefan Crudu ne creează imaginea autorului plimbându-se printre tarabele târgului din Bolintin, de aici subtitlul cărții: *Haihui printre tarabe*. Da, un cuvânt mai deosebit acest *haihui*, care poate fi și adjectiv (băiat *haihui*, fată *haihuie*), adesea este substantivat, dar poate fi și adverb când determină un verb (umblă *haihui* prin târg), conform dicționarelor noastre – DOOM (*Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Univers Enciclopedic, 2005) și DEX (*Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Univers Enciclopedic, 2016). Desigur, la ediția a II-a a cărții, autorul va scrie termenul în conformitate cu normele ortografice actuale.

Îi dorim scriitorului Ștefan Crudu multă sănătate, ca să poată, în continuare, să umble haihui printre tarabele târgului din Bolintin, gândind o altă carte.

Modernism comun – note post lansare

Alexandru CAZACU

Două cărți s-au lansat în luna noiembrie a anului trecut. Ele aparțin unor autori experimentați, având mai multe volume publicate, bine cunoscuți în mediile artistice bucureștene, însă total diferiți ca temperament și manifestare artistică.

Rafinată și foarte sensibilă în mesaj, dar moderat cerebrală în expresie lirică, **Vilia Banța** propune cititorului cu noul ei volum *Joia risipirii noastre*, apărut la Editura Bibliotheca (2018), o lume de interogații ce pare generată de reconsiderarea evenimentelor efemere ce se produc în fiecare clipă. Utilizând o limbă română atent șlefuită, poeta captează detalii și le supune analizei pentru a reuși prin aceasta întrevedea unor bucurii, spaime și suferințe ca părți integrante ale condiției umane. „Dacă ne-am întinde mâinile/ peste timpii morți/ și peste agonia clipelor pierdute/ am simți cum se strecoară frica/ precum iedera dincolo de zid/ cum lumea se dilată /sub ochii noștri/ până acolo unde lăstunii/ ciugulesc rămășițle ultimei erori” (*Un gând*).

Utilizând o recuzită preponderent clasică (chiar dacă nu lipsesc din limbaj și cuvinte intrate în uzul curent din engleză), reușește să aducă în prim plan teme de reflexie grave într-o manieră modernă, iar acest procedeu are un efect benefic poeziei privită în dinamica desfășurării: ambianța melancolică, specifică dintodeauna lirismului, pune la dispoziție scenografia în care se desfășoară mesajele percutante ce conduc elegant și natural discursul spre zonele de reflexie propuse de autoare. Astfel, exercițiul intelectual generează o emoție ce, inițial reținută, se manifestă plenar în final fără a afecta structura ansamblului, precum în versurile: „Plouă peste muchia așteptărilor/ ploaia-mi dansează în palmă/ toamna desculță e ochiul deschis/.../ Plouă peste visele tale mamă/ răstignite pe-aici/ încolțindu-mi sub piele fără să știu/ Murmurul ploii sau cântecul meu/ tulbură iar anotimpul/ prin care se aud camioanele vremii/ și țipătul păsării împușcate aproape de cer.” (*Peste octombrie, ploaia*).

Fără inegalități valorice între cele trei secțiuni ale cărții, Vilia Banța (profesoară de matematică – ceea ce poate explica, dar și surprinde cu privire la *forma mentis* a discursului) cu acest volum oferă, în primul rând cititorilor de poezie, multe texte remarcabile, iar criticii literare o nouă probă a confirmării deja existente.

Expansivul și mereu tonicul **George Tei** sosește cu o carte de poezie biligvă, româno-franceză: *Labirintul gândurilor/ Le travail pour les pensées*, Editura Topoexim, traducerea aparținând Ancăi Măgurean.

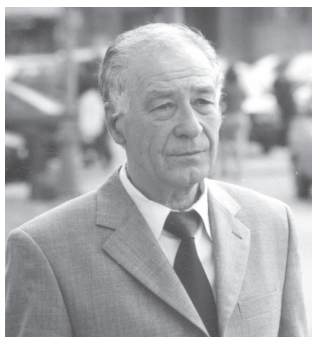
Componența volumului este eteroclită, existând atât poeme în vers liber, dar și în formă fixă. De altfel, autorul a dovedit de mulți ani că este un virtuoz în acest gen (rondelul fiind forma sa preferată de exprimare) și o dovedește din nou, fiind capabil să creeze acea „vrajă” de care este nevoie pentru a atrage lectorul: „Sărind din clipă-n clipă, mă dorești/ Iubesc și caut umbra netimbrată/ Mă las purtat de nostralgii cerești/ Ideilor le-ar trebui erată/.../ Nu mai vorbesc și nu te lași rugată/ Emoțile stau ascunse-n cești/ Sorbi încă o durere nepudrată/ Cobori să-mi stingi un dor pe care-l crești.” (*Ultima clipă nu mai cere plată*).

Aceeași stare de criză existențială gestionată însă cu o blândețe înțeleaptă și o anumită formă de umanism autentic apare și în versul liber: „sădește-ți numele/ în ochiul meu înecat/ în liniștea/ dintre două zile/ un alt timp îți va dezgropa cuvintele/ e totuși seară !.../ să ne întoarcem/ în pântecul monstrului...” (*E, totuși, seară...*) Originalitatea derivă tocmai din această încredere pe care autorul o sugerează din plin lectorului în ciuda temei tratate.

Cu poetul George Tei (hâtru și jovial, autodidact) ești mereu în siguranță, orice s-ar intâmpla, iar în poezia sa se întâmplă multe lucruri cu privire la inventarul hamletienelor interogații.

Ambii autori, separați de multe trăsături, surprind prin modernismul comun ce îl afișează prin mesajul asimilat după lectură. Lirica lor merită frecventată cu prisosință, cu atât mai mult cu cât aparține unor poeți pentru care versurile fac parte din *savoir-vivre*-ul fiecăruia.

Centrul de greutate

Dumitru Matalã

Surprinzător, într-adevăr, așa cum autorul însuși recunoaște, de bună voie, derapajul ar putea fi trecut ușor cu vederea, mai cu seamă strecurat, cum este, printre subiecte de mari profunzimi filosofice și științifice, cu semnificații fundamentale pentru evoluția gândirii și a existenței umane. Câtă vreme lucrarea, în întregul ei, se ocupă de probleme cum sunt *inteligența materiei*, cunoașterea științifică, structura spirituală aceeași a omului și Universului, dimensiunile conștiinței universale, nu prea mai ai vreme să te poticnești de niște cioturi precum înverșunatele lupte partizane, de pretențiile lor inepte de a-și subordona, toate, unicul adevăr și de nesăbuința de a-și socoti propriile interese drept eterne principii, de neclintit. Așa că propoziții de tipul „Politica trebuie să-și extragă principiile din știință și nu din opinii subiective" sau „Adevărul științei despre om este singura politică a omului" se cuveneau mai curând interpretate drept enunțuri conceptuale, normale constatări de referință pe parcursul unei lucrări prin excelență teoretice și nu drept îndemnuri sau avertismente la transpunerea lor urgentă în acte diurne.

Da, numai că semnatarul acestei lucrări atât de fericit intitulată *Inteligența materiei*, tipărită în 2009 într-o a treia ediție, nu s-a putut mulțumi cu atât. Pe numele său Dumitru Constantin-Dulcan și cu prestigiul pe care i-l oferea titlul de prof. univ. dr., el a editat în 2015 o nouă carte, cu aceleași multiple valențe teoretice și filosofice: *Mintea de dincolo*. După cum, iarăși, titlul îi divulgă pe deplin intențiile, volumul analizează încă necunoscutele relații dintre *suflet* și *spirit*, experiențele nenumărate care probează științific existența lor incontestabilă, atât în lumea fizică, *de aici*, cât și în cea *de dincolo*. Și din nou cercetătorul inserează, prin urmare re-ci-di-vea-ză de data asta, dedicând acum un capitol anume raporturilor dintre știință și politică și dându-i chiar un titlu grăitor prin simpla pronunțare: „Politică *versus* știință". Poate că tocmai titlul ăsta, prea combativ, m-a hotărât să scot din context întregul articol și să-i acord o însemnătate pe care nici pe departe n-o avea în comparație cu subiectele ce compun neașteptatele și tulburătoarele teze ale celor două cărți. Dar, oricum, într-o măsură sau alta, m-a decis și părerea că astăzi, în zilele noastre deci, aici și nicăieri dincolo, la politică se pricepe toată lumea, prin urmare m-aș putea bizui chiar și pe acordul autorului, subînțeles.

Așa că m-am apucat să și culeg din capitolul selectat câteva citate care să susțină, cu suficientă fermitate, titlul ăsta și așa destul de belicos: „Politică *versus* știință" (poate și din cauza acelui *versus* care sună ceva mai solemn în latinește). Și trebuie să mărturisesc că am descoperit chiar mai multe decât aș fi avut nevoie, ceea ce îmi dovedea că profesorul Dulcan avusese de două ori dreptate: capitolul era, nimic de zis, surprinzător, dar, în acelasi timp, avea „rostul său bine gândit". Își justifica cu prisosință plasarea într-o carte care pune temeinic în discuție locul firesc al omului în uriașul angrenaj cosmic și relațiile ce ar trebui să fie tot așa de firești între două lumi paralele și complementare, când începem să nu mai știm unde se termină una și unde ar urma să apară alta. Sper să mă fac mai bine înțeles prin cele câteva exemple culese, de bună seamă, deloc întâmplător: „Să ne fie clar. Când doi adversari politici se împroașcă cu noroi, nu este numai treaba lor, ci și a noastră. Răul produs este al tuturor pentru că ei nu pot fi excluși din universul în care trăim și noi"; sau: „În sistemele pluripartinice, fiecare partid își proclamă propriul adevăr. Dar cum nu mai există multe adevăruri, de partea cui este adevărul *adevărat* ?"; sau: „Sunt o mulțime de acuze care se aduc politicilor tradiționale: demagogie, manipulare, fraudă la votări, agresivitate, circ, crearea de scenarii, răfuiala cu adversarii în stil mahala, creând repulsie oricărui om de bun simț."

Ar mai fi destule alte exemple de dat, însă și astea sunt suficiente și convingătoare pentru a face credibile concluziile la care ajunde Dumitru Constantin-Dulcan: aceea că nu religia, ci politica provoacă cel mai mare rău în istoria omenirii; aceea că ar trebui desființat „acest oribil sistem al partidelor politice", cum îl eticheta Karl R. Popper; aceea că „resorturile lumii nu mai pot fi gestionate de politicieni." „Acesta este motivul pentru care afirm că adevărul științei este singura politică reală a omului" – mai adaugă o ultimă sentință medicul, ca sa poată parafa un diagnostic ireversibil: „Pledez pentru știință și nu pentru politică." S-ar mai putea obiecta ceva după verdictul ăsta necruțător ?

Așa cum afirma, însă, la politică se pricepe toată lumea – și tocmai din pricina asta în politică este posibil orice. Lucrarea lui Dumitru Constantin-Dulcan a apărut în 2015, iar de atunci până azi realitățile s-au dezlănțuit vertiginos, exact așa cum era de prevăzut, adică din rău în mai rău, potrivit legilor și fără-de-legilor ce guvernează anarhia politică. De altfel, până și scriitorul, încă de atunci, recunoștea în același capitol, cu o sinceritate care merita toată prețuirea: „Sunt probabil un mare naiv când spun că mi-am imaginat că rolul opoziției este acela de *feed-back*, de control al deciziilor puterii, de a aduce corecții, acolo unde sunt necesare, cu scopul de a ajunge la o soluție optimă, utilă tuturor și nu doar acela de a spune tot timpul, cu și fără justificare, *veto*." Ei bine, chiar asta a și făcut, între timp, opoziția: nu s-a străduit decât sa pronunțe vehement o singură vorbă – *veto*. Și rezultatele nu s-au lăsat, nici ele, prea mult așteptate. Ne putem astăzi lăuda cu o listă de formule de cooperare mult mai bogată decât în urmă cu trei ani. Corupția – delațiunea – duplicitatea – mahalagismul – agresiunile – intrigăriile se adaugă triumfal ori se suprapun până la contopire cu modalitățile semnalate deja printre cuceririle „politicilor tradiționale". Pe bună dreptate se poate decreta că am evoluat autoritar și păgubitor, atât în domeniul vieții politice cât și în celelalte domenii. Am ajuns atât de departe astăzi – cu violențele, cu șantajele și cu atacurile la scenă deschisă – încât ne găsim acum în pragul unui răsunător război româno-român. Un război care va flutura, drept deviză și steag de luptă, pentru unii, *dictatura majorității*, iar pentru ceilalți *dictatura minorității*. N-o să-i pese nimănui că sfârșitul unui asemenea război ar echivala cu dispariția și a majorității și a minorității, de-a valma.

Și când susțin așa ceva mă bazez încă odată pe acordul subînțeles al autorului care și el, încă de acum trei ani își expunea negru pe alb interogările, una mai tăioasă decât alta: „Aud o mulțime de adepți fervenți ridicând în slăvi politica liberală cu succesul său zornăitor, dar niciunul nu se întreabă: de ce aceeași politică ne-a adus în cea mai acută dintre crizele economice posibile, de ce există această discrepanță flagrantă dintre bogați și săraci, de ce societatea actuală este bântuită de conflicte sociale, de terorism, de crime și războaie ?" De unde cel puțin eu am înțeles că nu principiile liberalismului le punea scriitorul în discuție, nu pe John Locke, pe care-l consideră „precursor al loberalismului modern", ci modul în care sunt tălmăcite și răstalmăcite frecvent astăzi, la noi ca și prin alte veritabile democrații, în așa fel încât însăși doctrina liberală a devenit... intraductibilă.

Desigur, ar mai fi încă multe de spus la capitolul ăsta la care se pricepe toată lumea, dar are și răbdarea de a discuta politică anumite limite. Până la urmă, m-aș putea trezi și eu că deplasez primejdios centrul de greutate al celor două lucrări, de la majoritatea lor ideatică și de la structura lor unitară, la o minoritate bicisnică, pusă pe căpătuială și oricum imposibil de recuperat. Aș fi chiar curios să aflu cândva, dacă cineva din actualii membri ai onoratei noastre clase politice, de la putere sau din opoziție, totuna, s-a ostenit să frunzărească vreuna dintre cărțile lui Dumitru Constantin-Dulcan. Ar fi avut cu siguranță prilejul să-și dea seama că nu politica decide centrul de greutate al unei societăți, pentru că pur și simplu politica ne învrăjbește, ne silește să devenim dușmani, ca și cum n-am fi sortiți sa vietuim în una și aceeași țară cu toții. Pe când adevăratul centru de greutate al ambelor cărți ridică, din contră, perspectiva convietuirii și armoniei dintre oameni care, în calitatea lor de co-creatori ai Universului cosmic, odată ce om și univers au aceeasi origine spirituală, au datoria să se conducă și ei după legități capabile să le desăvârșească spiritul, nu instinctele primare. Iar în ceea ce privește relațiile de bună vecinătate dintre lumea de aici și lumea de dincolo, singurul adevăr indiscutabil, pe care medicul acum îl scoate în evidență cu promptitudinea nenumăratelor cazuri de revenire de pe tărâmul celălalt este acela ca *dincolo* vom fi cu toții, nu peste multă vreme, *acasă*.

Fie și numai la o simplă răsfoire a tulburătoarelor teze demonstrate stăruitor în aceste cărți nu se poate să nu rămâi, pentru câteva clipe, pe gânduri. Timp în care scriitorul profită și pentru a-ți adresa, din când în când, un îngrijorat avertisment ultimativ: „Ne aflăm la finalul tuturor experiențelor sociale, cu toate resursele de energie epuizate. Omul actual nu poate da mai mult fără o schimbare totală în gândire și comportament." Iar dacă nici acum nu ți-a atras nimic atenția, îmi permit, scontând pentru ultima dată pe acceptul autorului, să-ți reproduc încă un paragraf, care capătă vibrațiile prelungi ale unui clopot de catedrală: „Dacă omul distruge Pământul care l-a creat și care-l hrănește înseamnă că ori dorește să se sinucidă, ori adevărurile pe care le deține despre sine și despre natură sunt false." Numai că, de data asta, cu riscul de a nu-l aproba pe profesor întru totul, eu unul socotesc, ceva mai optimist, că ambele temeri sunt îndreptățite și în egală măsură posibile.

O călătorie spirituală inedită

Don C. Ștefan

Un cititor modern se poate întreba dacă mai este la modă tipărirea unui jurnal intim pe sute de pagini, în această etapă a comunicării moderne, prin internet și telefonia mobilă: rapidă, reciprocă, directă, concisă și eficientă ?

Nici vorbă ! îmi va răspunde un tânăr intelectual, conectat la toate mijloacele moderne, atât prin calculator, cât și prin mobilul său ultraperformant.

– Și mulți alții cred chiar așa, dar le-aș aminti că această comunicare este bilaterală, mecanică și efemeră, transformând, uneori, afectivitatea în mecanicism, ușor de pierdut într-un neant de necuprins.

– Ai dreptate, Poete ! îmi va răspunde doctorița Elena Armenescu, poetă și prozatoare, în același timp, autoare de tratate medicale și de studii sociologice și chiar religioase, membră a Uniunii Scriitorilor din România: o autoare complexă și atractivă, atât prin frumusețea creațiilor sale, cât, mai ales, prin noblețea trăirilor în sine, psihologice și sociale, caracteristici pe care le desprind cu prisosință din volumul „Cărările sufletului", publicat, de curând, la harnică Editură „Zodia Fecioarei", din Pitești, condusă cu dăruire și competență de buna sa prietenă, scriitoarea Maria Mona Vâlceanu.

În timpul lecturii acestui masiv volum, de aproape 400 de pagini, de confesiuni și destăinuiri inedite, de impresii culturale și sociale, de frumoase descrieri de peisaje diferite și prezentarea unor zone turistice, care, recunosc sincer, că m-au încântat ca orice creație în proză propriu-zisă, cu atât mai mult cu cât cunoșteam destul de bine personajul principal, reinstalat în talentata naratoare; în mintea mea s-au născut, totuși, câteva întrebări, unele asociative, altele contradictorii, dar necesare pentru cultura unui intelectul contemporan. Citisem, mai înainte, jurnalele lui Titu Maiorescu și Liviu Rebreanu, doi intelectuali de mare prestigiu, din perioada postpașoptistă și interbelică, confesiuni care stârneau o mare curiozitate prin larghețea cuprinderii, mulțimea personalităților vremii aduse în discuție, relațiile dintre autorii respectivi și oamenii politici și culturali ai vremii. Scrierile lor erau justificate pentru cititorii de mai târziu, atât ca file sociale, cât și ca informare de istorie a literaturii române.

Titu Maiorescu a fost cel mai de seamă critic literar al vremii, întemeietorul și conducătorul societății culturale Junimea, om politic, prim ministru, personalitatea cu largi relații internaționale.

Liviu Rebreanu a devenit cel mai talentat prozator interbelic, a primit premiul Societății Scriitorilor Români, al cărui președinte a fost într-o vreme, a îndeplinit munca de director al Teatrului Național, București și s-a bucurat de o mare prețuire din partea contemporanilor. Vieți bogate, niște jurnale intime încărcate de fapte, impresii, date culturale, istorice, politice, adevărate oglinzi subiective, reflectând însă cât se poate de obiectiv realitatea.

Dar noi, „noi, epigonii", vorba lui Eminescu, în ce fel ne prezentăm în fața contemporanilor, cine suntem și ce am putea povesti celorlalți, de ce am avut cutezanța să ne antrenăm în aventura scrierii unor astfel de volume ?

Întrebările mi le puneam ca pentru sine, dar mă refeream în mod particular la cartea doamnei doctor Elena Armenescu. Căutam dovezile: o cultură și o informare bogate, atât în specialitate, cât și socială, cum puțini dintre scriitorii români contemporani au reușit să-și însușească. O viață sufletească bogată, bazată pe impresii primare, evidente și deosebite, un fel de-a povesti care nu mi se pare cu nimic mai prejos decât exprimarea celor doi corifei, pe care i-am ales ca modele de discuție: „După unii, întâlnirea artiștilor cu natura completează ceea ce Dumnezeu a creat, iar aceștia, cu talentul lor, dau libertate fanteziei să înfrumusețeze mirifica lucrare a creatorului, adică lucrarea de creație în sine, este dovada că omul este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și înzestrat cu puterea de a crea" (p. 121)

Iată – mi-am zis – autoarea la care mă refer nu este cu nimic mai prejos decât oricare dintre ei, iar îndrăzneala de-a ne pune în față un jurnal de mărturisire, fapte, lecturi, dileme și credințe pare justificată. Mă refer la atitudinea noastră, de-a ne căuta zeii tutelari printre personalitățile trecutului, fără a observa că astfel de oameni se află și printre noi; doar că trebuie să-i descoperim, „Dar cum ? Citind cele scris de doamna doctor Elena Armenescu !: "Citesc din Profețiile Părintelui Arsenie Boca. Lucrând în anii 80 în/la altarul Sfintei Biserici de la Drăgănescu, cuvintele lui profetice nu-ți vorbeau în clar, ci te chemau discret la căutarea sensului rătăcit printre alte sensuri" (p. 184).

Am desprins trei filiale de lucru, ca trei izvoare limpezi și înfrățite, care se reunesc: narațiunea propriu-zisă, adică povestirea sinceră a propriei vieți, de care autoarea poate oricând fi mândră; apoi, reflectarea în sufletul ei a unor evenimente politice și culturale importante, la care a participat și la care se poate referi în cunoștință de cauză; în sfârșit, adăugarea unor mesaje din presă, adresări din afară, ecouri ale unor evenimente importante, ca un cadru cuprinzător și necesar a ceea ce s-a întâmplat, a evenimentelor și întâmplărilor trăite de autoare, ori la care a fost martoră.

Ce carte minunată a scris doamna Elena Armenescu !: „Atunci când ne naștem, urcăm în trenul vieții și întâlnim oameni despre care credem că ne vor însoți pe tot parcursul călătoriei noastre: părinții noștri. Din nefericire, adevărul vieții este altfel" (p 219).

Mă pot lăuda că acum, după această bogată lectură, o cunosc mai mult și mai diversificat, chiar decât propriei ei fii, bravi bărbați de afaceri, care o admiră și o ajută în devenirea sa culturală și socială ! De ce cred așa ? Fiindcă ei au venit în vârtejul acestei existențe mult mai târziu, au continuat de la o dată anume și privesc spre viitor, pe când doamna mamă a lor are un trecut, emotiv și demn, pe care ni-l prezintă cu drag, mândră de el ! Nimic nu este mai presus decât a te prezenta la valoarea ta reală, pe care ea reușește s-o facă sincer și cu mult succes !: „Merg la cabinet, iar la terminarea activității intru în biserică. Aprind lumânări pentru vii, în primul rând pentru mama – pentru că azi este, de fapt, ziua sa de naștere – apoi pentru cei adormiți întru Domnul." (p. 335).

Am citit o carte deosebită, care, prin felul cum a fost alcătuită și prin bogăția datelor pe care ni le prezintă, pare a fi de excepție !

Corespondență din Beijing

Naiști chinezi în România

Luo Dongquan

Prin intermediul naiului construim o punte de prietenie chino-română

Între 18 și 25 septembrie 2018, trei naiști chinezi, profesorul Gao Chunhua, prodecanul Facultății pentru Instrumentele tradiționale și directorul Centrului Internațional de Schimburi Academice pentru Nai din cadrul Conservatorului de muzică Xi'an cu soția, Wu Yaqiu, președintele Filialei Shanghai a Asociației de Cercetare a Artei de Nai din China, cu soția și naistul Yang Qiang, secretar general adjunct al Asociației de Cercetare a Artei de Nai din China, au efectuat o vizită de prietenie în România.

Concertul Gheorghe Zamfir și prietenii săi

Cu ocazia Zilelor Bucureștiului și a Centenarului Marii Uniri, a avut loc pe 21 septembrie 2018 în piața Constituției din București Concertul extraordinar Gheorghe Zamfir și prietenii săi. Evenimentul este dedicat întregii cariere a maestrului. Au fost invitați interpreți de talie mondială din mai multe țări: China, Franța, Norvegia, Belgia, R. Moldova, Coreea de Sud. Din partea Chinei a fost invitat profesorul Gao Chunhua, interpret la fluier și nai.

Concertul televizat a polarizat atenția melomanilor de pe toate meridianele Mapamondului, mii și mii de spectatori inundând piața.

La concert, maestrul Gherghe Zamfir a interpretat câteva piese din folclorul românesc, după aceea a prezentat cu colaboratorii săi câteva piese cunoscute. În cele din urmă, interpreți din diferite țări au fost invitați să interpreteze împreună cu el melodia Ciocârlia. Maestrul l-a invitat pe dl.Gao Chunhua să-i

stea alături și să cânte această celebră piesă mai întâi cu fluierul de gură, un tip de fluier de bambus inventat de maestrul chinez Yu Xunfa, pe urmă împreună la nai. Interpretarea a fost răsplătită cu aplauze furtunoase de publicul spectator.

„Dumneavoastră sunteți viitorul naiului !" s-a adresat cu o emoție vădită invitaților din diferite țări maestrul Gheorghe Zamfir la încheierea interpretării.

Întâlnire cu maestrul Zamfir

În perioada șederii lor în România, prin intermediul constructorului de nai, dl. Ionuț Preda, naiștii chinezi s-au întâlnit de mai multe ori cu maestrul Gheroghe Zamfir, cu naista Raluca Pătuleanu, stabilită în Belgia, care a venit în mod special la București pentru a se întâlni cu prietenii chinezi. Menționez că maestrul Raluca Pătuleanu împreună cu Ionuț Preda au fost invitați în luna iunie a.c. la Xi'an pentru organizarea unui seminar.

Imediat după sosirea la București, naiștii chinezi s-au și întâlnit cu maestrul Gheorghe Zamfir, cu Raluca Pătuleanu și cu constructorul de nai Ionuț Preda. Cu această ocazie, dl. Gao a interpretat cu fluer și nai mai multe piese. Ascultând cu admirație, dl. Zamfir a acordat înalte aprecieri nivelului de interpretare. Dl. Gao i-a oferit un fluier chinezesc care i-a plăcut în mod deosebit. Gao i-a împământat maestrului un act de numire în funcția de Președinte de onoare pe viață al Centrului Internațional de Schimburi Academice pentru Nai al Conservatorului de Muzică din Xi'an. Primind cu emoție, maestrul i-a promis că se vor reîntâlni la Xi'an.

La o repetiție pentru concert, dl. Gheorghe Zamfir a spus dirijorului și orchestrei că „De două zile m-am întâlnit cu prieteni chinezi, de la care am aflat că la Xi'an, vechea capitală a Chinei, punctul de pornire a Drumului Mătăsii din antichitate, patria

Armatei de teracotă, s-a înființat specialitatea de nai la Conservatorul de muzică și a primit prima serie de studenți. S-a mai înființat Centrul Internațional de Schimburi Academice pentru Nai. Acum trei luni, de pe Internet, am aflat că doamna Raluca Pătuleanu a organizat la Xi'an un seminar, la care au participat peste 50 de iubitori de nai veniți din toate colțurile Chinei. Acum prietenul Gao a venit la noi să interpreteze. Să-i dăm salutul de bun venit !"

După concert, pe ziua de 23 septembrie, maestrul Gheorghe Zamfir i-a invitat pe toți prietenii chinezi acasă la el. Cu acest prilej, s-au întreținut într-o atmosferă cordială, familiară. Maestrul s-a interesat foarte mult de instrumentele tradiționale chinezești și de procesul de renaștere a artei de nai în China, a prezentat fără nicio rezervă experiența sa proprie și tehnica de interpretare la nai. La despărțire, maestrul Gheorghe Zamfir le-a spus prietenilor chinezi: La revedere la Xi'an !

Impresii de neuitat

Cei trei naiști chinezi au mai vizitat Muzeul Satului, Palatul Parlamentului, Universitatea Națională de Muzică București, Sinaia și Brașov.

Astăzi (25 septembrie) și-au încheiat vizita în România, înapoindu-se spre patrie.

Înainte de plecare, dl. Yang Qing a declarat: „Intepretul chinez Gao Chunhua, ca ambasador al culturii chineze, a participat la Concertul Extraordinar Gheorghe Zamfir și prietenii și a cântat cu un flaut de gură Ciocârlia, câștigând puternice aplauze, scriind o pagină strălucitoare pentru prietenia chino-română." El a adăugat: „Mă mir tare mult că o țară nu prea mare ca România are un număr așa de mare de interpreți de nai de talie mondială. Se vede că România acordă o mare importanță muzicii și artei. Am fost invitați acasă la maestrul Gheorghe Zamfir, am văzut tablourile în ulei pictate de el și multe multe medalii, diplome și plăci muzicale de aur. Am simțit contribuțiile merituoase ale acestui mare maestru al umanității."

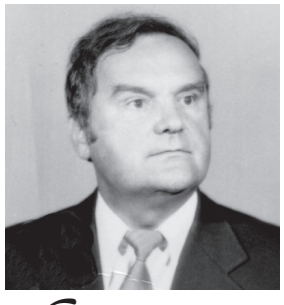
Doamna Gao și doamna Wu au asistat la concertul extraordinar din Piața Parlamentului și au simțit forța puternică a marelui maestrul Zamfir, care este cunoscut și în China. Au admirat peisajul pitoresc al României și au constatat că oamenii sunt sinceri și ospitalieri.

Profesorul Gao mi-a declarat: „Apariția naiului chinezesc pe arena mondială reprezintă cel mai important rezultat al vizitei. Am văzut nivelul de interpretare de talie mondială. Pentru noi este o foate bună ocazie de învățare. Am făcut primul pas pe arena mondial. Mulțumiri sincere domnului Ionuț Preda, care ne-a ajutat la introducerea naiului chinezesc în patria naiului – România. Am văzut și am simțit că România este o țară frumoasă, iar poporul cald și ospitalier. Anul acesta se împlinesc 100 de ani de la Marea Unire a României. Iar anul viitor, vom întâmpina a 70-a aniversare de la stabilirea relațiilor diplomatice chino-române. Vom lansa atunci o serie de manifestări și de schimburi culturale între țările noastre. Vom construi prin nai o punte de prietenie chino-română !"

(*Luo Dongquan este profesor jurnalist, Vicepreședinte al Asociației de Prietenie China-România*)

Consacrarea internațională a drepturilor legitime ale românilor prin Tratatele de Pace (1919-1920)

Constantin Bărbuță

Motto: *Conștiința a ceea ce ești și hotărârea fermă de a fi este puterea cea dintâi a unui popor. Cum și-o manifestă el, astfel își așază rostul și rolul în mijlocul neamurilor.*
(I.I.C. Brătianu)

În urmă cu o sută de ani, la 18 ianuarie 1919, în Sala Oglinzilor din palatul Versailles, începeau lucrările Conferinței de Pace după aproape cinci ani de războaie sângeroase pe uscat, în aer și pe mare, cu antrenarea a milioane de oameni și distrugeri inimaginabile, ale cărei hotărâri vor determina o nouă configurație politico-teritorială în Europa și în lume.

Erau prezenți reprezentanții a 27 de state, între care și România, învingători și învinși, însoțiți de peste zece mii de experți, istorici, diplomați, militari, industriași, finanțiști etc. Cea mai numeroasă era delegația americană, cu 1300 de oameni. Toți aceștia trebuia să dea verdicte dure, teritoriale, economice, militare, naționale ș.a. după înfrângerea Germaniei și a aliaților ei în Primul Război Mondial, să marcheze dispariția imperiilor multinaționale, dar și să traseze calea pentru viitorul popoarelor prin încheierea păcii, a cărei realizare se va dovedi, *ab initio*, „mai dificilă decât războiul" (G. Clemenceau, prim ministru al Franței), președinte al Conferinței de Pace).

La baza lucrărilor Conferinței, cea mai reprezentativă reuniune internațională de până atunci, a stat programul în 14 puncte pentru încetarea războiului și încheierea păcii expus în fața Congresului de președintele american W. Wilson (1913-1921) la 8 ianuarie 1918, acceptat de Germania, urmat de negocieri complexe și tensionate politico-militare, teritoriale, etnice, inclusiv secrete și compromisuri, ce vor conduce, mai devreme sau mai târziu, la semnarea Tratatelor de Pace. Pe lângă principii generale și cerințe politice noi, imperative, precum încheierea de convenții publice de pace (1), libertate absolută de navigație (2), suprimarea barierelor economice (3) sau garanții convenabile cu privire la armament (4), punctul 11 din programul wilsonian statua, în concret, cerința ca „România, Serbia și Muntenegru trebuie evacuate și teritoriile ocupate, restituite".

De la începutul lucrărilor Conferinței de Pace a fost evidentă, sub aspect decizional, o ierarhie de putere, țările mari contributoare la înfrângerea Triplei Alianțe impunându-și dictatorial și fără limite interesele în dauna țărilor mici și aliate, constituind un Consiliu suprem „al celor zece", câte doi reprezentanți pentru SUA, Anglia, Franța, Italia și uneori Japonia, apoi Consiliul celor patru, format din W. Wilson, etalând permanent „un zâmbet de lup binevoitor", G. Clemenceau, poreclit „tigrul" pentru atitudinea sa de tip bismarkian, Lloyd George, prim ministrul britanic „mereu cu pumnii strânși" și Orlando, reprezentantul Italiei.

Delegația română la Conferința Păcii de la Paris, alcătuită din I.I.C. Brătianu, prim ministru, N. Mișu, ministru plenipotențiar, Alex. Vaida-Voievod, ministru transilvan, V. Antonescu și C. Diamandescu, miniștri diplomați, nu a avut parte de o atmosferă favorabilă, fiind admisă numai în opt din cele 58 de comisii de lucru constituite, revendicările și intransigența lui Brătianu în chestiuni de fond, precum cele teritoriale, minorități și reparații, purtate „în numele demnității și independenței naționale", intrând permanent în coliziune cu interesele marilor puteri.

Tratatul de Pace cu Germania, considerată principal responsabil pentru declanșarea primei conflagrații mondiale, a fost semnat la 28 iunie 1919 la Versailles și cuprindea în cele 433 de articole reglementări dure de ordin teritorial în favoarea Franței, Belgiei, Poloniei, militare, precum interzicerea serviciului militar obligatoriu, limitarea la o sută de mii de oameni a forțelor armate, economice, stabilite la 132 miliarde mărci aur ș.a., a fost adus la cunoștința delegației române cu puțin timp înainte, determinând plecarea lui Brătianu imediat după semnare.

Misiunea sacră și scopul delegației române la Conferința Păcii era aceea a recunoașterii și consacrării actelor de voință și de unire exprimate în mod liber de români la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, astfel că negocierile tratatelor de pace cu Austria și Ungaria se vor dovedi furtunoase și necruțătoare, partea română, cu argumente istorice, etnice, economice, miltare și geografice și compromisuri minime, obținând importante câștiguri de cauză.

Astfel, potrivit art. 59 din Tratatul de Pace de la Saint Germain semnat de 17 state cu Austria la 10 septembrie 1919, inclusiv România (pentru care a semnat N. Titulescu, pentru că Brătianu, nemulțumit, părăsise lucrările Conferinței), „Austria renunță în ce o privește în favoarea României la orice drepturi și titluri asupra părții din fostul ducat al Bucovinei aflată dincoace de frontierele României, așa cum vor fi fixate ulterior de principalele Puteri aliate și asociate", ceea ce însemna recunoașterea unirii cu România.

Revenit în țară, Brătianu va prezenta regelui Ferdinand demisia guvernului său, noul guvern, condus de generalul Arthur Văitoianu, somat de Consiliul Suprem al Conferinței de Pace să semneze tratatul cu Austria și să retragă trupele de pe teritoriul ungar, va avea aceeași soartă în mai puțin de două luni, fiind înlocuit de un guvern condus de ardeleanul Vaida Voievod care va semna Tratatul de Pace cu Austria și Tratatul privind minoritățile la 9 decembrie 1919.

Prin Tratatul de Pace cu Bulgaria de la Neuilly sur Seine, semnat de 16 state la 27 noiembrie 1919, era atabilită granița cu România de la Marea Neagră până la Dunăre, așa cum era la 1 august 1914; de acolo până la confluența Timocului cu Dunărea, Bulgaria trebuia să renunțe la orice avantaj rezultat pentru ea din Tratatul de la București din mai 1918, primul ministru bulgar semnând Tratatul într-o liniște mormântală. Nu același lucru se poate spune despre contele Apponyi, reprezentantul Ungariei, ale cărui discursuri patetice, rostite uneori în trei limbi, au devenit de-a dreptul isterice în timpul negocierilor și după semnarea Tratatului de Pace de la Trianon la 4 iunie 1920, prin care țara sa era obligată să renunțe la toate drepturile și pretențiile vechii monarhii austro-ungare asupra teritoriilor românești, consfințind apartenența la România.

„Ungaria renunță, în ce o privește, în favoarea României, la orice drepturi și titluri asupra teritoriilor din fosta monarhie austro-ungară situate dincolo de frontierele Ungariei așa cum sunt fixate la art. 27."

Semnatarii Tratatului de la Trianon de acum 99 de ani restabileau astfel adevărul istoric cu privire la drepturile naționale românești, populație majoritară în teritoriile unite „cu țara", în timp de în Ungaria tratatul a fost și continuă să fie considerat un „diktat".

Recunoașterea unirii Basarabiei cu România prin actul de voință a Sfatului Țării din 27 martie 1918 s-a dovedit dificilă în contextul războiului civil din Rusia, fiind consacrată prin tratatul încheiat la Paris la 20 octombrie 1920 între Anglia, Franța, Italia, Japonia și România, care au invitat și Rusia să adere, însă abia peste mai bine de un deceniu acest fapt se va produce.

Tratatul de Pace cu Turcia, semnat la Sèvres la 10 august 1920, va consemna dispariția Imperiului Otoman, negocierile dovedindu-se complexe și dificile, cu impact politic, economic, strategic, afectând state și popoare din trei continente și provocând nemulțumiri uriașe, Turciei în primul rând, obligată la cedări teritoriale semnificative ce vor fi recuperate prin război și recunoscute de marile puteri prin Tratatul de la Laussane (24 iulie 1923) la care a participat și România.

Conferința de la Paris și Tratatele de Pace din 1919-1920 au consacrat o nouă realitate geopolitică a Europei, ce va fi puternic zdruncinată de izbucnirea, peste două decenii, a unei noi conflagrații mondiale, mai devastatoare și mai mare, în care România se va implica având aceeași credință, de salvare a libertății și independenței.

Clubul de istorie

Marian GRIGORE

Nu credem că cineva ar fi putut gândi măcar o clipă că una dintre cele mai longevive manifestări culturale bolintinene – Clubul de Istorie – ar putea fi împiedicată, cumva, de această iarnă „colțoasă" să se manifeste. Deși cu o participare „decimată" de gripe, răceli, dureri de oase și alte „aspecte de sezon", întrunirea care a marcat intrarea în noul an și cea de-a XLII-a ediție a Clubului a avut loc sâmbătă, 19 ianuarie 2019.

Fără a avea o temă anume, ne-am dorit a fi o întâlnire amicală, în care să rememorăm întâmplările – bune și rele – ale anului trecut și să ne expunem așteptările pentru cel în curs. Am aflat astfel că „semne bune anul are", căci membrii prezenți și-au anunțat proiectele, cele mai multe editoriale, din domeniul literaturii și istoriei, cu precădere ale zonei (Bolintin, Ciorogârla, Stoenești, Palanca etc.). Am aflat că nu vor lipsi nici evenimentele culturale de anvergură, menite să scoată în evidență bogăția acestui spațiu și valoarea oamenilor săi.

Fără a vă reține mai mult atenția și amintindu-vă că la următoarea ședință a Clubului de Istorie, cea din luna martie, Bolintinul va aniversa 586 de ani de la prima atestare documentară, îi voi enumera pe cei care au răspuns acum prezent: Niculae Stoica, Corneliu State, Nicolae Ciubuc, Mioara Mănescu, Marian Grigore, Constanța Crudu, Alexandra Man, Gianina Mehedințu, Ștefan Crudu, Vasile Grigore.

Vă așteptăm, așadar, în martie la Clubul de Istorie pentru a ne aniversa, încă odată, locul natal.

CĂPITANUL AVIATOR *MARIN GHICA*

Ciprian NECȘUȚU

1 august 1943: 178 de bombardiere americane B-24 Liberator decolează de pe aerodromurile din jurul oraşului libian Benghazi. Ţinta lor: România, mai precis instalaţiile petroliere din zona Ploieştiului, principala sursă de combustibil a maşinii de război germane în cel de-al Doilea Război Mondial.

Am găsit multe materiale despre acest prim mare bombardament american asupra ţării noastre, cunoscut sub numele „Tidal Wave": Denes Bernad, *Rumanian Aces of World War 2*, Osprey Publishing, 2003; Narcis I. Gherghina, *1 august 1943 – „Tidal Wave"*, în „Revista Societăţii de Studii Istorice Erasmus", nr. 12, 2001, p. 214-220; Corneliu Năstase et alii, *Ploieşti: Low Level Strike*, Bucureşti, Editura Modelism, 2007; Florentina Manuela Tăbăcilă, *1 august 1943 – primul mare bombardament american efectuat asupra României*, în „Muzeul Naţional", XXIII, 2011, p. 113-117 etc.

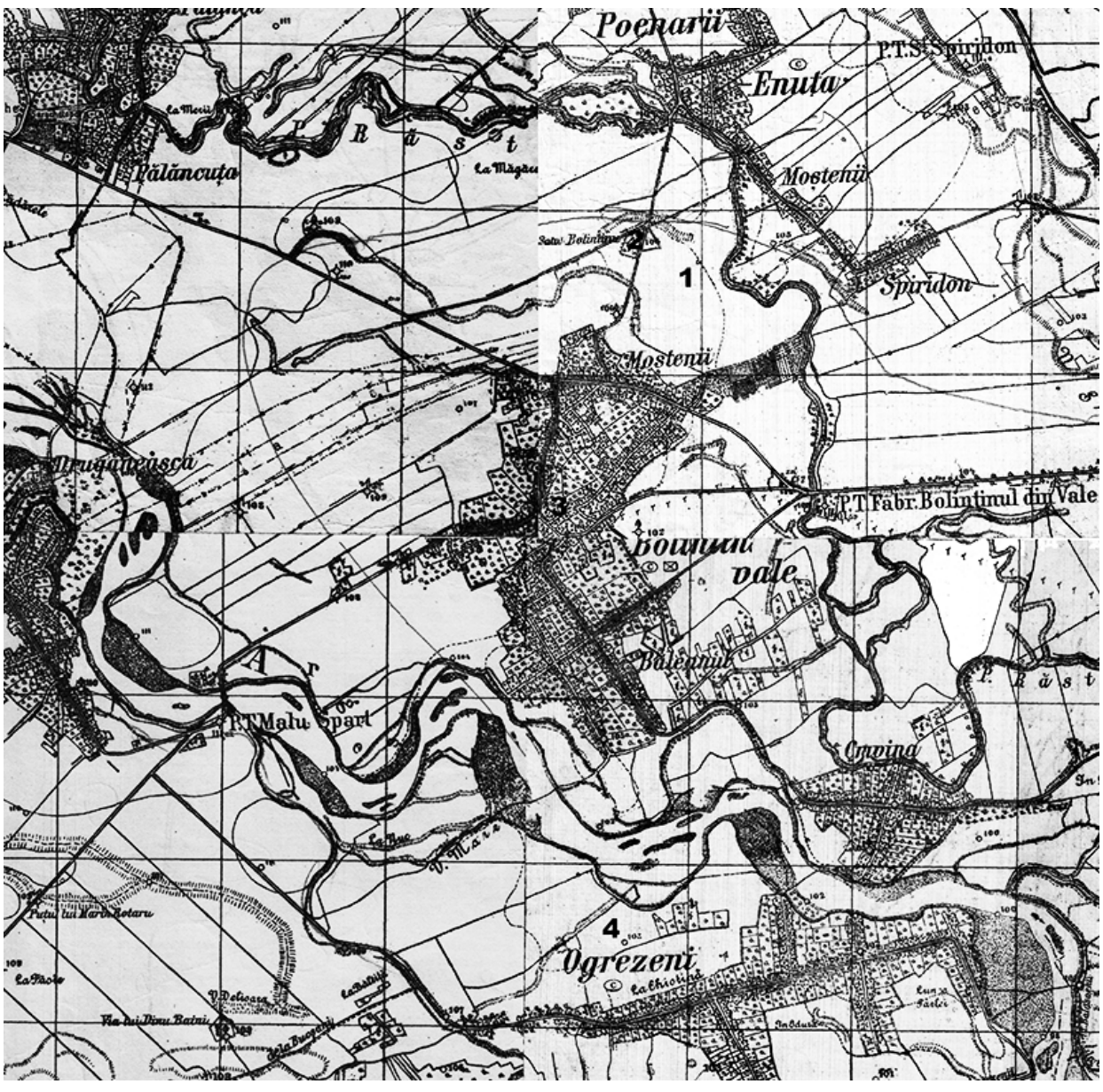
Nu avem intenţia de a relua descrirea întregii operaţiuni, ci doar să reliefăm un aspect oarecum marginal, însă important din punctul de vedere al comunităţii bolintinene, deoarece întâmplările acelei zile au marcat profund memoria colectivă, trăind încă martori oculari ai evenimentului (ex. Alexandru Grigore şi Ion Prodan, născuţi în 1932) capabili să redea emoţiile încercate acum mai bine de 75 de ani.

La ora 13.08 primele bombardiere americane treceau Dunărea în zona Calafatului, ajungând deasupra Ploieştiului pe la 13.49. Vor primi o ripostă extrem de puternică din partea apărării antiaeriene române şi germane, astfel încât vor pierde o treime din avioane şi echipajele lor.

Pentru a maximiza eficienţa acţiunii, comandamentul american hotărâse ca atacul să se

Ogrezeni, 3 august 1943, după „Historia"

1. Locul unde a căzut Marin Ghica; 2. Spitalul Poenărescu; 3. Casa înv. Ion Gh. Ceauşu; 4. Locul unde a căzut bombardierul american

desfăşoare de la o altitudine de circa 100 de metri, foarte mică faţă de cea utilizată în mod curent de aparatele B-24, care era de 5000 de metri.

Traseul de întoarcere al bombardierelor fusese în aşa fel stabilit încât trecea pe deasupra Bolintinului şi aici va fi locul în care va ataca cpt. av. Marin Ghica.

Era comandantul Escadrilei 51 Vânătoare de Noapte, cu baza la Ziliştea şi participase până atunci la 55 de misiuni de luptă, majoritatea pe frontul antisovietic. Se născuse la 18 octombrie 1908 în Bragadiru, judeţul Ilfov, sat aflat lângă Bucureşti şi la mică distanţă (circa 15 km) de Bolintin Vale şi, ironia sorţii, tot pe malul Sabarului, la fel ca locul unde îşi va găsi sfârşitul.

În momentul în care a interceptat formaţiunea inamică deasupra Bolintinului din Vale pilota un bimotor de vânătoare Messerschmitt-110, făcând echipă cu mitraliorul Gheorghe Teliban. Lupta s-a desfăşurat la mică altitudine, la circa 300 de metri, aceasta fiind una dintre cauzele morţii cpt. av. Marin Ghica, a cărui paraşută nu a avut timpul necesar pentru a se deschide atunci când a fost nevoit să-şi părăsească aparatul lovit de rafalele inamice. Avionul său se va prăbuşi la marginea Bolintinului din Vale, în zona cartierului Drăgoi, pe tarlaua Piersiceanca, într-un loc aflat între Spitalul Poenărescu şi malul drept al Sabarului.

Ziarul *Universul* din 5 august 1943 publica necrologul acestui erou al aerului, din care aflăm unele amănunte referitoare la familie şi cariera aviatică: „Maria Ghica Marian mama, Siţa şi Gh. Marian,Tudora şi Radu Vişan şi Petru Lungu, frate, surori cumnaţi, cumetre, veri şi draga lui Liuţa cu nemărginită durere anunţă moartea eroică a scumpului lor căpitan aviator GHICA MARIAN de 34 ani – Vîrteju-Ilfov. Decorat cu Virtutea Aeronautică cu spade, gradul cavaler, Steaua României, Crucea de Fier, Vulturul Italian, căzut eroic la datorie in ziua de 1 August 1943 la

(continuare în pag. 23)

(urmare din pagina 22)

Bolintin Vale. Înmormântarea se oficiază la 4 August ora 4 d.a. la cimitirul militar Ghencea. Dormi în pace suflet bun în veci neuitat."

Prin bunăvoința domnului Denes Bernad am intrat în posesia declarației inedite a învățătorului Ion Gh. Ceaușu, martor ocular al celor întâmplate pe cerul bolintinean în după amiaza zilei de 1 august 1943.

„3 august 1943. Declarație

Ion Gh. Ceaușu în mijlocul primului rând de jos (1950)

Subsemnatul Ioan Gh. Ceaușu, învățător în comuna Bolintinul din Vale, jud. Ilfov, declar următoarele:

În ziua de 1 august 1943, pe la orele 14 am auzit că s-a sunat alarma la aparatul de radio și prin clopotele bisericii din sat.

Am eșit afară să-mi iau copii și am văzut o formație de avioane inamice, 9 la număr, venind în ordine strânsă și la mică altitudine din direcția Nord-Vest.

Această formație s-a îndepărtat către București.

Văzând că s-a liniștit și că avioanele s-au îndepărtat, am intrat în casă, dar am fost anunțat de soția mea că afară avioanele trag cu mitralierele.

Am eșit afară și am văzut 2 bombardiere inamice venind cu viteză mare și la altitudine mică din direcția Nord-Vest.

Mai înspre Nord de ele, la înălțime, am văzut un avion de vânătoare cu viteză mare, care ajungând aproape de avioanele inamice a plecat în picaj și a mitraliat unul din avioane pe care l-a lovit în aripa stângă și care a plecat cu fum după el coborând.

Aproape în același timp am auzit altă rafală de mitralieră și avionul de vânătoare a luat foc.

Am văzut avionul căzând în lunca satului, spre Sabar, în partea numită Persiceanca.

Am plecat imediat cu bicicleta spre locul unde a căzut avionul de vânătoare, pe care l-am găsit arzând, unde am aflat că radiotelegrafistul a aterizat cu parașuta și că a spus ca să avem grije de căpitan.

Am făcut o echipă de tineri ce i-am găsit și am plecat prin porumbi pentru a-l găsi. În al treilea lan de porumb am găsit pe cpt. av. Ghica Marin căzut cu fața în jos, cu boneta și mânușa din mâna stângă asvârlite spre stânga. Parașuta era legată de dânsul cu pânza eșită din sac, împăturită în lungime, cu sforile strânse aranjat și legate de sac cu curea. În lățime am desfăcut-o eu cu tinerii care mă însoțeau pentru a pune cadavrul în ea, lucru pe care l-am făcut și am transportat cadavrul la Spitalul Poenari.

Aceasta îmi este declarația.

ss. Ion Gh. Ceaușu

Învățător, Bolintinul din Vale Jud. Ilfov

3.VIII.943"

Învățătorul Ion Gh. Ceaușu, care profesa la școala din Bolintinul din Vale, era originar din Bolintin Deal și se stabilise la noul domiciliu prin căsătoria cu Alexandrina Costică N. Mariuța. Locuia pe strada Agricultori, într-o casă construită în anul 1924, aflată aproape de intersecția cu Boiereasca (azi str. Belșugului). În anul 1943 avea trei copii, pe care îi pomenește de altfel în declarație: două fete Mioara și Elena (zisă Nuțica) și un băiat în vârstă de doar un an, Dumitru (zis Mitiță). Învățătorul Ceaușu a fost foarte activ din punct de vedere politic după încheierea războiului, fiind unul dintre cei care au înființat, în anul 1946. organizația PCR din Bolintin Vale. Primul sediu al celulei de partid a fost chiar în casa învățătorului, care va ocupa funcția de primar al comunei între 1946 și 1947.

Declarația învățătorului Ion Gh. Ceaușu se alătură unei alte relatări, publicată cu ceva vreme în urmă în revista *Historia*, despre un bombardier american căzut în aceeași zi de 1 august 1943 la Ogrezeni, pe malul drept al

Americanul Chris Locky cu Ciprian Necșutu, la Ogrezeni, în apropierea locului prăbușirii bombardierului B-24

Argeșului, la numai câțiva km spre sud față de locul unde căzuse avionul de vânătoare pilotat de cpt. Marin Ghica. Sursele istorice sunt contradictorii la momentul stabilirii unei legături cauzale între prăbușirile celor două aparate în aceeași zi și la atât de mică distanță unul de altul. Însă, dacă folosim relatarea învățătorului Ceaușu care afirmă despre cpt. av. Marin Ghica că „a mitraliat unul din avioane pe care l-a lovit în aripa stângă și care a plecat cu fum după el coborând", putem crede că era vorba despre bombardierul prăbușit ceva mai încolo, la Ogrezeni.

Completăm declarația inedită a învățătorului Ion Gh. Ceaușu cu procesul verbal întocmit la 3 august 1943 la locul prăbușirii bombardierului american, preluat după https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/un-bombardier-american-se-prabuseste-la-ogrezeni:

„Astăzi, anul una mie nouă sute patruzeci și trei, luna august, ziua trei, în marginea de nord-est a comunei Ogrezeni, județul Ilfov.

Noi, Lucia Diaconescu, medic la Circa Sanitară Bălășoeni, județul Ilfov, asistată de dl. Plutonier major Militaru Nicolae, șeful Secției de Jandarmi Bolintin. Având în vedere Ordinul No. 2061 din 3 august 1943 al Legiunii de Jandarmi Ilfov, prin care se ordonă a ne transporta la fața locului căderii avionului inamic american pentru stabilirea identității prizonierilor morți, ce fac parte din echipajul avionului inamic. Ne-am - transportat la fața locului și am putut constata următoarele:

De sub sfărâmăturile avionului au putut fi ridicate patru cadavre complet carbonizate, care, după aparență, par a aparține a 4 indivizi de sex masculin, de talie înaltă, vârsta neputându-se aprecia, între care doi au putut fi identificați după următoarele semne: purtau la gât lanț cu tăbliță de metal având inscripția numelor:

1. Taylor Wance

2. Higghins Bernard

La o distanță de 10 (zece) metri vest de avionul doborât s-au găsit aruncate două cadavre de sex bărbătesc, intrate în putrefacție, și care au putut fi identificate după actele ce le posedau:

1. Richard R. Murai, talie mijlocie, prezentând fractura deschisă a coloanei vertebrale în regiunea dorso-lombară. La examenul fizic s-a constatat că prezintă circumcizie rituală. Cadavrul pare a avea vârsta de 22-25 ani.

2. Robert Guard, de talie înaltă, vârsta 25-30 ani, prezentând fracturi multiple deschise ale ambelor gambe; plagă prin schijă profundă, regiunea-antero superioară a coapsei drepte, arsuri de gradul 3 a mâinii stângi.

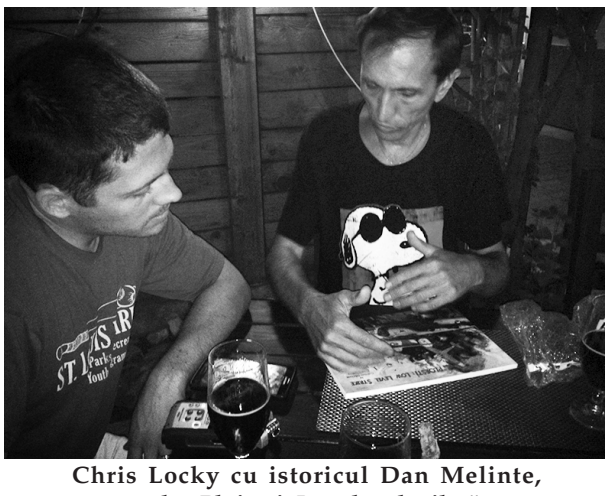
Față de constatările de mai sus, am autorizat ridicarea cadavrelor procedându-se la înhumarea lor. La ora 16 (șasesprezece) au fost ridicate de autoritatea comunală, așezate în sicrie și transportate la Cimitirul Ortodox din comuna Ogrezeni, pentru a fi înmormântați.

Drept pentru care am încheiat prezentul proces verbal, la fața locului.

ss *Medic circa Sanitară Bălășoeni*

ss Șeful secției Bolintin".

În încheierea acestei modeste contribuții la cinstirea faptelor de eroism ale înaintașilor noștri, menționez faptul că în vara lui 2015 am însoțit pe un urmaș al unuia dintre membrii echipajului bombardierului american doborât la Ogrezeni. Chris Locky, al cărui bunic murise atunci, s-a arătat foarte emoționat și interesat de orice informație privitoare la cele întâmplate atunci.

Chris Locky cu istoricul Dan Melinte, coautor la „Ploiesti. Low level stike"

Singura imagine disponibilă a cpt. av. Marin Ghica, extrem de utilizată în mediul on-line, este cea care i-a însoțit necrologul publicat în ziarul *Universul*. Fiind de o calitate slabă, am preferat să preluăm pentru informarea dvs o fotografie din Denes Bernad, *Rumanian Aces of World War 2*, Osprey Publishing, 2003, p. 18, în care apare eroul acestui material și pe care am reprodus-o pe prima pagină a revistei *Sud*. Marin Ghica este în rândul de sus, al treilea din stânga, cel care poartă ochelari de soare.

NUNTA LA PALANCA (I)

Prof. Corneliu STATE

Comuna Floreşti-Stoeneşti, judeţul Giurgiu, este situată la 30 km de Bucureşti, în partea centrală a Câmpiei Vlăsiei, pe interfluviul Argeş-Sabar. Localitatea este compusă din trei sate mari: Floreşti, Palanca şi Stoeneşti, cu un istoric cunoscut din perioada medievală a secolului al XV-lea. O puternică dezvoltare se constată în perioada domniei lui Constantin Brâncoveanu când pe teritoriul satului Stoeneşti au fost construite două edificii în stil brâncovenesc: Conacul Drugănescu şi Biserica Bunavestire. În jurul acestor edificii monumentale s-au desfăşurat şi au fost duse mai departe tradiţii şi obiceiuri vechi de către locuitori cu dragoste pentru locurile natale.

Comuna se află într-o zonă de interferenţe etnografice şi folclorice şi păstrează încă numeroase tradiţii şi obiceiuri străvechi, privind diferite etape din viaţa omului. Este greu să mai întâlneşti acum astfel de obiceiuri datorită apropierii de Bucureşti, capitala ţării. Faptul că mulţi locuitori ai celor trei sate, prin ocupaţia lor principală, aceea de constructori, au colindat lumea în lung şi-n lat, intrând în contact cu tradiţii şi religii diferite de a lor, a făcut ca multe tradiţii şi obiceiuri locale să fie alterate sau pierdute.

Viaţa satelor a explodat în ultimele decenii, îndepărtând tinerii de tradiţiile şi obiceiurile locale. E greu astăzi să găseşti un bătrân care să descrie portul popular local, aşa cum era acum 60-70 de ani. Puţinele tradiţii şi obiceiuri pe care le-am aflat de la bătrânii din sat sunt cele privind naşterea-botezul, căsătoria-nunta, decesul-înmormântarea.

În rândurile următoare ne vom ocupa de descrierea întemeierii unei familii, aşa cum se întâmpla cu peste 60 de ani în urmă. Căsătoria a doi tineri cuprindea atunci o serie de etape pe care le vom descrie în continuare:

– scosul fetei la horă şi hora satului;

– peţitul fetei;

– nunta cu momentele tradiţionale: fedeleşul, bărbieritul flăcăului, pusul florii ginerelui de către naş, îmbrăcatul miresei, adusul apei de către mireasă, gătitul bradului, cerutul miresei de către colăcer pentru ginere, iertăciunea mirilor, nunească, spălatul naşilor şi al socrilor, legatul miresei, ritualuri de încheiere a nunţii.

Nunţile de astăzi, cele ce se desfăşoară la curte, sub cort, nu la restaurant, în afara satului, mai păstrează multe din aceste momente, dar puţin alterate.

IEŞITUL LA HORĂ era un eveniment deosebit în viaţa unei fete. Până la vârsta de 14-16 ani fata era pregătită în tainele gospodăriei. Pentru orice părinte era o mândrie deosebită şi o mare sărbătoare să-şi vadă fata pentru prima dată la horă. Când venea timpul pentru a fi scoasă la horă, fata era „înoită" cu îmbrăcăminte cât mai „aleasă". Fetei i se confecţiona sau i se cumpăra îmbrăcăminte, încălţăminte şi podoabe adecvate. În timpurile mai îndepărtate fetele îmbrăcau costum popular alcătuit din fotă dintr-o foaie petrecută şi cu ciucuri pe poale, ie înfloratăşi se încălţau cu pantofi. În perioada interbelică portul popular era din ce în ce mai puţin folosit, iar fetele au început să poarte îmbrăcăminte cu influenţe orăşeneşti. Pentru horă fetei i se confecţiona rochie de catifea de către croitoreasa satului. De Crăciun i se confecţiona costum foi-taior din stofă. Purta palton lucrat la croitorul satului. Paltonul avea gulerul din blana de vulpe sau de miel în funcţie de posibilităţile părinţilor. De Paşte, fetelor li se cumpărau pantofi, iar de Crăciun, ghete cu şireturi.

Odată cu îmbrăcămintea, fetelor li se cumpărau podoabe: mărgele, cercei, inele, iar dacă părinţii erau înstăriţi, fetele purtau la gât un galben, doi sau o salbă întreagă.

Fetele mergeau la horă cu capul descoperit. Coafatul consta în ondulatul părului cu fierul de ondulat, înroşit în foc sau la lampă. După ondulare părul era dat cu ulei de păr sau „unt-de-migdale". Părul era împletit la spate în cozi, în care se prindeau, de obicei, funde albe, grena sau albastre. Părul putea fi aranjat şi în coc obişnuit format din cozile împletite. În partea laterală a capului se prindea o floare, de obicei o garoafă roşie.

Îmbrăcămintea fetei depindea de situaţia materială şi socială a părinţilor. Părinţii doreau ca fata lor să arate cât mai bine, să facă o impresie cât mai bună pentru o viitoare partidă în vederea căsătoriei.

Scosul la horă se petrecea numai de Paşte sau de Crăciun, când au loc sărbătorile cele mai importante din viaţa creştinilor.

Nu numai fata era pregătită pentru ieşitul la horă, ci şi băiatul-flăcău sau „ţângăul". Cum în sat majoritatea bărbaţilor erau şi sunt constructori, băiatul ieşea la horă la vârsta de 16-17 ani, atunci când termina perioada de ucenicie şi devenea calfă. La acest eveniment băiatul purta costum de stofă cu vestă, lucrat de croitorii satului, Gheorghe Croitorul şi Gigică sau, dacă starea materială îi permitea, lucrat de croitori de lux de la Bolintin sau Bucureşti. Pe lângă costum băiatul purta cămaşă albă, pălărie şi pantofi, iar dacă era iarnă purta palton, ghete şi căciulă de miel.

În fiecare duminică după amiază se organiza hora, iar seara era balul. În Palanca, hora se organiza la salon şi la cârciumă la

Bolintin Vale, octombrie 1944: nunta lui Gheorghe Bojog şi Andreica Tănase Ivănuş

Codinică, la Negoi sau la Andrei Mehedinţu, în funcţie de cum ştiau negustorii să-şi atragă flăcăii la cârciuma lor. La horă cântau, de regulă, lăutarii din sat: Coinea cu cavalul, Nicolae Unguru cu „clanareta" şi Bălăşică la armonică. Fetele veneau la horă însoţite de mame, iar dacă fata era „în vorbă" cu un băiat, acesta venea şi o lua de acasă dar însoţită de mamă.

Cum intrau fetele în horă ? Hora era începută de flăcăi, apoi fetele intrau în dreapta băiatului dorit şi ales. Pentru dansul următor băiatul avea obligaţia să invite fata care intrase în horă lângă el. De multe ori se întâmpla ca fetei să nu-i placă flăcăul care-o invita şi să-l refuze, riscând ca flăcăul jignit să o pălmuiască în mijlocul horei, considerând refuzul o jignire. Un moment mult aşteptat în finalul horei era *Perinița*. La acest joc participau majoritatea tinerilor, mai puţin cei proaspeţi „scoşi la horă". Un băiat intra în mijlocul horei cu o batistă sau o năframă în mână şi fluturând-o îşi alegea fata dorită pe care-o invita în horă unde îngenuncheau şi se sărutau. Fata continua jocul invitând un alt băiat în horă, iar jocul continua repetându-se până la final. Hora reprezenta principalul mijloc de cunoaştere, de întâlnire şi de distracţie a tinerilor din sat. Aici se stabileau şi relaţiile în vederea unor viitoare căsătorii.

PEŢITUL ŞI ÎNŢELEGEREA. Majoritatea căsătoriilor se realizau pe criterii sentimentale, bazate pe dragostea dintre cei doi tineri. Au fost însă şi numeroase căsătorii în care motivul căsătoriei l-a reprezentat zestrea miresei şi nu dragostea dintre cei doi tineri.

Căsătoriile erau trainice din două motive, fie dragostea tinerilor era puternică, fie zestrea la care nu se putea renunţa aşa de uşor; numărul pogoanelor de pământ, vitele primite, galbenii din salbă. De cele mai multe ori căsătoriile erau aranjate de peţitoare. Peţitul sau înţelegerea era un moment important în stabilirea unei căsătorii. Căsătoriile aranjate de peţitoare erau căsătorii din interes, pentru zestre. Peţitoarele erau femei, de regulă rude ale băiatului, care mergeau la părinţii fetei dorite, puneau întrebări privitore la zestrea fetei şi stabileau o întâlnire între cele două familii. Întâlnirea avea loc la casa fetei.

De regulă băiatul şi fata care se iubeau cădeau de acord asupra căsătoriei, iar fata stabilea cu părinţii dacă aceştia erau de acord cu căsătoria, data întâlnirii, când băiatul putea veni să ceară mâna fetei. La această întâlnire băiatul mergea însoţit de părinţi şi de câteva rude apropiate. Băiatul ducea fetei un inel şi bomboane fine, iar viitorul socru băutură.

Un moment important al acestei întâlniri îl reprezenta stabilirea zestrei ce urma a fi dată fetei. La aceste înţelegeri de regulă nu participau şi tinerii, viitorii miri. De obicei zestrea era alcătuită dintr-o suprafaţă de pământ, vite, mobilă, trusou cu plăpumi din lână, lenjerii şi cât mai multe cuverturi, macaturi şi velinţe din lână ţesute în casă şi salba de galbeni dacă fata era bogată. Discuţiile cele mai aprinse erau pe seama pământului dat ca zestre. Tot acum se stabilea şi data nunţii, lăutarii, naşii şi darurile pe care socrii mici trebuiau să le dea în horă la *Nuneascâ*.

După înţelegere, tinerii plecau la horă şi la bal. În unele cazuri, tinerii se căsătoreau, „se luau", în acea seară, fata mergând la casa băiatului. A doua zi socrii mari trimeteau „cu rachiul". După o săptămână tânărul însurăţel era obligat să-i cumpere soţiei îmbrăcăminte nouă pentru a o scoate în sat, la bal şi la cârciumă.

Uneori, când părinţii nu se înţelegeau asupra zestrei sau nu erau de acord cu această căsătorie, iar tinerii se iubeau avea loc „fuga sau furatul" fetei. Fata pleca acasă la băiatul ales fără ştirea părinţilor şi în termeni populari „se luau". A doua zi dimineaţa părinţii băiatului trimeteau la părinţii fetei o solie formată din mai multe femei, rude apropiate băiatului, cu „rachiul", vestind căsătoria tinerilor. Alaiul era însoţit de lăutari. Alaiul se îndrepta spre casa fetei în joc şi chiuituri. Femeile purtau la vedere o sticlă cu rachiu, împodobită cu funde roşii şi pachetul cu cămaşa fetei ce dovedea fecioria ei. Sticla era incoloră, iar rachiul colorat în roşu simboliza fecioria fetei. Pe lângă acestea socrii mari mai trimiteau un plocon compus din găini fripte, cozonaci, covrigi şi băutură. Dacă părinţii fetei nu erau de acord cu această căsătorie şi nu primeau „rachiul", solia se aşeza pe şanţul din faţa casei fetei şi consumau ploconul în cântecul lăutarilor, chiuind şi dansând. Acest lucru era o mare ruşine în sat pentru părinţii fetei.

Când discuţiile privind înţelegerea decurgeau normal, urma nunta. Tradiţia era ca tinerii să facă nunta de „fată mare şi flăcău", nelocuind împreună până în noaptea nunţii. O dată nunta stabilită, încă de la înţelegere sau peţit băiatul alegea naşii dintre naşii familiei. La întâlnirea tradiţională care avea loc la naşi acasă participau tinerii şi părinţii lor, iar naşul invita câteva rude şi prieteni apropiaţi. Tinerii aduceau naşului plocon cu găini fripte, cozonaci şi băutură. La această reuniune se stabilea clar data nunţii şi ce lăutari să tocmească. Acum se discuta despre obligaţiile mirilor faţă de naşi şi ale naşilor faţă miri.

Naşii erau obligaţi să cumpere lumânările pentru cununie, oglinda şi un dar ce era dat la masă. Naşa cumpăra miresei „gherlanda" (coronița albă), voalul, mărgele, cercei, mănuşi şi baticul de legat. Tinerii erau obligaţi să dea naşilor la masă velinţe, covoare, rochie de mătase sau stofă pentru costume. În hora mare – *Nuneasca*, naşii primeau de la părinţii fetei ştergare de borangic, cămaşă ţărănească, feţe de masă artizanat cusute de fată, lenjerii. La neamurile naşului, în *Nuneascâ*, se dădeau cămăşi ţărăneşti şi feţe de masă artizanat. De multe ori naşul era foarte costisitor prin pretenţiile faţă de tineri.

După alegerea naşilor şi stabilirea datei nunţii se tocmeau lăutarii, iar mirii şi socrii pregăteau nunta în cele mai mici amănunte. Mirele era obligat să „îmbrace" mireasa cumpărându-i rochia de mireasă, pantofii, rochia şi coroniţa roz pentru Fedeleş şi „vereghetele". Ţinuta pe care o purta mireasa cu o duminică înainte de nuntă, când invita fete şi flăcăi să participe la ritualul din duminica nunţii, o cumpăra tot mirele. În acea duminică viitoarea mireasă purta o rochie roz.

Sâmbătă, în dimineaţa dinaintea nunţii un grup de tineri, prieteni ai ginerelui, porneau la baltă pentru a tăia papură cu care se gătea curtea miresei şi a ginerelui. Poarta mare era amenajată cu un imens semicerc realizat din lemn împodobit şi funde de diferite culori din hârtie creponată. În partea superioară a arcului era realizată o inimă în care era scrisă urarea tradiţională pentru nuntă „BINE AŢI VENIT". Apoi sâmbătă după amiază fete, prietene ale miresei, confecţionau funde din hârtie creponată, de diferite culori, cu care împodobeau cele două curţi.

FEDELEŞUL. Era petrecerea organizată sâmbătă seara înaintea nunţii la casa miresei cu prilejul despărţirii de feciorie. La acest eveniment participau viitorii miri cu prietenii şi tinerii din sat. Era o seară de joc şi voie bună care se încheia cu o masă festivă fără dar. Înainte de Fedeleş, ginerele trimitea un grup de tineri însoţiţi de lăutari şi câteva femei, care chiuiau şi jucau , cu ploconul de veste la casa naşului. Apoi alaiul se îndrepta spre casa miresei unde ducea şi aici un plocon de veste socrilor mici, dar şi bradul pe care urmau să-l împodobească tinerii a doua zi. Alaiul cu lăutari rămânea la Fedeleş. Mai târziu sosea la Fedeleş şi ginerele însoţit de prietenii apropiaţi.

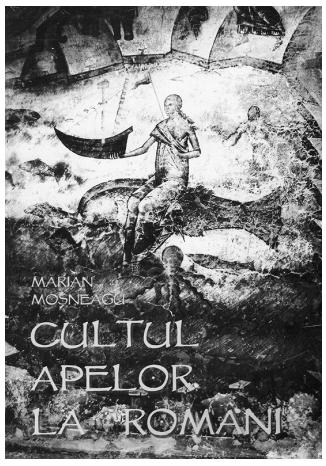
Pornind de la o dedicație…

Romanița-Maria Ștențel

…cu o vechime de 15 ani, din 2004, pe o carte scrisă de un bun prieten, „un bătrân-lup-de-mare”, comandorul de marină Marian Moșneagu, pe atunci Directorul Muzeului Național al Marinei Române. Cartea, un impresionant volum, la propriu și la figurat, se numește *Cultul apelor la români*, și are următoarea dedicație: „Primiți, vă rog, această carte-document, ca semn al prețuirii și recunoștinței autorului, (pe care l-ați făcut cunoscut pe calea undelor-radiofonice, și apoi în cartea „Destine pentru eternitate”)… o cercetare făcută cu pasiune de un îndrăgostit de apele României, ca și de de Marea ei…”

Am luat cartea din biblioteca mea de suflet, nu întîmplător azi, 6 ianuarie, Ziua Bobotezei, mare praznic creștin, al botezului Domnului Iisus Hristos, în apele Iordanului, de către înaintemergătorul, proorocul numit Ioan Botezătorul. Mă bucur să știu în biblioteca mea această carte, valoroasă prin scriitura literară și caracterul ei enciclopedic . Iată care sunt argumentele autorului în alegerea temei: „Sunt născut în zodia Racului… am copilărit pe meleaguri sucevene, la îngemănarea a două ape, Moldova și Râșca… așa încât apa se pare că mi-a fost hărăzită… Am ajuns la 14 ani, pentru întâia oară, la țărmul Mării, ca elev al Liceului Militar de Marină „Alexandru Ioan Cuza”, apoi student al Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân”… astfel am descoperit și am trăit în toată plenitudinea lor, revelația călătoriilor pe mare… Devenit prin adopție fiu al Dobrogei, am alcătuit această lucrare având convingerea că nimic din ceea ce ni se întâmplă nu este zadarnic și întâmplător și că Apei-vis, taină și mobil al cursului vieții mele îi datorez satisfacția unei profesii atotcuprinzătoare și bucuria de a vă oferi această carte-trudă a mea !”

Voi încerca, fie și pe scurt, să vă atrag atenția asupra valorii deosebite, de tom- enciclopedic, cum spuneam, a acestei lucrări, poate unică în Europa…(! ?) Are patru capitole, primul numit „Simbolistica apei” cu subcapitolele: apa-subiect cosmogonic, universul acvatic al Biblici, zei și divinități ale apelor, apa-element de purificare. Capitolul 2, se numește „Apele în ritualurile și practicile religioase, cu subcapitolele: sfințirea apelor, botezul, ritualul apei funerare. Capitolul 3 este dedicat exclusiv, cu mare bogăție de informații, cultului apelor la români și se ocupă, printr-o cercetare aprofundată de apele miraculoase, motivul mitic al ploii, divinități și făpturi mitice acvatice, rituri și ceremonii acvastice, precum și de o epopee folclorică danubiano-pontică. Capitolul 4 povestește despre Ziua apelor în România, la 14 iunie, despre tradițiile și semnificațiile acestei zile. Cartea este bogat ilustrată, cu multe imagini inedite, precum este chiar cea de pe copertă, o scenă de pe fresca murală exterioară de la mânăstirea Voroneț.

…De-a lungul timpului, scriitori, poeți, memorialiști, artiști plastici au avut ca subiect, pentru creațiile lor , elemente ale universului - acvatic, și au realizat opere ce au rezisat în timp, unele apreciate și astăzi, la mai bine de o sută de ani de la apariția lor. APA- de la izvor, la fântână, la pârâu, cascadă, lac, ori marile râuri ce brăzdează relieful României, au înnobilat opere de artă, picturi, bazoreliefuri, poeme, în versuri ori în proză…o demonstrație convingătoare despre dragostea românilor pentru bogăția de ape a țării. Iată doi creatori și opera lor, cu inspirație din acest univers: Grigore Alexandrescu și Alecu Russo.

GRIGORE ALEXANDRESCU – 205 ani de la naștere (22 februarie 1814), „unul dintre poeții care au descoperit lirismului românesc trei drumuri de desfășurare, în fabulă, în epistolă și în meditație” (Paul Cornea, „De la Alexandrescu la Eminescu”)… a ales râul OLT, un gigant de ape, un simbol al unor vremuri de vitejie și glorie, pe malurile sale, când oastea română era condusă de marele domnitor Mircea cel Bătrân. Poemul „Umbra lui Mircea. La Cozia” este o creație remarcabilă, Oltul este un personaj fabulos, iar Domnul Mircea, o statură mitică, un gigant: „Oltule, care-ai fost martor vitejiilor trecute,/ și puternici legioane p-a ta margine-ai privit,/ Virtuți mari, fapte cumplite îți sunt ție cunoscute,/ Cine oar-poate să fie omul care te-a-ngrozit ?... Este el, cum îl arată sabia lui și armura/ Cavaler de al credinței sau al Tibrului stăpân/ Traian, cinste a Romei ce se luptă cu natura/ Uriaș e al Daciei, sau e Mircea cel Bătrân ?/ …Mircea ! îmi răspunde dealul, Mircea ! Oltul repetează / Acest sunet, acest nume valurile-l priimesc/ Unul altuia îl spune, Dunărea se înștiințează/ Și-ale ei spumate unde către Mare îl pornesc…”

ALECU RUSSO – 200 de ani de la naștere (17 martie 1819), un reprezentat al generației pașoptiste, animat de un patriotism înflăcărat, este și un mare admirator al frumuseților naturii patriei, de la munți până jos, la câmpie, la luncă și la regina apelor, la Dunăre… Imn de slavă, de admirație pentru frumusețea marele fluviu, pentru DUNĂRE, care străbate țara de la un capăt la altul, scăldând și fertilizând sudul, lunca, grânarul României, îi aduce scriitorul Alecu Russo în poemul în proză, cel mai apreciat, „Cântarea României”. Iată versetul 6: „Dunărea bătrînă, biruită de părinții tăi, îți sărută poala și îți aduce avuții din ținuturile din care soarele răsare și de unde soarele apune… vulturul din văzduh cată la tine ca la pământul său de naștere… râurile cele frumoase și spumegoase, pâraiele cele răpede și sălbatice cântă neîncetat lauda ta… O, țară falnică ca nici una, pentru ce fața ți-e îmbrobodită ?”

…Dar **Eminescu** ? Și el aduce în universul său poetic izvorul… „băiet fiind păduri cutreeram și mă culcam ades lângă izvor”… fântânile „apele plâng, clar izvorând în fântâne” …„lacul codrilor albastru nuferi galbeni îl încarcă”… Iar vânturile/valurile , ajung până la Marea cea Mare ! Oare au văzut-o aievea ochii lui sau doar cei ai minții poetului ? ! ?... dorul lui cel de pe urmă fiind „Să mă lăsați să mor la marginea mării”…

Clubul „Clipe albastre”

Corneliu Vasile

Iubitorii literaturii se întâlnesc, de cele mai multe ori, pentru a-și împărtăși din experiență sau pentru a fi cunoscuți de public.

Condus de scriitorul Victor Gh. Stan, președintele filialei de profil din București a Uniunii Scriitorilor din România, clubul de literatură pentru copii și tineret „Clipe albastre” își ține întâlnirile la Casa Corpului Didactic, director Gabriel Vrânceanu. A ajuns la ediția nr. 40.

Am mai participat la întâlnirile clubului, unde vin scriitori care compun texte pentru copii și adolescenți, uneori aducând acolo copii talentați, pentru a-i încuraja. La alte ediții, de exemplu, m-am întâlnit cu Florentina Chifu, Dan Florică, Elena Bolânu, Corin Bianu și cu profesoare, de la licee și școli gimnaziale, din Capitală și din țară, care cultivă tinerele talente.

Deși vremea a fost neprielnică, vânt, zăpadă, lapoviță, ninsoare, la mijlocul lunii decembrie, iubitorii literaturii nu au pregetat să vină, pentru a citi sau a asculta creațiile scriitorilor dedicați, mulți îndrumători sau formatori ai unor copii talentați.

Recenta întâlnire a inclus felicitarea a două membre ale clubului, primite de curând între scriitorii uniunii, filiala Literatură pentru copii și tineret București, Vera Crăciun și Elena Lupșan, lansări de carte și prezentări de reviste de cultură.

Mentorul clubului a deschis lucrările, arătând că talentul și strădania celor două scriitoare, de acum „cu acte în regulă”, a condus la recunoașterea oficială a calităților lor neîndoielnice, ca autoare de cărți și texte apreciate de publicul cititor.

Prima a citit versuri poeta Daniela Gherasă: „Veșminte de luceafăr”, titlu omonim volumului în curs de apariție, „Descânt de orhidee”, „Zborul lui Icar”, „Contre-pièd”, „Jad sălbatic”, „Rocade moarte”. Este o poezie în care se îmbină elemente specifice trăirilor și destinului omenesc, precum dragostea, nostalgia lucrurilor și peisajelor cunoscute, dumnezeirea, elemente ale naturii: luna argintată, „prinsă în căpăstru”, drumul „ce-l știam numai al nostru”orhideea, cântările de filomelă. Poeta a explicat faptul că este convinsă de vibrația proprie pe care o are fiecare cuvânt, legată de creație și dumnezeire. Doar rugăciunea este o izbândă, iubirea este o văpaie și „dorm toți îngerii iubirii/ sub poteci de ramuri sfinte”. Oamenii nu sunt decât „umbre de lumină”, iar sclipirea „e a astrelor plămadă”.

Vera Crăciun a citit dintr- carte a sa pentru copii (câteva sunt în ediție bilingvă, în română și engleză), despre „Uță, uță, săniuță” și „Povestea lui Motănel”, pagini desprinse din frumoasa lume a copilăriei. A scris plachetele pentru cei mici: „Povestea lui Brăduleț”, „Povestea umbreluței” ș.a., frumos ilustrate și colorate.

Participanții au ascultat apoi frumoasa „Poveste a anotimpurilor” a Elenei Lupșan, din același univers al copilăriei mici, cu accente pedagogice și imagini reușite, fragmente dovedind o foarte bună cunoaștere a psihologiei copiilor de vârstă mică, reușind astfel să obțină un puternic și binemeritat ecou din partea acestora.

Numărul recent al revistei „Cartelul metaforelor” a fost prezentat la această întâlnire a clubului, fiind evidențiată priceperea și talentul realizatorilor, în frunte cu scriitorul buzoian Marin Ifrim, care publică frecvent atât volume de poezie, autobiografice sau despre teatrul „Gheorghe Ciprian”, cât și articole de opinie în revistele culturale.

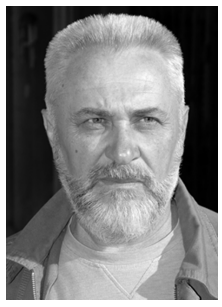
A fost lansată cartea „Școala, educația, literatura și societatea”, pe care am conceput-o din perspectiva profesorală, discuțiile pe marginea cărții arătând interesul participanților pentru acest important domeniu și pentru viitorul învățământului românesc, implicit pentru viitorul copiilor și nepoților celor prezenți și ai tuturor.

S-a lansat și antologia „Poeți și prozatori contemporani în Regal eminescian”, coordonată de Eugenia Enescu Gavrilescu, un volum masiv, apărut din dorința de a face cunoscute creațiile poetice ale contemporanilor unui public numeros, o include și pe poeta care a citit prima în această ședință a clubului și care va debuta editorial în curând.

Domnul Victor Gh. Stan i-a îndemnat pe cei prezenți să persevereze în a scrie, timpul și cititorii hotărând asupra valorii textelor, a îndemnat la păstrarea spiritului tradițiilor românești într-o epocă a globalizării, apreciind că tinerii și copiii talentați pot ajunge creatori de literatură printr-o bună îndrumare din partea celor consacrați.

Pentru viitorul număr al revistei „Clipe albastre” a clubului de literatură, lucrările citite vor fi materiale alese cu prioritate.

Următoarea ședință a fost anunțată pentru data de sâmbătă, 19 ianuarie 2019, în aceeași sală primitoare a Casei Corpului Didactic a Municipiului București.

George Theodor Popescu

Academia lui Diogene

– profilancu –

Abia trezit din somn Ancu păși în bătătură și o vreme privi soarele. „Se căznește și el săracu’ să urce dealu’” își zise, compătimindu-l. Era o dimineață rece de aprilie, decisă parcă să limpezească gândurile, și să le pună în ordine. Plăcându-i, întârzie mai mult decât îi era cheful. Numai că noima zilei fu dintr-o dată ruptă și clipa aia de pace amânată. Un zvon straniu răzbătea la intervale regulate și se spărgea în aerul limpede dintre salcâmi. Lumea la porți, nedumerită și curioasă; care țânci, care mujeri, care în toată firea – Cât se putea ține.

– Ce-i mă... ce-are mă zăltata aia ? ! ! În răspântie, una smucită și spelbă, într-o rochie de deftină – nflorată, dintr-ai lui Găgărici. Nelipsită de pe la pomeni și ospețe.

Chiuia ca luată… chinuită rău de-o veselie îndelung reprimată și care așteptase să fie împărtășită la toată suflarea – Asta, suflarea, nemaiavând stare să afle. *„Ș-aoleu ce bine-mi pare / C-a ieșit Tanța fată mare”*. Trei țigani sfrijiți din banda lui Ghibuș îi ținea hangu’ și-i bătea tarapanaua. „C-așa-i la rachiu”. Și-unde nu mi se zdrumica muncită din toate încheieturile cu o cârpă roșie spălăcită-ntr-un băț, ș-o sticlă de juma’ parte-nceputâ.

– Păi cât s-o fi avut mă Tanța asta, nu-i a mica a lu’ Căcățeanu dă pă Linie ? ! C-avea vreo trei... Treișpe, hai paișpe, că parcă mai ieri umbla cu traista dă gât ! ! ?

– Cam…

– Păi tac’su ce-o zice ?

– E dus… încolo pă Bărăgan – La Perieți…

– De-asta zic, că s-a stricat lumea de tot... și scuipă așa-ntr-o parte, a silă… mă mir că se mai face ziuă.

Cu ora... la dude

Altu’ mai trăsnit, mai că n-am pomenit. I se dusese vestea. Ce să mai zic dă Dida ? ! – că-i potrivise Dumnezeu. Las’ că nici noi nu eram cruce de-nchinat, dă ni se punea, nu-l slăbeam pe om neam.

– Ce-i fă, cu hărmălaia aia la poartă ? !... că nu-i a bună.

– Ia niște draci dă copii… zice să-i lași la dude.

– Du’ fă d-acilea… că n-am timp. Nu stau io acu’ dă ei. Nu vezi că am treabă, ești oarbă ?

– Ai mă Dide, că n-o fi foc, îndură-te numa’… că ți-o mucezit pălăria-n cui de când cu politica.

– Ai tu ? ! Bine… Da pă rând și după... ***po-si-bi-li-tă-ți.***

– Cum adică ? ! ! Că-s o droaie.

– Fă nu mă face... că mă răzgândesc. Vezi geaba ți-am scos televizoru’ pă prispă n-ai înțeles, nici cât negru sub unghie din capitalismu’ ăsta... sălbatic. Ia colo ceasu’ din odaie, stai pă scăunel și dă-le drumu’ în bătătură, cu grupu’… ***Taxează-i***. De n’au, chestionează-i... dă apartenență: ăi cu feseneu dintâi, pă țărăniști trece-i la urmă. Nepricepând, muierea încuviință totuși.

– Aha !... Câți sunteți mă ? !

– Aștia de-i vezi țață, răspunde una mai săltată și boccie... că p’a lu’ Zgăiban îl chemă mă-sa „că ce stă ca milogu’ la poartă”.

– Nu zău, o găsi fudulia. Hait… unu, doi, trei, patru, cinci… stop. Voi ăștia de rămaseră-ți, careaua. Viniți, care-ntr-o oră... restu’ mâine, că și mâine-i o zi. Și-aveți în grijă, să nu-l supărați pă nen’tu, că-l știți cât îi de afurisit. N-apucă să-i „instruiască”... pă după gard, unu mic și cârn, c-o claie dă zulufi și cârlionți aurii rămas pă dân’afară, striga... ca din gură dă șarpe.

– Țață, țață Didăăă... bre, și io țiu cu Iliescu.

– Bravo, țâcă... îngăduie-l fă și p’ăsta... n-auzi că-i de-al nostru ?

În fine, am uitat să zic... Dide ăsta, după polocru Zgâitu’ – era om „însemnat”. C-avea un ochi căzut, dă lăcrima-ntr-una. Când să uita așa la lume, fie om, fie copil, mai că să holba... dă te lua cu frig... în toiu’ verii.

Mersul târgului

Ștefan Crudu

4.11.2018: ***Toamna veștejirii noastre***

„Îmi e atât de dor de tine/ Și nu mai cade nicio ploaie.../ Tot ce-a mijit, se vestejește" (Monica Pillat) Deși sunt din alt registru poetic, versurile de mai sus se potrivesc surprinzător și cu starea vremii de azi și de până acum. O toamnă atipică, cu temperaturi peste normal, dar, din păcate, și cu o lipsă totală de precipitații de circa trei luni (în sud, în zona noastră). Asta, pentru agricultură înseamnă producții foarte mici în anul care vine. Va crește sigur prețul la cereale, deci și la pâine (cu circa 50%, prognoza mea). Iar dacă în târg se vor menține restricțiile și pentru cereale, vom spune „adio !" creșterii porcilor și păsărilor în gospodăriile proprii, nemaiavând sursa de furaje necesare. Grâul semănat după discuire (fără arătură) în stratul superficial uscat nu a răsărit decât pe ici, pe colo și este vestd și filiform. Dacă irigații nu s-au mai făcut pentru că sistemele nu mai funcționează de ani buni, seceta își arată colții, ca în 1946-1947. Grădinarii sunt mai puțin afectați și, deși au avut probleme cu temperaturile ridicate și dăunătorii globalizării, au avut ce culege, dar cu mai multă cheltuială. De aceea legumele sunt mai scumpe. Dar avem ce cumpăra, slavă Domnului ! Fiind după bâlci, tarabele nu s-au reașezat, iar mărfurile stau pe sol. Vremea caldă și însorită a favorizat vânzarea. Și, cum mulți producători nu au venit în zilele de bâlci, astăzi oferta a fost mare, de calitate, iar prețurile mai scăzute. Gogoșarii, la plasa de 5 kg, 10 lei (deci 2 lei/kg !). Arpagic 8 lei/kg, roșii frumoase 5-6 lei/kg, iar cele mai mici, 3 lei/kg. Fructe ieftine: 2-2,5 lei/kg. Varza 1,2-1,5 lei/kg. Au apărut și pomii fructiferi, 15 lei/buc, orice soi. La cererea nepotului Vlad (Bolintineanul), am cumpărat un nectarin, dar ca să-l plantez am folosit târnăcopul, de tare ce era pământul ! Pentru că nu avem de ales, mergem înainte, că mai sunt sfinți (ba chiar și sfanți). Eu nu râd, râdeți voi, de haz sau de necaz. *Ridendo castigat mores !*

11.11.2018: ***Brumă și smog***

Acum am devenit cu adevarat oras pentru că am dat ultima probă. Îndeplinisem toate condițiile, aveam de toate la standardele cele mai înalte, europene chiar. Și asta într-un timp scurt: străzi și canalizare, cămin cultural cu toate dotările, reabilitări edificii social-culturale, marcaje și indicatoare, după cum bine știți, nu le mai continui. Un singur lucru ne lipsea: smogul pe care-l au marile așezări urbane. Ei bine, acum îl avem: praf și fum amestecate respirăm pe săturate. Încă se mai dă foc la frunze și resturi vegetale, la cabluri și cauciucuri în depozitele de fiare vechi, ca-ntr-o urbe fără stăpân, cu responsabili bine plătiți pentru protecția mediului. Bolintinul din Vale seamănă cu o cetate. Este înconjurată cu un adevărat zid, nu construit, ci artificial, făcut din gunoaie. Geaba Hotărâri Consiliu Local, geaba salubritate plătită (chiar își face treaba, golind tomberoanele conform programării), țiganii spoitori și roabele rezidenților înalță zidul de mizerii: moloz divers, ambalaje din carton, plastic, sticle și metal, resturi vegetale atipice, crengi de pomi (că s-au tăiat cei de pe domeniul public pentru șanțuri), betoane, polistiren etc. Târgul este încă în suferință. Nix tarabe aranjate, improvizație, marfa pe folii, vânzătorii stau pe lădițe, obosiți de atâtea aplecări (halal ergonomie) și zgribuliți de temperatura matinală. A fost prima dimineață când mi-au înghețat picioarele și a treia cu brumă și parbrize înghețate. Fără modificări (nicio veste sau zvon, doar că s-ar face un mol, spunea tanti Maria din Băleni-DB; n-are lumea ce vorbi, i-am răspuns, a murit ultimul sudor al ADP-ului, dar, continui, și entuziasmul de acum vreo trei luni, că atât ține la noi, lehamitea este endemică). Puțină lume, deși marfă a fost destulă, îndeosebi fructe (soiuri diverse, de calitate extra, foarte ieftine, 1-2,5 lei/kg), pomi fructiferi (la fel, diversitate, patru producători diferiți cu 15 lei/buc). Azi am luat un cireș amar, soiul „Amara" ! de la unul din Breaza-Buzău. Florile la ghiveci s-au vândut în totalitate. Încă multe legume culese înainte de brume, varza pentru murat (1-1,2 lei/kg), verdeață proaspătă, conopida (3 lei/kg), varza roșie 2,5 lei/kg. La fel, sfecla roșie și ridichile negre 2,5 lei/kg. Păstăi late 7 lei/kg, morcovi destui, 2,5-3 lei/kg. Arpagic 8-10 lei/kg. Ceapa scumpă 3,5-4 lei/kg din import. Ceva brânză la intrare, în exterior, poziționată într-un loc „invizibil" pentru controlul care acum nu mai vine, nemaifiind carne și cereale, nici mici sau pastramă. Subțirimea cumpărătorilor de azi o consideram explicabilă prin interzicerea dughenelor cu grătare și tării. Singura plăcere: gogoașa înfuriată, o înghiți nemestecată. Așadar, mai vedem ce-o fi în continuare. Nu emit supoziții, dar bate toaca de trei zile la biserică. De ce, așa dintr-odată, că nu suntem la mănăstire ? Zic așa, într-o doară, că-i posibil ca după ce se va face hala agroalimentară în centru, târgul să nu mai existe, poate doar bâlciul anual și gura lumii, slobodă cum e, va avea dreptate. Vom vedea, cei ce vom mai trăi. Și chiar dacă nu, va trăi amintirea.

18.11.2018: ***Porți și portițe***

Nu puteam rata târgul acestei zile, cu toate că am fost în echipa care s-a ocupat de standul revistei „Sud" la Târgul Internațional de Carte „Gaudeamus", București, 2018. La ora șapte, trecând pe lângă el, am oprit și am făcut o recunoaștere rapidă, ba chiar am și cumpărat câte ceva, în fugă. Am simțit o stare de așteptare calmă, începuseră să apară cumpărătorii. Deși s-a anunțat de câteva zile că urmează o vreme rea, cu temperaturi foarte scăzute și cu precipitații mixte, încă nu mișcă nimic la noi. Legume multe și de calitate pe care le-am regretat din lipsă de timp. Fructele copleșiseră târgul, ca niciodată: ieftine, diverse și de calitate extra, 1-2,5 lei/kg. La fel pomii fructiferi. Pâinea expirată, cu destinație furajeră, se vindea în patru locuri, și avea clienți (încă mai sunt porci !). Am plecat iute spre București. Dar ceea ce observasem la una din cele două intrări mai mici mi-a dat de gândit, pentru că ceva apăruse încă de acum o săptămâna: brânzăresele de la Cartojani și Buturugeni. Acum străjuiau intrarea din exterior. Așadar, o breșă în fața interdicțiilor din ultima vreme, o atitudine disperată a oamenilor nedreptățiți și afectați economic. De aici și titlul. Târgul are, evident, porți de intrare: două mari și două mici. Mă așteptam să apară și niște „portițe" de pătrundere a mărfurilor interzise. Textul dispoziției de interzicere se referea la „incinta târgului". Acele femei care vând lapte și brânză nu erau în interiorul târgului, ci în afara lui. Ca atare, nu încalcă litera legii. Doar spiritul ei. Aceasta-i teorie. Practic însă, cineva închide ochii. Oameni suntem, nu-i așa ? Aștept mai multe „portițe" de acest fel. Completez cu informația că, de la ora opt seara a început o ninsoare abundentă, care a acoperit până dimineața pământul, obligându-ne să folosim lopețile.

25.11.2018: ***Sfârșit de toamnă în do major !***

A trecut și toamna aceasta. Ne-a plăcut că a fost caldă peste așteptări și, cu toată seceta severă, grădinile și livezile au fost pline, lucru ce se vede azi în târg. Grădinarii și pomicultorii și-au adunat în întregime produsele, ferite până la final de brume și temperaturi scăzute. Acum se străduiesc să le valorifice, apelând la noi, cumpărătorii. Pe tarabe sau direct pe sol erau expuse toate legumele și zarzavaturile posibile, dar și fructe autohtone sau de import. Fără să vrei, cumperi și ce nu ți-ai propus, pentru că au fost prețuri foarte avantajoase, atât la legume, dar mai ales la fructe. De exemplu, merele au avut prețuri de la unu la maxim 2,5 lei/kg. Gogoșarii, maxim 2 lei/kg, foarte buni. Grădinarii au scăzut prețurile pentru că, fiind perisabile, unele legume și zarzavaturi ar putea fi afectate de răcirea bruscă a vremii pe care o tot anunță meteorologii. Scăpând de ele, scapă și de griji. Iar pentru noi e bine că ne bucurăm de prospețimea lor. Roșii forțate în lădițe: 5 lei/kg. Varza: 1,5 lei/kg. Foarte atrăgătoare ridichi de lună cu 1-1,5 lei/legătură alături de cele negre, 2 lei/kg. Pomii fructiferi, tot cu 15 lei/buc. Țoale second-hand umpleau tarabele la prețuri scăzute (îndeosebi salopete pentru zidari). Două gogoșerii consacrate aveau cozi de pofticioși (o afacere prosperă). Cherestea și furaje întregeau oferta diversă. Am cumpărat un balot de paie cu 10 lei. Sper să găsesc și porcul pitit de pestă și de „vigilența" D.S.V., hrănit în exces ca să nu guițe de foame și să-și trădeze ascunzătoarea. Prețul însă a crescut foarte mult și sacrificiul lui mă va costa toată pensia. Inedit azi mi s-a părut micul dejun al unor grădinari. Nemaifiind mici, mâncau ce și-au adus de acasă. Înainte de interdicție, cum soseau, la ora cinci dimineața, își astâmpărau foamea cu micii care deja îi așteptau la grătare. Acum se adaptează. Ca și noi.

2.12.2018: ***De sus, din cer, zăpadă și ger***

Meteorologii au jubilat: prognoza s-a adeverit întocmai. Zăpadă, apoi ger de marți încoace. Încet, temperaturile au scăzut fiindcă un aer polar a cuprins toată țara. Ieri și azi dimineață minus 12°C. Chiar și ziua s-au înregistrat minus 2-3 grade C și pe la noi. Deci ger năpraznic și nedorit, nici de vii și nici de morți. În târg, puțin popor. Pe câteva tarabe legume deja înghețate. Supărat pe Gerilă, nea Petrică din Hobaia mi-a oferit un buchet de busuioc uscat, amătât că n-a vândut nimic. Fructele înghețate tremurau și ele odată cu proprietarii blazați. Până și cheresteaua era plină de chiciură. Covrigi și pâine furajeră, varză semiînghețată cu 2 lei/kg, dar și baloți de paie și trifoi întregeau oferta slabă. Am cumpărat însă câte ceva pentru sezonul rece: ciorapi, colanți, bluză groasă unisex etc. Fără să-mi propun, am găsit o pleașcă la o chivuță și ea înghețată („din Jermania", bre !): un carusel etajat, foarte frumos, din lemn, pentru nepoți, cu doar zece lei, care a atras priviri invidioase. A fost cadoul meu din partea lui Moș Nicolae, care m-a răsplătit pentru că nu am lipsit de la târg, înfruntând vremea friguroasă. Ce păcat, vinul fiert ar fi fost binevenit, ca o prelungire (titirițoi) a Zilei Naționale. Trăiască România și târgurile ei, tradiționale sau inventate conjunctural !

16.12.2018: ***Povestea porcului care trăia pe-o Creangă !***

Apropierea Crăciunului pune lumea pe gânduri, dar și pe drumuri. Despre porc cam toți își pun întrebarea: de unde-l iei și cum să-l transporți în condițiile restricțiilor și controalelor anunțate (și chiar aplicate, din păcate, în unele locuri din țară). În târg s-a interzis comercializarea cărnii și a animalelor vii, iar Nelu, deși a scumpit la maximum (20 lei/kg), nu ar reuși singur să satisfacă cererea tradiționaliștilor ca mine. Nu vă spun cum am adus porcul de dincolo de granița județului și ce teamă am îndurat pe parcurs, cu antemergători. Mai scump decât anul trecut (11 lei/kg în viu), deși producția de cereale a atins un record în acest an și normal prețul trebuia să scadă. Calvar în toată regula ! Ca atare, în acest an, sarmalele vor fi de trei categorii: de aur, de argint și de tinichea, respectiv din porc de curte, din ferme românești și din import. Fiecare însă cu prețul ei. Mai an apăreau informații cum că sătenii din nu știu care localități erau terorizați de porcii mistreți care le distrugeau culturile ! Alteori aceeași placă, dar cu urși sau, mai rar, cu lupii care atacau turmele ciobanilor. Ba chiar și găinile se obrăzniciseră și săreau gardul în grădina vecinului, mâncându-i ceapa și varza. Autoritățile, grijulii, au luat măsuri și au venit cu soluții și arme speciale pentru combaterea și înlăturarea unor noi „pericole" apărute de curând (războiul hibrid ? !): pesta aviară, porcină, ovină, ba chiar și boala vacii nebune. La întrebarea „cine a fost mai întâi, pădurea sau mistreții ?" au ghicit corect și au tăiat pădurile la ras ! În curând, toate aceste animale „răufăcătoare" mai sus pomenite vor intra pe lista celor în curs de dispariție și vor fi văzute – ca dropia – în diorame la Muzeul Antipa sau la Posada. Tăierea porcului în curte nu va mai fi un moment de bucurie și de îndestulare, ci un obicei crud și barbar al unor locuitori ai satelor ce s-ar fi numit țărani. Iar sarmaua va fi desenată pe fundul farfuriei viitorului, care va avea încorporat un dispozitiv electronic comandat mental și, deși vom mânca – probabil și posibil un singur fel, universal, de ceva nedefinit – ne vom închipui că ne înfruptăm cu orice fel de preparate poftim. Tot omul va mânca atunci (și bogatul, și săracul) icre negre, biftec de vacă din pampasul argentinian, codițe de porcușor de Guineea etc. Sugestiv, pe butonul de comandă va fi scris cuvântul *chef*. Spectacolul cu tăierea porcilor va fi interzis populației robotizate și dirijate de Zeul Viitorului. Unde ești tu, Gopo, să faci un film pe acest scenariu ? Iar târgul și povestea lui va deveni o amintire. Nu definitiv pierdută, pentru că va exista cartea „Mersul târgului. Hai-hui printre tarabe" apărută de curând și care se poate târgui. V-o recomand ca autor.

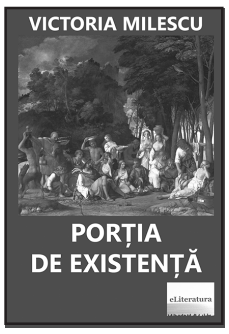
23.12.2018: ***Zumzet de colinde !***

Era, dar în mintea mea, în timp ce colindam prin târg după te miri ce mai era sau nu nevoie pentru apropiatul Crăciun. După o săptămână plină de anomalii termice și fenomene meteo cuprinzătoare și surprinzătoare (ninsoare, lapoviță, ploaie, polei, îngheț și zile cu temperaturi negative), de aseară s-a încălzit vremea, a plouat puțin, iar azi dimineață era prea frumos ca să fie adevărat. Și a fost bine așa, ca să găsim de toate, pe tarabele gata să cadă, ridicate în silă și montate superficial, fără sudură, de angajații Primăriei (pardon, A.D.P.-ului) și care nu au fost fixate în sol, arătând ca o placă dentară fără Corega. Acum și noi suntem prea pretențioși, în loc să zicem mersi de îndurare și să mai așteptăm până la anul, că așa a zis Barosanu' într-un ziar de acum două zile. Răbdare, așadar, până la cine știe care an. Oferta zilei: covrigi, mere și ornamente florale pentru brad și crucile din cimitire (afacerea ultimilor ani, împodobirea crucilor pentru bucuria morților). Toate la prețuri foarte scăzute din cauza supraofertei, dar și a diversității. Nu am văzut pe nicăieri brazi naturali, ci numai chinezești, din plastic sau alcătuiți artizanal din crengi de brad și gata împodobiți, lucru bun că nu se mai taie iresponsabil pădurile în devenire. Mere frumoase de toate soiurile cu doar 1,5 lei/kg și covrigi pe alese cu numai 10 lei/șir de o sută umpleau târgul la tot pasul. Ceva legume (cartofi, ceapă, usturoi, salată verde, morcovi etc.). M-a surprins coada la gogoși (firma „La Turcu") unde cumpărau doar spoitorii, de parcă n-ar mai fi mâncat de când lumea (!), de unde s-au întors să colinde, obicei pe care nu l-au uitat. După prânz, temperatura crescând, au ieșit – pe bune ! – albinele la zborul de curățire. Diseară aștept colindătorii fără grijă. Am covrigi (400 buc.), mere, nuci, citrice, bomboane. Numai să vină, pentru că nu prea mai sunt copii. De ieftină și frumoasă ce era (doar cinci lei), am luat și o sorcovă. Ca să fie. La nevoie, mă sorcovesc în oglinda luată de la regretatul Aritică anticaru' astă vară. Brânzăresele își vând marfa la prima portiță, în exteriorul gardului. Dl M.M. (consilier local) aflat în control cu echipa A.D.P.-ului îmi spune că acelea se supun controlului poliției, fiind în afara târgului. Dar lângă gard, în afara acestuia, este tot domeniu public, nu-i așa ? Ne ia, carevasăzică, de proști ! Bravos neică, bine că nu ne ia de hotentoți, că-l mâncam, ca orice canibali ce se respectă.

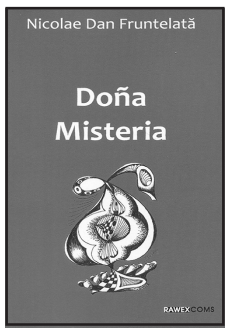
30.12.2018: ***Bilanț 2018***

O duminică mohorâtă, cu cerul acoperit de nori dar cu temperatură acceptabilă, încheie activitatea târgului în anul ce se apropie de sfârșit. Cu slabe speranțe de vânzare, puțini ofertanți s-au aventurat, și aceia, se pare, ca să nu-și iasă din obicei. De bună seamă că eu nu puteam lipsi, că altfel cine v-ar mai fi putut povesti. Jumătate din târg era ocupat de mărarii din zona Voineștilor de Dâmbovița ce etalau toate soiurile disponibile la prețuri extrem de scăzute. Cu 1-1,5 lei/kg se vindeau mere deosebit de mari și frumoase. Efectul supraproducției din toamnă. În rest, ceva legume, furaje pentru animale (dar nu cereale) și mărfuri industriale casnice. Deloc covrigi, pentru că au rămas aproape intacți din lipsă de colindători. Chiar și brânzăresele așteptau zadarnic cumpărători lângă gard, spre drum, unde și-au găsit nișa, n'așa ! ? În general, imagine deloc optimistă. Trăgând linia, în anul ce se încheie mâine calendaristic, târgul a avut o viață palpitantă, cu multe emoții pentru vânzători și cumpărători. A fost influențat puternic de vreme: înghețuri și zăpezi târzii, temperaturi exagerate vara, secetă îndelungată toamna. La care s-au adăugat controale D.S.V. permanente. Totul a culminat cu închiderea temporară totală, timp de aproape două luni (august și septembrie), din cauza pestei porcine existente în unele zone, dar la noi NU ! Urmările, care se mențin și acum, au fost frustrante: interzicerea comercializării cărnii, a animalelor și păsărilor vii, a cerealelor, laptelui și brânzeturilor. Am numit-o „sindromul porcului mistreț", rău și plimbăreț, care a fost pretutindeni dar nicăieri, ca haiducul Ghiță Cătănuță ce hălăduia în voie acum 170 de ani în pădurile din jurul Bucureștiului, speriind poterele ce-l vânau la propriu. S-a desființat și chiar arat locul unde funcționa ilegal (dar cu știrea tuturor organelor ce închideau ochii contra unei atenții babane colectată de la vânzători) oborul de porci, că alte animale nu mai sunt la noi (doar trei vaci, ca la Grădina Zoo și câțiva cai ai spoitorilor). Un an negru pentru că l-am pierdut pe anticaru' Aritică, dar și pe singurul cioban autentic, Tudorică, ce străjuia zona brânzeturilor cu cușma lui de oaie. Capac la toate, s-au interzis grătarele cu tradiționalii mititei pe care-i gustau și moșii fără dinți, dar și cei care mai de dimineață se închinaseră la sfinți. Și uite-așa, povestea care a început să se scrie cu „A fost odată un târg la Bolintinul din Vale, călcat și de Gică Petrescu și chiar de Maria Tănase în refugiul din '44", a ajuns în 2018 aproape de sfârșit. Deja i-a luat locul destul de mult „șopingăreala" din malluri, iar promisiunea autorităților că va porni modernizarea târgului în 2019, chiar dacă se va realiza vreodată, va fi prea târziu. Vă urez tuturor să trăiți clipa, iar ultima dorință să vă fie: Oh, de-aș mai vedea odată minunatul târg bolintinean, unde și-au purtat pașii moșii și strămoșii noștri ! La mulți ani, vouă, cei ce iubiți târgul !

Biblioteca SUD-ului

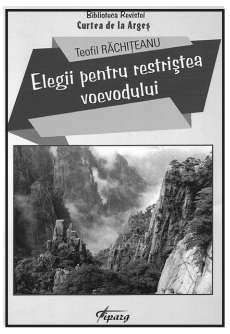
Victoria Milescu, ***Porția de existență***, *București, Editura eLiteratura, 2018. „Poetul poate fi asemuit lui Sisif. Stânca sa pe care o urcă în pisc este poemul. După fiecare poem terminat el jubilează și coboară în lume căutând subiectul altui poem (aceeași stâncă, aceeași poezie, cu altă variantă). După ce desăvârșește un poem și mai ales o carte, mi-o imaginez pe Victoria Milescu fericită."* (Lucian Gruia)

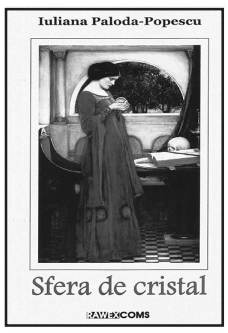
Nicolae Dan Fruntelată, ***Doña Misteria***, București, Editura RawexComs, 2018. *Ultima./ Cade cerul pe umerii goi/ Simți stele mângâindu-ți arsura/ Ce iubire e, Doamne, în noi/ Cu pământul lovindu-ne gura !*

Ion C. Ștefan, ***Floare de colț: iubirea***, București, Editura Arefeana, 2018. *„Cititori, înarmați-vă cu răbdare când vă veți trece privirea peste versurile acestem fiți gata să asistați la o solară ceremonie de taină, în care nu-i loc pentru nicio umbră, pregătiți-vă auzul pentru o simfonie concert de cuvinte din care cu siguranță veți reține leit-motivul: Annă, zorile iubirii se varsă peste lume..."* (Paula Romanescu)

Teofil Răchițeanu, ***Elegii pentru restriștea voevodului***, Pitești, Editura Tiparg, 2018. *De la început plănuisem ca fiecare poem să aibă drept titlu un nume de voevod, dar, după un timp, am renunțat la idee. Dacă eventualul cititor e un bun cunoscător de istorie, va ști la cine mărefer. Cine nu cunoaște istoria neamului nostru nici n-ar avea rost să citească această carte.*

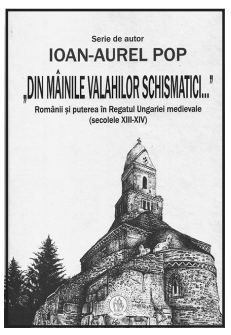
Iuliana Paloda-Popescu, ***Sfera de cristal***, București, Editura RawexComx, 2018*. „Eu personal am constatat că majoritatea poeziilor sale sunt cu tematică biblică, adevărate icoane, ceea ce face și mai puternică legătura Iulianei Paloda-Popescu cu literatura și arta plastică."* (Stan Brebenel)

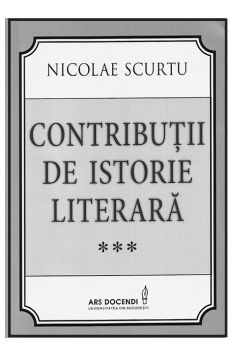
Bianca Mîciu, ***Valsând prin ploaia vieții***, Câmpulung Muscel, Editura Larisa, 2018. *„În acest volum vei regăsi dorințele, visurile, speranțele, dezamăgirile, dar cel mai important valsul Biancăi prin ploaia al cărei curcubeu îl aduce prin simpla ei prezență printre rânduri."* (Anamaria Gheorghiță)

Florentin Popescu, ***Ăștia suntem***, București, Editura RawexComs, 2018. *„Bucureștiul literar și artistic... un proiect unic până la urmă, cu atât mai interesant cu cât acoperă o nișă în publicistica noastră, proiectând asupra spațiului culturii naționale și universale o perspectivă impregnată de spiritul sudic..."* (Răzvan Voncu)

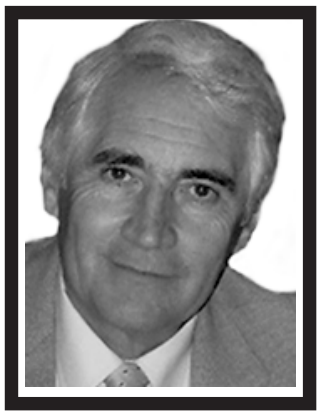

Ioan Aurel Pop, ***Din mâinile valahilor schismatici...: românii și puterea în Regatul Ungariei medievale (secolele XIII-XIV)***, Ediția a II-a, Cluj Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2017. *În cartea aceasta (despre români, cum arată și titlul său) apar foarte des, ca sinonime, numele de vlah (cu variante) și român. Numele unui popor și numele unui stat sunt uneori la fel de importante ca existența propriu-zisă a poporului respectiv și a statului în cauză. Sunt de remarcat cazurile recente ale unor popoare și state desprinse din formațiuni federale și care oscilează în căutatea unor etnonime, glotonime sau toponime adecvate sau doresc să poarte denumiri neagreate de toți membrii comunității internaționale.*

Nicolae Scurtu, ***Contribuții de istorie literară***, vol. 3, București, Editura Ars Docendi, 2018. *„Nicolae Scurtu este un caz singular în literatura contemporană. De peste un deceniu el umple coloanele presei noastre literare cu documente inedite și corespondență necunoscută, venind cu completări, retușări biobibliografice de cea mai mare importanță, completând fondul de aur al patrimoniului național cu aspecte noi, revelatoare, ținând de viața sau opera scriitorilor români."* (Mircea Popa)

In memoriam
Tudor Cristea

Unul dintre cei mai iubiți și respectați scriitori și profesori, poetul, prozatorul, criticul și istoricul literar, fondatorul unor reviste culturale și al unor cenacluri literare, Tudor Cristea, ne-a părăsit. În noaptea de 31 decembrie 2018 spre 1 ianuarie 2019 – subitul, vorba lui Șerban Cioculescu – l-a răpit dintre cei dragi, dintre rude, prieteni și admiratori pe Omul și Scriitorul care a fost și va rămâne în conștiința celor care l-au cunoscut prin măreția spiritului său. [...]

Prin revista „Litere", prin salonul literar al Societății Scriitorilor Târgovișteni (2005-2018), el a fost animatorul culturii scrise dâmbovițene, mulți, dacă nu majoritatea, considerându-l a fi mentorul care le-a condus cu autoritatea sa pașii în creația literară. A fost un om al Cetății, dedicând din timpul său prețios comunității, presei locale și naționale, școlii ce a fost onorată să-l aibă profesor. Numeroase distincții au răsplătit întreaga sa activitate, pe niciuna însă nu a prețuit-o mai mult decât respectul, admirația și dragostea concetățenilor și a emulilor săi.

Deplângem cu toții trecerea în Absolut a marelui om, scriitor și prieten care a fost Tudor Cristea.

Sincere condoleanțe familiei îndoliate.

Dumnezeu să-l odihnească în pace, iar nouă, prietenilor și colegilor săi, să ne dea putere să trecem peste această grea pierdere pentru noi fiecare în parte și pentru cultura scrisă dâmbovițeană și națională.

Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Filiala „Ion Heliade Rădulescu" a UZPR, Târgoviște

Redacția și colaboratorii revistei *Sud* deplâng pierderea marelui om de cultură care a fost Tudor Cristea.

Reviste primite la redacție

Litere, anul XIX, nr. 11-12 (224-225), noiembrie-decembrie 2018, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni. Director Tudor Cristea; Redactor șef Mihai Stan.

Bucureștiul literar și artistic, anul VIII, nr. 8 (83), august 2018. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Actualitatea literară, anul IX, nr. 87, noiembrie-decembrie 2018, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Societatea Culturală Lugojpress. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Caietele de la Araci, anul VI, nr. 2 (10), decembrie 2018, publicație semestrială de literatură a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni. Redactor șef Luminița Cornea; Secretar de redacție Nicolae Scurtu.

Pro Saeculum, anul XVII, nr. 7-8 (131-132), 15 septembrie – 1 decembrie 2018, revistă de cultură, literatură și artă editată de Centrul Cultural Vrancea. Director executiv Nina Deșliu; Redactor șef Rodica Lăzărescu.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la Librăria Traian Chiva și de la sediul redacției.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

Editor: Raluca Tudor

Telefon editură: 0720 773209

Consilier editorial: Vasile Grigorescu

Telefon revista "SUD": 0786 455702

Alte convorbiri duhovnicești cu †Ioan al Banatului (VII)

„Sfântul Iachint a așezat biserica din spațiul nostru românesc pe făgașul ortodoxiei.”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ați vorbit de multe ori despre sfinții bine plăcuți lui Dumnezeu. Vă rugăm acum să ne vorbiți despre primul mitropolit al Țării Românești, Sfântul Iachint, trecut în calendarele noastre ortodoxe, spre sărbătorire, în data de 28 octombrie.

Îps. Ioan: Suntem obișnuiți ca, în general, atunci când se vorbește despre viața unui sfânt, să aflăm cine au fost părinții, unde s-a născut, care au fost primele clipe de viață petrecute în comunitatea respectivă, pentru că așa este normal, când vorbești despre cineva, să întrebi despre părinții lui și de unde este. Dacă mă veți întreba pe mine cum s-au numit părinții, mama și tata Sfântului Iachint, nu vă pot răspunde. Dacă mă veți întreba unde s-a născut și când, nici la lucrul acesta nu vă pot răspunde, pentru că în urmă cu peste 600 și mai bine de ani, nu se consemnau întotdeauna aceste date.

Dar să luăm *pilda unui măr*. Mergem și cumpărăm un măr, dar noi n-am văzut trunchiul și ramurile acelui măr, ale pomului în sine, totuși ne bucurăm de roada unui pom, a unui măr. Tot așa și cu viața Sfântului Iachint. Nu știm rădăcina, tulpina și ramurile lui, despre aceste părți ale unui pom, nu știm, dar vom vedea roadele binecuvântate ale acestui sfânt.

Știrile, cel puțin în spațiul nostru românesc, după retragerea aureliană de la 275, sunt tot mai puține. N-am să intru în istorie pomenind cronicile bizantine, dar îngăduiți-mi să ajungem la anul 1247, la o diplomă a Cavalerilor Ioaniți care consemnează că între Carpații Meridionali și Dunăre erau formațiuni statale libere, cnezate și voievodate. Și, după tradiția bizantină, lângă un om care conducea un cnezat, în general, se afla și un ierarh, se afla biserica lui Hristos. Abia pe la 1277, mai găsim o cronică în care se vorbește despre Litovoi, că ar fi avut un ierarh pe lângă curtea sa. Mai facem un pas în istorie și ajungem la anul 1324, când o cronică spune că toate aceste mici formațiuni statale, administrative, aflate în spațiul dintre Carpați, Dunăre, Porțile de Fier și Marea Neagră, erau sub stăpânirea/conducerea unui domn înțelept, creștin, Basarab I, care a domnit între anii 1310-1352.

Facem un pas foarte mic înapoi și ne ducem în Dobrogea, în vecinătatea Isaccei de astăzi. Acolo, la 1348, este amintit un ierarh pe nume Iachint. La 1352, Basarab I este chemat la Domnul și-i urmează la tron fiul său, Nicolae Alexandru Basarab (1352-1364). Acesta crescuse în familie creștină, văzând cele săvârșite de tatăl său, care construise biserici și mănăstiri în spațiul nostru românesc, după ce a întregit această țară, de la Turnu Severin, Carpați și Dunăre, până în nordul Dobrogei.

Deci, fiul său, Nicolae Alexandru Basarab, îl cheamă pe ierarhul Iachint să vină la Câmpulung, la Curtea de Argeș. Însă, ca și astăzi, un ierarh nu se poate muta, dintr-o parte în alta, fără binecuvântarea mai marilor săi. Așa se face că domnitorul Nicolae Alexandru face scrisoare patriarhului Calist I al Constantinopolului, să aprobe strămutarea acestui ierarh la curtea domnească de la Argeș.

Parcă începe să înflorească acest copac, nu ? Deci deja avem un ierarh legal. Probabil Constantinopolul ar fi vrut să trimită pe altcineva. Aceasta o deducem din scrisoarea făcută de domnitorul Nicolae Alexandru, care-i scrie Patriarhului „nu pe altcineva, cu rugăminte”. Dând la o parte negura vremurilor de peste șapte veacuri, dând la o parte colbul istoriei, ne gândim că atunci când un domnitor spune „nu pe altcineva, cu rugăminte !” înseamnă că domnitorul îl cunoștea, că ierarhul Iachint avea o viață aleasă, că știa și limba română, și limba slavonă, greacă nu mai vorbesc. Iată un om cu o credință ortodoxă nestrămutată și neîntinată.

L.C.: Prin câteva linii, Înaltpreasfinția Voastră ați schițat un adevărat portret de ierarh trăitor pe meleagurile noastre în vremuri atât de îndepărtate. Vă rog să continuați.

Îps. Ioan: La insistențele domnitorului român, Constantinopolul răspunde și iată că avem menționat în cronici ca primul Mitropolit al Țării Românești pe Ierarhul Iachint.

Ce mai știm din urmele cronicilor bătrâne ? Că Sfântul Iachint era prieten și ucenic al Sfântului Grigorie Palama de la Muntele Athos. Auziți ? ! Sfântul Iachint era la Vicina, în Țara Românească, și ținea legătura cu unul dintre cei mai mari teologi ai vremii, Sfântul Grigore Palama ! Auziți de unde își trăgea seva credinței acest prim mitropolit al Țării Românești ? !

Apoi, grăiesc cronicile bătrâne că l-a cunoscut în Muntele Athos și pe Sfântul Nicodim de la Tismana, pe care l-a rugat, cu bună chibzuință și rugăminte, să plece din Muntele Athos și să vină să pună rânduială și temelie nouă, athonită în monahismul existent deja în spațiul nostru românesc.

Iată cu cine era prieten ierarhul Sfânt Iachint ! Cu Sfântul Grigorie Palama și cu Sfântul Nicodim ! Cu doi sfinți. Eu vă întreb și vă rog să vă dați răspuns fiecare: *eu cu cine sunt prieten ?* Cumva sunt prieten cu oameni sfinți, plăcuți lui Dumnezeu ? Sau sunt prieten cu ... altcineva ?

Mă gândesc că cei ce citesc aceste pagini sunteți prieteni cu sfinții. La fel m-am gândit când am vorbit despre Sfântul Iachint, în slujba de priveghere de la catedrala patriarhală, m-am gândit la toți cei ce-au venit o cale atât de lungă să-l sărute și să-l îmbrățișeze pe Sfântul Calinic de la Cernica, sfântul care a fost hirotonit într-o zi de 26 octombrie în biserica ce azi este catedrală patriarhală, unde și-a plecat genunchii și a cerut harul lui Dumnezeu. Toți închinătorii sunt prieteni cu sfinții. La fel m-am gândit atunci la cei ce-au venit cu dragoste și au îmbrățișat pe Sfântul Dimitrie, un om simplu, dar din care s-a revărsat mult har. Iată, deci, cum spuneam, cu cine a fost prieten Sfântul Iachint !

L.C.: Vremuri atât de îndepărtate de noi ! Totuși, Înaltpreasfințite Părinte, vă rugăm să ne prezentați și alte informații despre viețuirea Sfântului Iachint ca mitropolit în Țara Românească.

Îps. Ioan: Cunoaștem doar puține lucruri, despre el. Pe la anul 1370, îi scrie patriarhului de la Constantinopol că, în ultima vreme, n-a mai putut să vină la Sinod, la Constantinopol, din cauza bătrâneții și a suferințelor pe care le avea. Simțind că se apropie ceasul chemării sale Sus, menționează în scrisoarea către patriarhul Constantinopolului să desemneze și chiar nominalizează el un călugăr care să ajungă să conducă biserica lui Hristos din această parte de țară.

Iată, deci, puține lucruri despre pom și despre coroană, dar ar trebui să vorbim despre roadele acestui pom binecuvântat de Dumnezeu, care a fost Iachint. Și eu, în urmă cu mulți ani, m-am hrănit din acest pom binecuvântat de Dumnezeu, cum vă hrăniți toți credincioșii prieteni ai sfinților.

Sfântul Iachint a așezat biserica din spațiul nostru românesc pe făgașul ortodoxiei, pentru că el, când a fost numit întâi aici ca mitropolit al Țării Românești, practic a fost al Ungrovlahiei, adică și al românilor de dincolo de Carpați. Sfântul Iachint a hirotonit preoți, a trimis misionari, a zidit biserici și mănăstiri, pe care toate le-a pus sub sceptrul, sub crucea sfintei ortodoxii.

Poate vă mai aduceți aminte de la școală, când eram eu se mai pomenea, când am învățat de bătălia de la Posada de la 1330, când Basarab l-a biruit pe Carol Robert de Anjou, regele ungurilor, l-a scos de aici și Țara Românească a scăpat de suveranitatea maghiară, deoarece catolicismul deja pătrunsese adânc în spațiul acesta al nostru românesc.

Vă întreb și să vă dați răspuns duhovnicesc fiecare la întrebarea: *ce-ar fi fost România astăzi dacă n-am fi rămas uniți în spiritul ortodoxiei ?* În mod cert că n-am fi astăzi țara despre care spunea Eminescu „de la Nistru până la Tisa și de la Hotin până la Mare”.

Prin urmare, pomenirea Sfântului Iachint este și o sărbătoare a Mitropoliei Țării Românești, deoarece până în Maramureș s-au întins cele săvârșite de Dumnezeu prin acest Sfânt Iachint. Dumnezeu l-a ales pe el, apoi voievozii noștri, unul după altul, au sprijinit și comunitățile românești de dincolo de Carpați. Așa s-a tors din caierul istoriei fir cu fir și s-a legat un neam românesc și o credință ortodoxă de la o margine la alta a țării noastre.

Vedeți cât de plin de roade este acest pom care se cheamă Sfântul Iachint ? !

A consemnat Luminița Cornea

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor șef: Vasile Grigore. **Senior editor:** Florentin Popescu
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Constantin Bărbuță, Constanța Crudu, Marian Grigore, Corneliu State, Alexandru Cazacu, Ciprian Necșuțu, Gianina Mehedințu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, județul Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.